

Gençlik Fisiltuları
BÖLGESEL İSTİHDAMA
GENÇ BAKIŞ

GENÇLİK FISILTILARI PROJESİ
"BÖLGESEL İSTİHDAMA GENÇ BAKIŞ"

POLİTİKA BELGESİ

(ŞUBAT, 2022)

e
ensar
vakfi

@ensarinfo

@EnsarVakfi

@ensavakfi

@EnsarVakfi

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

"Erasmus+ Programı kapsamında Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmektedir. Ancak burada yer alan görüşlerden Avrupa Komisyonu ve Türkiye Ulusal Ajansı sorumlu tutulamaz."

"The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

Proje Koordinatörü

Rüveyda Çelik

Danışma Kurulu

Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Faik Tanrikulu
Araştırmacı Dr. Cafer Talha Şeker

Hazırlayanlar

123 Genç Katılımcı

Proje Ekibi

Mine Çatal
Mustafa Özşahin
Şule Gür
Recep Ali Yeşil

Kapak ve Tasarım

Rümeysa Çelik

Ensar Vakfı

Süleymaniye, Süleymaniye Cd. No:11
34116 Fatih/İstanbul

Tel: (0212) 513 03 09

info@ensar.org
proje@ensar.org

www.ensar.org

İÇİNDEKİLER

Takdim.....	6
Hakkımızda.....	7
Proje ve İçeriği.....	8
Giriş.....	9
Bölgesel Gençlik İstihdamı Politika Belgesi.....	11
İstanbul Bölgesi.....	11
Batı Marmara Bölgesi.....	15
Ege Bölgesi.....	19
Doğu Marmara Bölgesi.....	24
Batı Anadolu Bölgesi.....	28
Akdeniz Bölgesi.....	33
Orta Anadolu Bölgesi.....	38
Batı Karadeniz Bölgesi.....	41
Doğu Karadeniz Bölgesi.....	48
Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi.....	53
Ortadoğu Anadolu Bölgesi.....	59
Güneydoğu Anadolu Bölgesi.....	65
Sonuç.....	72
Ek-1 Bölgesel Anket Çalışması.....	73
Sonuç ve Değerlendirme.....	74
Ek-2 Proje Katılımcıları.....	77
Ek-3 Projeye Katılım Gösteren Kurum ve Kuruluşlar	78

KISALTMALAR

- AB:** Avrupa Birliği
ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AFAD: Afet ve Acil Durum
AMATEM: Alkol ve Madde Tedavi Merkezi
ASKİ: Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi
BEBKA: Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı
BTSO: Bursa Ticaret ve Sanayi Odası
BUTGEM: Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Eğitim Vakfı
DAF: Doğu Anadolu Fay Hattı
ETBİS: Elektronik Ticaret Bilgi Sistemi
FAO: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
GAP: Güneydoğu Anadolu Projesi
GEKA: Güney Ege Kalkınma Ajansı
GSMH: Gayrisafi Millî Hasıla
GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
İBBS: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
İSMEK: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
İSTKA: İstanbul Kalkınma Ajansı
İŞGEM: İş Geliştirme Merkezi
İŞKUR: Türkiye İş Kurumu
KAF: Kuzey Anadolu Fay Hattı
KOBİ: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOP: Konya Ovası Projesi
KOSGEB: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÜSGET: Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı
MTA: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
OECD: İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı
OSB: Organize Sanayi Bölgesi
SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu
SODES: Sosyal Destek Programı
STK: Sivil Toplum Kuruluşları
TEKMER: Teknoloji Geliştirme Merkezleri
TUBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
UDHB: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
ÜSMEK: Üsküdar Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
YÖK: Yükseköğretim Kurulu

»» TAKDİM ««

Ensar Vakfı olarak “Gençlik Fısıltıları” ismi ile anlatmak istediğimiz çok şey var. Fısıltı, kelime anlamıyla güçlkle duyulabilen ses demektir. Bizlerde bunun aksine gençlerin kendilerini gür bir sesle ifade edebildiği bir ortam hayal ettik.

Türkiye'nin 81 ilinden 123 genç ile ortaya çıkarılan bu rapor gençlik istihdamını bölgesel boyutta inceleyerek yeni bir bakış açısı ortaya koymuştur. Bu süre zarfında en önemli husus, katılımcılarımızın bölgesel gençlik istihdamı üzerine ölçme, analiz ve strateji geliştirme yetilerini edinebilmesi, ancak en önemlisi, edindikleri bu kazanımları hangi yöntem ve usulle savunmaları gerektiğini öğrenmeleri.

Dr. Şener Ağaç
Ensar Vakfı Mütevelli Heyet Başkanı

»» HAKKIMIZDA ««

Ensar Vakfı ülkemiz insanının manevî dinamiklerini zenginleştirmek, ilmi, fikri ve ahlaki yönden gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla 1979 yılında kurulmuş ve kurulduğu günden bu güne dek bu amaca ulaşabilmek için çeşitli alanlarda faaliyet göstermiştir. Halen Türkiye genelinde onlarca şubesi ile hizmet vermekte olan vakfımız, son yıllarda ise daha kaliteli ve verimli hizmet sunabilmek için bir alanda uzmanlaşma yolunu tercih etmiş, "değerler eğitimi" konusunu ulusal ve uluslararası düzeyde kendine amaç edinmiştir.

Vakfımız, uzman olduğu alanlarda teorik ve pratik çalışmalar yapmak, bu konuda araştırma yapanları desteklemek, öğretmen ve öğretmen adayları ile üniversite öğrencilerine eğitim desteği sağlamak gayretindedir. Bilgiyi bu günden yarına sağlıklı bir şekilde ulaştırmanın sorumluluk ve bilinciyle, çalışma alanı içine giren konularda 'bilgi ve verilerin toplandığı bir merkez olmak' yolunda hızlı ve emin adımlarla ilerlemekte ve bütün faaliyetlerini bu amaç doğrultusunda gerçekleştirmektedir.

»» MİSYON

Ensar Vakfı; insani değerlere bağlı bir nesil yetiştirmek amacıyla, nitelikli akademik çalışma ve sürekli proje geliştirerek, özelde gençler olmak üzere toplumun tüm sosyal katmanlarına eğitim, yayın, organizasyon faaliyetleri ile hizmet sunan bir vakıftır.

CEĞİN
KINDA
HİBİ OL!

»» PROJE VE İÇERİĞİ ««

Avrupa Birliği Başkanlığı, Türkiye Ulusal Ajansı- Erasmus+ Gençlik Programı kapsamında desteklenen Gençlik Fısıltıları Projesi, gençleri demokratik hayata ve karar alma süreçlerine dahil ederek politika reformuna destek olmayı amaçlamaktadır. Proje sürecince **81 ilden 123 genç** temsilci yoğunlaştırılmış online eğitim sonunda bölgesel çalıştay programında karar vericiler ile bir araya gelerek "Bölgesel Gençlik İstihdam Politikası" ortaya çıkarmayı hedeflemektedir.

»» Hedefler

2014 – 2018 dönemi için oluşturulan Onuncu Kalkınma Planı'nda alınan kararlar özetle;

- Nitelikli insan gücü; güçlü toplum.
- Yenilikçi üretim; istikrarlı yüksek büyüme.
- Yaşanabilir mekânlar; sürdürülebilir çevre.
- Kalkınma için uluslararası iş birliği şeklindedir.

Bölgesel Gelişme Ulusal Strateji belgesinin 2023 yılı hedefi ise sosyo-ekonomik ve mekânlarıyla bütünleşmiş, rekabet gücü ve refah düzeyi yüksek bölgelerden oluşan topyekûn kalkınmış bir Türkiye meydana getirmektir. Bu minvalde aldığı desteklerle yola çıkan Gençlik Fısıltıları Projesi'nin hedefi genç istihdamına dair meseleleri gençlerle birlikte araştırmak ve muhakeme etmek olmuştur. Bu doğrultuda şu hedefler incelenmiştir:

- a) Bölgesel önceliklere uyum ve tamamlayıcılık,
- b) Kalkınmada fırsat eşitliği,
- c) Sürdürülebilirlik,
- d) Uygulanabilirlik,
- e) İş birliği, katılımçılık ve ortak hareket etme,
- f) Çok katmanlı yönetim,
- g) Yerellik ve yerindelik.

»» **Özel Hedefler:** Proje çalışmasıyla gençlerin elde ettiği saha ve teorik bilgileri bir araya getirilerek Bölgesel Gençlik İstihdam Politikası oluşturulmuştur. Bu politika belgesinin hedefi, dört özel başlık şeklinde şöyledir:

1. Her genç vatandaşın kendi şehir ve bölgesinde bir gelecek hayal edebileceği düzen tasarlamak,
2. Gençleri bölgedeki demokratik hayata ve karar alma mekanizmasına dahil eden yol ve yöntemi oluşturmak,
3. Bölgelerin gelişmişlik farklarını en aza indirmeyi amaçlayarak milli kalkınmaya destek olmak,
4. Bölgelerin sahip olduğu varlık alanlarını, kriz noktalarını ve ihtiyaç alanlarını doğru analiz ederek uygulanabilir bir stratejik plan oluşturmak.

»» GİRİŞ ««

21. yüzyılda işsizliğin artacağına dair Batılı düşünce kuruluşlarında muhtelif senaryolar üzerinden tartışmalar yapılmaktadır. Yayınları dikkatle izlenen stratejistlerden Jeremy Rifkin, yıllar öncesinde, 1995'te yayınlanan *The End of Work* isimli eserinde bunu şöyle ifade etmişti:

"21. yüzyıl dünyasında nüfus artışından gelen yük ile iş imkanlarının azalması ortamında yaşanacak çatışma küresel çapta doğan ileri teknoloji ekonomisinin jeopolitiğini şekillendirecek."

Bu çalışmalar ve tecrübeye dayalı bilgiler dikkate alınarak 1990'lardan beri Batılı ülkelerde nüfus artışını kontrol etmek ve zamanla artması muhtemel işsizliği önlemek için planlar yapılmaktadır. 2020'de pandemi başladıktan sonra ABD'de 50 milyon vatandaşın işsizlik sigortasına başvurduğunu gördüğümüz gibi, Avrupa'da işsizliğin artması ve hükümetlerin kriz idaresi için daha fazla borç yüklendiği bir tablo ortaya çıktığını görmekteyiz. Muhtemelen önümüzdeki dönemde istihdamın şekli, alanları ve gençlerin bu alandaki rolü daha fazla gündem olacaktır.

Bu rapor, 18-29 yaş aralığındaki 123 gencin Türkiye'de farklı bölgelerde yaptığı saha çalışmalarını referans almıştır. Çalışmaya katılan gençler, Türkiye Ulusal Ajansı Erasmus+ Programı desteğiyle Ensar Vakfı'nın yürütücülüğünde gerçekleşen "Gençlik Fısıltıları" isimli projede yer almıştır. Projede yer alan akademisyenlerin rehberliğinde Türkiye'nin İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasına göre 12 bölgesinde istihdam üzerine araştırma çalışması yapmıştır. Projenin genel olarak hedefi Türkiye'de gençlerin istihdamını destekleyecek imkanlar ve istihdamı önleyen problemleri saha çalışmaları ve bizzat gençlerin katılımıyla tespit etmek olmuştur.

Proje ilk olarak 2 akademisyen tarafından verilen 4 haftalık "politika oluşturma ve planlama eğitimi" ile başlamış gençlere araştırmalarında başvuracakları hedefler çizilmiştir. Yol haritası gereği her katılımcının araştırma öncesi kendi bölgesindeki diğer katılımcılarla birlikte bir grup oluşturması istenmiştir. Gruplar oluşturulduktan sonra eğitmenler tarafından belirlenen üç alanda gençlerin tespit çalışması yapmaları teşvik edilmiş ve bu üç alanda halkın düşüncelerini elde etmek için anket yapmaları planlanmıştır. Eş zamanlı olarak katılımcılar çalıştay programında karar vericilere sunacakları politika belgesi içeriğini hazırlamıştır. Akabinde çalıştay programı ile gençler karar vericiler ile bir araya gelerek çalışmalarını aktarmıştır.

Belirlenen üç alan, Türkiye'deki on iki bölgede "Varlık Alanı", "İhtiyaç Alanı" ve "Kriz Alanı" olmuştur.

Araştırmanın yürütüldüğü on iki siyasi bölge alanı ve üç tespit alanı aşağıdaki gibidir:

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) Düzey 1'e göre Türkiye 12 bölgeye ayrılmaktadır.

¹ Cafer Talha Şeker, "Yeşil Dünya Düzeni: Petro-Devletten Elektro-Devlet'e Geçiş", ORDAF, 12 Temmuz 2021.

- **TR1-İstanbul:** İstanbul
- **TR2-Batı Marmara:** Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, Balıkesir, Çanakkale
- **TR3-Ege:** İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak
- **TR4-Doğu Marmara:** Bursa, Eskişehir, Bilecik, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova
- **TR5-Batı Anadolu:** Ankara, Konya, Karaman
- **TR6-Akdeniz:** Antalya, Isparta, Burdur, Adana, Mersin, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
- **TR7-Orta Anadolu:** Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri, Sivas, Yozgat
- **TR8-Batı Karadeniz:** Zonguldak, Karabük, Bartın, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Samsun, Tokat, Çorum, Amasya
- **TR9-Doğu Karadeniz:** Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane
- **TRA-Kuzeydoğu Anadolu:** Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan
- **TRB-Ortadoğu Anadolu:** Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Muş, Bitlis, Hakkari
- **TRC-Güneydoğu Anadolu:** Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt

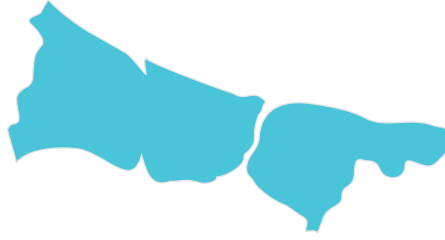
Bu minvalde her grup aşağıda belirtilen üç tespit alanının her birinden en az üç başlık oluşturmuştur. Ancak raporumuzda bunların tamamı değil her bir tespit alanından bir veya iki başlık alınarak yayınlanmıştır.

Üç tespit alanı:

1. **Varlık Alanı:** Bir bölgenin turizmden sanayi, eğitim ve ziraata uzanan sektörlerde istihdam oluşturmaya yarayabilen mevcut varlık alanları, potansiyeli ve imkanları.
2. **İhtiyaç Alanı:** Bir bölgede eksikliği görülen sektörler veya ihtiyaçlarla birlikte bölgedeki gençlerin istihdamı için gerekli görülen talepler.
3. **Kriz Alanı:** Bir bölgeden dışarıya göç verilmesine yol açan sebepler ve genç nüfusun istihdamını önleyen varlıklar.

»» BÖLGESEL GENÇLİK İSTİHDAMI POLİTİKA BELGESİ ««

İSTANBUL BÖLGESİ

TR1 – İstanbul bölgesi mega bir şehir olarak kabul edildiği için tek ilden oluşmaktadır.

»» Varlık Alanı: Ulaşım – İstanbul Deniz Nakliyatı

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: Türkiye, konumu itibariyle deniz taşımacılığında önemli avantajlara sahiptir. Kıtaları denizyolu ile birbirlerine bağlayan güzergahlar ve boğazlar Türkiye karasularında bulunmaktadır. Kanal İstanbul Projesi'nin gerçekleşmesi ile bölgenin lojistik alanda (özellikle enerji lojistiği) daha etkin bir üs haline geleceği tahmin edilmektedir. Bu durum ekonomiyi olumlu yönde etkilemekle beraber asıl faydası Türkiye'nin bölgedeki stratejik önemini daha da artıracak olmasıdır. Lojistik açıdan bakıldığında Türkiye'nin yıllık nakliyat hareketlerinin %60'ının İstanbul'da gerçekleştiği görülmektedir. Bu pay ve sanayi ile lojistik sektörlerinin ilişkisi birlikte düşünüldüğünde, İstanbul'daki sevkiyat alan ve yapılarının ülkenin üretim, ulaştırma ve ihracatının işlerliğindeki rolü ön plana çıkmaktadır. T.C. Dışişleri Bakanlığı'nın paylaştığı verilere göre "1936 yılında İstanbul Boğazı'ndan günde yalnız 17 gemi geçmekte iken 2009 yılında İstanbul Boğazı'ndan geçen (toplam) gemi sayısı 51.422'dir. Bu rakam günde ortalama 140 gemiye tekabül etmektedir. Kanal İstanbul Projesi, araştırma ve fizibilite raporuna göre yeni istihdam alanları açacak, boğaz trafiğinin azaltılacağı ve aynı zamanda bir enerji projesi olacaktır.²

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: Türkiye'nin coğrafi açıdan merkezi bir konumda olması sebebiyle dünya ticaretinde söz sahibi olabilmesi ve artan nüfusun yeni istihdam alanlarını sağlaması açısından deniz lojistiği üzerinde yapılacak çalışmalarını sürdürmesi gerekmektedir. Kanal İstanbul Projesi gibi deniz lojistiği alanında birçok projenin sürdürülmesi ve hayata geçirilmesi önemlidir. Bu proje ile başlangıç olarak 20.000 insana İnşaat, Deniz Lojistiği ve Deniz Lojistiği üzerine olan her alandan stajyer çalışanlara iş sağlaması ve yeni ihtiyaç alanları keşfederek (Yat Limanları, Marinalar, Kanal Gümrükleri, Otel İşletmeciliği, cafe ve restoranlar) istihdam alanları meydana getirebilir. Bu kapsamda Kanal İstanbul Projesinin İstanbul ilinde ortaya çıkaracağı istihdam süreci çarpan etkileri ile doğru tespit edilmelidir.

Varlık Alanına İlişkin Politika: İstanbul'un deniz ticaretinde Karadeniz ve Akdeniz'e açılan kapı olması, boğazlarının varlığı ve bölgenin coğrafi konumunun göz önünde bulundurulmasıyla deniz lojistiği alanında yeni iş alanları meydana getirerek bölgedeki halka istihdam sağlanmalıdır.

²Kanal İstanbul Proje kataloğu s.15.

Uygulama Stratejisi 1: Kanal İstanbul'un hazırlık ve inşaa sürecinde deniz ulaşımı ile ilgili (Kaptanlık, Gemi İşletme Teknikerliği, Kılavuz kaptanlık vb. gibi) alanların meslek lisesi ve meslek yüksekokulu denizcilik faaliyetleri alanında bölümlerin eğitim içeriği ile uygun hale getirilmelidir. Bu bölümlerden öğrenci ve mezun olan gençlerin Kanal İstanbul Projesi istihdamına yönelik staj ve iş imkânı ile desteklenmesi ve sonrası için 18-29 yaş aralığındaki gençlerin bu alanda doğrudan işe başlamaları desteklenmelidir.

Uygulama Stratejisi 2: Kanal İstanbul Projesi dâhilinde oluşacak bazı istihdam alanlarında yaş kotası konularak (18-29 yaş) ve özel sektörler ve devlet kurumları ile anlaşmalı protokol ile çoğulcu olarak genç nüfus kitlesine iş sağlanmalıdır. T. C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, İŞKUR, Cumhurbaşkanlığı İletişim Ofisi, Uluslararası Deniz lojistiği örgütleri ve özel deniz lojistik ve inşaat şirketleri ile protokoller yapılarak belirtmiş olunan yeni istihdam alanlarına gençlerin yerleştirilmesi teşvik edilmelidir.

Uygulama Stratejisi 3: Deniz Astsubay Meslek Yüksekokulları iki yıllık eğitimleri esnasında deniz ulaşımı ve lojistiği alanlarında uzun dönem (3-6 ay) staj yapılması zorunlu hale getirilmelidir. Meslek Yüksek Okulunun özel bir sektöre sahip olması nedeniyle öğrencilerin deneyim ve tecrübe sahibi olması oldukça önemli bir husustur.

»» İhtiyaç Alanı: Tarım

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: Tarım ve Orman Bakanlığı'nın İstanbul İli Tarımsal Yatırım Rehberi'nde yer alan verilere göre, İstanbul'un 843 bin dekar (yüzölçümünün yüzde 15'i) tarım alanı vardır. Bu alanın 663 bin 108 dekarında tarla bitkileri, 27 bin 141 dekarında meyve ve uzun ömürlü bitkiler, 29 bin 853 dekarda ise sebze üretimi yapılmaktadır. Tarla bitkileri üretimi 313 bin 667 ton, meyve üretimi 5 bin 886 ton ve sebze üretimi 66 bin 939 ton olarak verilmiştir. Gökırmaklı ve arkadaşlarının yaptığı "Gıda için Gelecek Öngörülerini yıl:2050" çalışmasında dikkat çekildiği üzere FAO'nun tahminine göre 2050'de dünya nüfusunu besleyebilmek için zirai üretimde %70'lik artış yaşanması gerekmektedir.³ Türkiye ve dünyanın pek çok yerinde bu zamana kadar yapılan çalışmalar geleneksel tarım adı altında gerçekleştirilmiştir. Artık tüm dünyada kabul gören modern tarım, akıllı tarım ve iyi tarım uygulamaları ile hem üretim hızının hem de verimliliğinin artması beklenmektedir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Arka Plan: Gelecek yıllarda nüfus artışına ve iklim değişikliğine bağlı gıda kıtlığı yaşanacağı öngörülmektedir. Bu durum göz önüne alındığında sürdürülebilir ve geleceğe yönelik zirai politikalarda gençlerin yer alması genç istihdamı için önemli olacaktır. İstanbul'un hem kendi kendine yetebilmesi hem diğer illere ve özellikle yurt dışına ürün göndermesi söz konusudur. Tarım ve gıda da güvenilirlik esas alındığından iyi ziraat uygulamaları adı altında yapılan tarım neticesinde piyasada istenilen ürünler İstanbul topraklarında elde edilebilir. Kooperatifleşme ve mezar usulü de esas alınarak sürdürülebilirlik ve güvenilirlik sağlanmaktadır. Ayrıca jeopolitik konumu neticesinde birçok ülkeye ihracat kolaylaşacaktır. İstanbul'da yapılan tüm ziraat uygulamaları profesyonel bir şekilde sağlam ve uzun dönemli yatırımlar neticesinde ilerlemelidir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: Kentsel sürdürülebilirlik kapsamında sera tarımı ve dikey tarım uygulamaları bölgede yaygınlaştırılmalıdır.

³ Odegard, I., van der Voet, E. (2014). The future of food—Scenarios and the effect on natural resource use in agriculture in 2050. *Ecological Economics* 97: 51-59.

Uygulama Stratejisi 1: Dikey tarım uygulamalarının yapılabilmesi ve sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için bölgedeki teknoparklar, üniversitelerinin ar-ge merkezleri, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri ve Gençlik Merkezlerinde çeşitli konumlar belirlenmelidir. Bu merkezlerde ilgili bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin araştırma ve uygulama faaliyetleri dahilinde dikey tarım, sera alanları ve modern tarım araç ve gereçleri bulundurulmalı ve atölyeler kullanıma açık hale getirilmelidir. Bu minvalde bölgedeki genç kitle ile modern ziraat teknikleri buluşturularak uyum süreci başlatılmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Kooperatifleşme ve mezat sisteminin uygulanarak ürünlerin güvenilirliğinin sağlanması önemli ve sürekli takibi gerçekleştirilmelidir.

Uygulama Stratejisi 3: Özel şirketlerin dikey tarım uygulamaları için teşvik edilmesi, gençlerin eğitim alarak dikey ziraat uygulamalarının kuruluş, işletilme ve pazarlama adımlarında yer almasının sağlanması önem arz etmektedir. Bu kapsamda akıllı dijital teknolojileri yeni odak nokta olarak belirlenmeli ve duyurulmalıdır.

»» **Kriz Alanı: Trafik**

Kriz Alanına İlişkin Gösterge: İstanbul için trafik büyük bir mesele haline gelmiştir. Türkiye’de özellikle son 20 sene içinde yaşanan ekonomik gelişme ile gelir düzeyinin artması sonucunda özel araç sahipliği hızla yükselmiştir. Ancak İstanbul trafiğine kayıtlı bulunan 4 milyondan ziyade motorlu vasıta şehrin yolları ve yerleşim alanları arasındaki uyumsuzlukla alakalı olarak ulaşımda krize yol açmaktadır. Ulaşım sektörü, GSYH içinde payı yüksek olduğu için ekonomiyi doğrudan etkilemektedir. İstanbul Oto Ritmi sonuçlarına göre, 2017 yılında İstanbul’da hafta içi sabah trafiğinde ortalama sürüş hızı saatte 27 kilometre olarak ölçülürken, aynı rotalar, aynı zaman dilimlerinde 2018 yılında yeniden ölçüldüğünde hızın saatte 25 kilometreye düştüğü görülmüştür. Aynı rotalardaki seyahat hızı 2019’da 24 kilometre/saat olarak tespit edilmiş; İstanbul halkının işe gidiş trafiği önceki yıllara göre yüzde 11 yavaşlamıştır. Bu rakamlara göre, bir sürücü 2017’de ulaşabildiği varış noktasına 2019’da 3.5 kilometre daha uzak kalmıştır. Bunun yanında TÜİK verilerine göre Türkiye genelinde iş geliş gidiş sürelerinden hiç memnun olmayanların yüzde oranları 8.11 iken memnun olmayanların oranı %25,69’dur. İşe geliş gidişte harcadığı süreden orta halli memnun olanlar %40,07 oranına sahiptir.

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: İstanbul Bölgesindeki trafik probleminin azaltılması için gösterilen çabalar, master düzeyli planlardan hızlıca uygulamaya sokulacak operasyonel yaklaşımlara varan geniş bir yelpazeyi içine almaktadır. Fakat şehirler farklı coğrafi, kültürel, ticari ve toplumsal özelliklere sahip olduğundan, meseleye getirilecek çözüm yöntemleri bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir. İstanbul, nüfus yoğunluğu, topografik yapısı, küresel anlamda stratejik konumu, etrafının denizlerle çevrili olması ve iki yakaya konumlanmış olmasından ötürü ülkenin ve bölgenin ticaret, turizm, sanayi ve lojistik alanlarda istihdama etki yapan bir şehirdir. Ancak bu alanlarda istihdama negatif etki oluşmaması için trafiğin bir an önce çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Kriz Alanına İlişkin Politika: Bölgedeki trafik engelinin alternatiflerle ortadan kaldırılması ve çalışanların trafik temelli veriminin düşürülmemesi adına sürdürülebilir ve kapsamlı bir planlama gerçekleştirilmelidir.

Uygulama Stratejisi 1: Pandemi ile home office şeklinde çalışmak artık iş dünyasının bir parçası olmuştur. Bölgede ikamet eden bir genç, ikamet yerine uzak bir iş yerinden kabul aldığı anda mesafeler artık engel olmaktan çıkmıştır. Belli bir kilometre şartıyla şirketlerin ve kurumların home office çalışanları için kontenjan açarak yeni teknoloji çağına ayak uyduran gençlere imkân sunmaları gerekmektedir. Gençlerin bu fırsattan yararlanmalarıyla istihdamın belli ölçüde artışı sağlanabilir. Pandemi dönemi ile ortaya çıkan home office sistemleri ve hibrit çalışma ile işveren işçi takibini gerçekleştirmekte ve uzaktan çalışma imkânı uygulanmaya devam etmelidir.

Uygulama Stratejisi 2: Büyük markalar ve şirketlerin iş mekânları yahut merkezleri daha çok Avrupa yakasında toplanmış bulunmaktadır. Gençlerin istihdamını artırmak ve kolaylık sağlamak için bu gibi yerlerin çeşitli ilçelerde küçük ofisler halinde açılması önemlidir. Bunlar butik mekân ve ortak çalışma alanları olabilir. Böylece aynı markaya ve şirkete hizmet eden yerler ile iş alan yığılmaları tek merkezde toplamak yerine yaygınlaştırarak çalışanlara yakınlaştırmak daha verimli ve sürdürülebilir olacaktır. Uygulamaya örnek teşkil etmek adına kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları ilk adımları atmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Toplu taşımaya teşvik maksatlı olarak 18-29 yaş aralığında çalışan genç gruba bilet ücretlerinde işveren-devlet desteği sağlanmalıdır. İşveren ve işletme sahipleri, çalışanın aylık maaşına ayrı bir ulaşım bedeli yansıtmalıdır. Böylece genç çalışanlara ayrı bir toplu ulaşım bedelinin yansıtılması hem farkındalık oluşturacak hem de bölge trafiğine olumlu yansıyacaktır.

BATI MARMARA BÖLGESİ

TR2- Batı Marmara Bölgesi Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, Balıkesir ve Çanakkale olmak üzere toplamda 5 ilden oluşmaktadır.

»» Varlık Alanı: Ziraat

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: Batı Marmara bölgesi zirai faaliyetler açısından oldukça gelişmiş bir bölgedir. Toprak, iklim ve su kaynakları açısından bölgenin zengin olması tarım faaliyetleri için bölgeyi elverişli yapmaktadır. 2001 Genel Tarım Sayımı sonuçlarına göre bölge %55,21 olan işlenen topraklardaki tarımsal alan oranı ile oldukça yüksek bir tarımsal alan oranına sahiptir. 12.012.439 dekarlık alanın sadece 258.511'lik oransal olarak düşük bir bölümü nadasa bırakılmakta ve %5'lik bir alan peyzaj ürünleri yetiştiriciliğinde kullanılmaktadır. %6,3'lük bir alan ise meyve üretimi sahası olarak kullanılmaktadır. Batı Marmara bölgesi oldukça büyük tarımsal amaçlı kullanılan ovalara sahiptir. Bunlar; Meriç Ovası, İpsala Ovası ve Ergene Ovası bu ovalar içinde en büyük olanlarıdır. Meriç Ovası bölgenin en büyük ovasıdır ve Meriç, Ergene ve Tunca nehir ve su kaynakları ile beslenmekte ve coğrafik olarak alüvyon özelliği barındırmaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığı verileri incelendiğinde, GSYİH içerisinde %15 gibi bir oranı ülke geneli incelendiğinde bu bölge tarımı karşılamakta ve yine toplam istihdamın %54 gibi oldukça yüksek bir oranını da yine tarım sektörü karşılamaktadır. İstihdam edilmiş nüfusun yarısının tarım sektöründe olması bölge için tarımın en öncelikli gelir kaynağı olduğu gerçeği ortaya çıkar. Bölgenin tarımda verimli olması tarım verimi için gerekli ihtiyaçların doğal olarak bölgede olmasıyla alakalıdır.

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: Verimli tarım arazilerinin ve sulama imkânlarının Batı Marmara bölgesinde etkili olması tarımsal faaliyetler noktasında destekleyici niteliğe sahiptir. Tarım ürünlerinin pazarlama imkânına kavuşması ve katma değerli ürünler haline dönüştürülmesi açısından endüstriyel faaliyetlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada bölgede yüzde 55,21 oranında verimli arazilerin varlığı bilinmektedir. Bölgedeki genç nüfus oranının (15-24 yaş grubu) yoğun olduğu görülmektedir. Tarım ürünlerinin katma değerli ürünlere dönüştürülmesi açısından genç istihdama olan ihtiyaç artmaktadır.

Eğitim yönü de incelendiğinde akla dayalı ve modern politikalarla genç istihdamın tarım yönüne kaydırılması, gençlerin tarım alanında bilinçlendirilip teşvik edilmesi bölgemizin tarım potansiyelini olabildiğince ortaya çıkaracaktır.

Varlık Alanına İlişkin Politika: Tarım denilince akla zıttı gelen yüksek gelir ve konforlu yaşama modern tarım yöntemleri erişilmesi gerekmektedir ve genç nüfusun sektöre entegre edilmesi gerekmektedir.

Uygulama Stratejisi 1: Yukarıda verilerde görüldüğü üzere bölgede ziraat ve tarım payı büyüktür. Ancak veriler şu an içindir, günümüz şartlarını gösteriyor ki bölgedeki birçok genç aile mesleği olan çiftçilik mesleğini sürdürmeyecektir. Bu noktada bölgedeki yerel yönetimler tarım ve ziraat alanında gençlere ayrıcalık tanıyarak teşvik ve destek paketleri oluşturmalıdır. Ancak bu destekler akıllı tarım teknolojilerini içermeli ve gençler yenilikçi uygulamalara yönlendirmelidir.

Uygulama Stratejisi 2: Bölge gerek yurt dışında yaşayan Türklerin gerekse karayolunda seyahat etmeyi tercih eden turistler için transit bölge güzergâhı olmaktan kurtulamamıştır. Tarımsal üretimi elverişli verimli toprak yapısı bol su kaynakları ile organik tarım, iyi tarım ve hobi bahçeciliği gibi alanlarda gelişmeye uygundur. Bunun yanı sıra hayvansal üretim ve şap hastalığından arındırılmış bölge olması turizme yönelik tarımsal üretim faaliyetlerini desteklemektedir. Bölgedeki konaklama işletmeciliğinin şehir merkezinden uzak, kırsal alanda konaklama merkezleri ve bu merkezlerin yanında hobi bahçeleri, uygulama çiftliklerinin oluşturulması sağlanmalıdır. Bu illerdeki ziraat alanında eğitim gören öğrencilerin ücretli stajyer olarak işgücüne dahil edilmesi kendilerine hem tecrübe katacak hem de istihdamını kolaylaştıracaktır.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgedeki üniversitelerin ziraat alanı ile eğitim görmüş gençlerin tarımda verimliliğin yükseltilmesi için çiftçilere uygulamalı eğitim verilmesi sağlanabilir. Çiftçilerin kooperatifleşmesi teşvik edilerek SGK ödemesi ve gelir vergisi desteğiyle kooperatif bünyesinde üniversite öğrencilerinin ya da mezun olmuş gençlerin istihdam edilmesi sağlanmalıdır. Bu kapsamda istihdam edilen gençler ile de tarım işletmeleri ve üniversite iş birliği artırılmalıdır.

»» İhtiyaç Alanı: Genç Odaklı Girişimcilik Faaliyetleri

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: Bölgemiz diğer büyük şehirlere yakınlık ve bazı şehirlerin asri büyümesi ve gelişmesi sebebiyle bu şehirlerin gölgesi altında kalmıştır. İstanbul, Kocaeli ve İzmir gibi şehirler gerek sundukları is olanakları gerek sosyal hayatın canlı ve eğlenceli olması sebebiyle bölgemizdeki genç nüfusu yakınlığı sebebiyle de kendilerine çekmekte ve bu da yetişmiş ve istihdam potansiyeli barındıran hazır nüfusun tüm bu şehirlere yönelmesine sebep olmaktadır. Gelişen dünya koşullarında estetik algıların gelişmesi, konforlu seyahat, aile ve arkadaş ortamı için uygun mekânlar sunması, çeşitli alışveriş ve eğlence merkezleri barındırması bölgemizde istihdamı bekleyen genç nüfusu kendine çekmektedir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Arka Plan: Genel ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak genç odaklı yeni sosyal mekânlar tasarlanarak bölge çekim merkezi haline getirilmeli ve genç girişimciler desteklenmelidir. Bölge konumu itibari ile birçok gelişmiş şehre yakın olması avantaj olarak kullanılmalı ve alternatif sosyal mekân inşası gerçekleştirilmelidir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: Bölgedeki gençler için sosyal mekânların artırılması yerel yönetimlerin kontrolünde gerçekleştirilmeli ve imar planı oluşturulmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Bölgeyi sosyo-kültürel ve eğlence odaklı sosyal mekânların artırılması yönünde genç girişimcilere yerel yönetimler ve kalkınma ajansları tarafından özel hibe çağrıları yayınlanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Özellikle gelişmiş şehirlerde faaliyet gösteren birden fazla şubesi olan şirketleri bölgeye çekmek için cezbedici teşvik paketleri hazırlanmalıdır. Gelişmiş şirketlerin bölgede faaliyet göstermesi istihdam ve ekonomide çok katmanlı birçok faydayı beraberinde getirecektir.

Uygulama Stratejisi 3: Bölge sosyal mekân inşa sürecinde farkındalık oluşturmak adına sahip olduğu kültürü yansıtmalıdır. Bu çerçeveyi yerel yönetimler oluşturulmalı ve teşvik paketlerinde temel bir husus olarak belirtmelidir.

»» **Kriz Alanı: Bölgenin Uluslararası Sınıra Yakın Olması**

Kriz Alanına İlişkin Gösterge: Batı Marmara bölgesi Yunanistan ve Bulgaristan ülkeleri ile ülkemizin Avrupa Birliği ile olan karasal sınırlarının tamamını paylaşmaktadır. Bölgenin çeşitli etnik unsurlarını barındırması ile Balkanlar bölgesinin siyasi anlamda sıcak yapısının olması ve ülkemizin bu bölgede sınırı paylaştığı ülkeler ile dostane olmayan politik gerçeklikleri bölgemizin hareketli gündemlere sahip olmasına neden olabilmektedir. Ayrıca son zamanlarda ülkemize gelen göçmenlerin Avrupa Birliği ülkelerine yönelmesi ve zaman zaman bu ülkeler tarafından geri itilmeleriyle dinamik bir göç ortamı oluşmaktadır. Gerilim hattı olan bu dinamizm Avrupa Birliği ülkelerinin tutumu ile ülke içinde özellikle bölgemizde asayiş sorunları oluşturabilmektedir. Göçmenlerin sınır hattından öteye geçememesiyle birlikte bölgede kalışları yatırım ve istihdam kaynağı oluşturabilecek odaklarda çekingenliğe sebep olabilmekte ve geri itilen bu göçmen nüfusun ucuz işçi olarak kullanılması var olan genç istihdam potansiyelini kötü yönde etkileyebilmektedir.

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: Bölgenin sınır bölgesi olmasının dezavantajlı yönlerini incelediğimizde asayiş sorunlarının yaşanması, işsizlik, kayıt dışı istihdam ve diplomatik sorunlar olmak üzere üç ana sorunla karşı karşıyadır. Bu meseleler farklı bakanlıklar ve disiplinlerde çalışma alanları ihtiyacı doğurur. Tüm bu meseleleri inceleyecek ve gerek üretken bir bakış açısı gerekse kıyas disiplini benimsenmiştir. Özellikle genç istihdamı olmak üzere genel istihdamı etkileyen yönler için devlet politikalarına ihtiyaç duyulacaktır.

Kriz Alanına İlişkin Politika: Gençlik istihdamının önünü açan ve güvenli çalışma alanı imkânı sunulan bireyleri güvence altına alacak sınır ve iade anlaşmaları, Avrupa Birliği ile ekonomik bölge anlaşmaları gerçekleştirilmelidir. Kayıt dışı istihdamı engellemeye yönelik sistematik ve uygulanabilir kanunlar uygulanması ve bölgeye düzensiz göçmen akımlarını önleyecek daha uzak kanun ve anlaşmaları uygulanmalıdır.

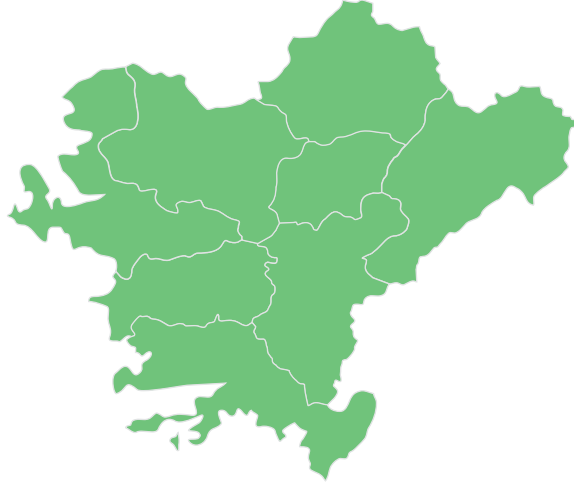
Uygulama Stratejisi 1: Bölgenin AB sınırlarına yakın olması sebebiyle göçmen ve sığınmacıların bölgeyi Avrupa'ya transit bölge olarak görmesi bölge gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

T.C. İçişleri Bakanlığı Gök İdaresi Başkanlığı bölge özelinde etkili sınır, göçmen iade ve kabul anlaşmaları yapmalıdır. Konuya ilişkin resmi kanun, yönerge ve sabit uygulamaların olması göçmen ve sığınmacı grupların sınır ötesi geçiş taleplerini azaltacaktır. Uygulamaların düzenli olarak devam etmesi durumunda bölgedeki belirsizlik ortamı azalacaktır.

Uygulama Stratejisi 2: Bölge, uluslararası sınır bölgelerine yakın olması dolayısı ile mülteci problemleri ve diğer ülkeler ile diplomatik süreçlerden olumsuz etkilenmektedir. Bu kapsamda bölgedeki işgücü piyasası, sosyo-ekonomik sorunları ve yatırım faaliyetleri sınır ilişkilerine göre etkilenmektedir. Bu kapsamda bölgedeki diplomatik ilişkilerin geliştirilmesi ve güven ortamının oluşturulması gerekmektedir.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgenin Avrupa'ya geçiş için umut kapısı olarak görülmesi bölgede geçici göçmen ve sığınmacı grubunu oluşturmaktadır. Bölgede belirsiz bir süre zarfında ikamet eden bu bireyler geçici olarak çalışmaları kayıt dışı istihdamı artırmaktadır. Göçmen grupları ucuz ücretler ile kayıt dışı olarak çalışması bölgedeki istihdam oranlarını düşürmektedir. Bu kapsamda bölgenin yerel genç nüfusu kayıt dışı istihdam sürecinden olumsuz etkilenmekte ve ikinci planda değerlendirilmektedir. Diğer yandan göçmen grupların ucuz ücret ile çalışıyor olması genç nüfusun iş standartlarını düşürmektedir. Bölgedeki kayıt dışı istihdamı önlemek amacı ile yerel yönetimler bölgedeki denetimleri yaygınlaştırmalı ve eş zamanlı olarak ceza sistemine dayalı kanunlar yürürlüğe girmelidir.

EGE BÖLGESİ

- İzmir
- Aydın
- Denizli
- Muğla
- Manisa,
- Afyonkarahisar
- Kütahya
- Uşak olmak

TR3- Ege Bölgesi İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak olmak üzere toplamda 8 ilden oluşmaktadır.

»» Varlık Alanı 1: Turizm

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: Ege bölgesi, kuzeyi ve güneyi ile Türkiye turizmine ışık tutan çok önemli bir bölgedir. Bölgede bu sektör gerek tarihi ve kültürel değerleriyle gerekse doğal güzellikleriyle en gelişmiş sektörlerden biridir. Ancak bölgedeki turizm sektöründe hala sürdürülebilir politikaların (Bodrum, Marmaris, Kuşadası ve Dalaman vb.) uygulanmadığı görülmüştür.

2. Düzey SR, Level 2	<i>Total Toplam</i>		<i>Tarım Agriculture</i>		<i>Sanayi 1 Industry 1</i>		<i>Hizmet Services</i>		<i>Tarım Agriculture (%)</i>		<i>Sanayi 1 Industry 1 (%)</i>		<i>Hizmet Services (%)</i>	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Türkiye- Turkey	20 080	26 812	5 097	4 716	7 110	7 036	15 872	15 060	18,2	17,6	25,3	26,2	56,5	56,2
TR10 (İstanbul)	5 778	5 363	69	48	1 839	1 672	3 869	3 643	1,2	0,9	31,8	31,2	67,0	67,9
TR21 (Tekirdağ,Edirne, Kırklareli)	759	741	121	117	257	268	380	356	16,0	15,8	33,9	36,2	50,1	48,0
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	625	625	172	157	121	132	332	336	27,6	25,1	19,4	21,1	53,1	53,8
TR31 (İzmir)	1 620	1 491	151	123	502	497	967	870	9,3	8,2	31,0	33,4	59,7	58,4
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	1 249	1 152	331	265	243	256	675	630	26,5	23,0	19,4	22,2	54,1	54,7
TR33 (Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	1 137	1 123	343	340	345	331	479	452	30,2	30,3	27,7	29,4	42,2	40,3
TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik)	1 463	1 455	164	148	578	588	722	718	11,2	10,2	39,5	40,4	49,3	49,4

*İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflaması 2. Düzey'e (26 Bölge) göre istihdam edilenlerin sektörel dağılımı. 2019, 2020 INDEX
The distribution of employment by sectors and classification of Statistical Region, SR Level 2 (26 Region) 2019, 2020

*TR32 Bölgesi'nin sanayi sektörü istihdamındaki payı (2009)

Kaynak: TÜİK - Hane Halkı İş Gücü İstatistikleri

Bölgeler	Toplam İstihdamdaki Payı %	Türkiye Sanayi İstihdamında Payı %
TR31 (İzmir)	28	6,1
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	22,6	4
TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak)	26	4,2

Yabancıların En Çok Geceleme Yaptığı İller

1. Anlatya 30,2 Milyon
2. İstanbul 10,4 Milyon
3. Muğla 3,4 Milyon
4. Aydın 1,2 Milyon
5. İzmir 1,09 Milyon

Yerli Ziyaretçilerin En Çok Geceleme Yaptığı İller

1. Antalya 4,65 Milyon
2. İstanbul 4,13 Milyon
3. Ankara 1,83 Milyon
4. İzmir 1,73 Milyon
5. Muğla 1,42 Milyon

*2019 HAZİRAN

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Ege Bölgesi illerinin yer aldığı TR31, TR32 ve TR33 adlı bölge sınıflamalarının hepsinde en büyük istihdam payı hizmet sektöründedir. Bölgede hizmet sektörünün en önemli alt sektör grubu ise Turizm sektörüdür. Bunu aşağıda yer alan alt verilerden de anlayabiliriz. Kültür ve Turizm bakanlığının 2019 yılında yayımlanmış olduğu turizm istatistiklerine göre ülkemizde en çok yerli ve yabancı turist ağırlayan illerimiz arasında Ege Bölgesi gözle görünür biçimde önde gelmektedir. Tablodaki konaklama istatistiklerine göre yabancıların en çok kaldığı tesisler bakımından ilk 5'te yer alan 3 il, Ege bölgesinde yer almaktadır. Ayrıca bölge turistik tesis olarak da oldukça gelişmiştir. Burada da tesislere geliş sayıları bakımından ilk 5'te yine 3 tane Ege Bölgesinde yer alan il bulunmaktadır. Bölgenin bu konuda potansiyelinin olduğuna dair daha birçok gösterge sunulabilir.

Uygulama Stratejileri 1: Bölgedeki turizmin sadece yaz aylarında olması dengesiz bir işgücü piyasasını oluşturmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde bölgedeki turizmin 4 mevsim boyunca devam etmesi için eylem planı hazırlanmalıdır. Kış turizmi bölgenin iklimi açısından elverişli olmasa da alternatif sektörler geliştirilmelidir. Bu kapsamda Ege bölgesindeki yaz turizmini ortaya çıkaran konaklama tesisleri ve sosyal mekânlar kış mevsimi boyunca kongre turizmi geliştirilmelidir. Bu kapsamda kongre turizm alanı bölgede yavaş yavaş etkisini sürdürse de Türkiye Otelciler Birliği ve Türkiye Otelciler Federasyonu gibi ilgili kurum ve kuruluşların iş birliğinde kongre turizmi resmi olarak bir faaliyet alanı olarak kabul edilmelidir. Ayrıca bu turizmin geliştirilmesi adına teşvik paketleri ve cazip teklifler hazırlanmalıdır.

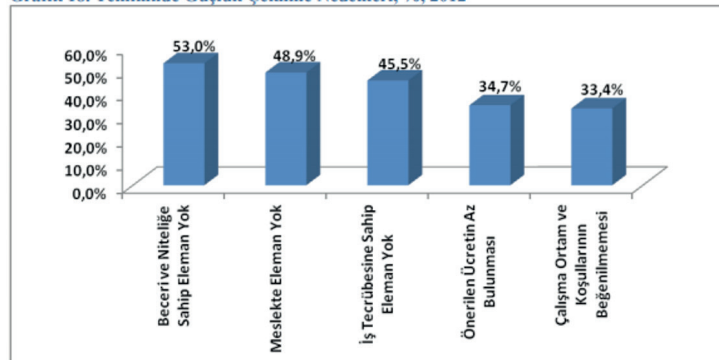
Uygulama Stratejisi 2: Bölgede yaz turizmin etkin olması sebebiyle sezonluk işçi oldukça yaygın istihdam türüdür. Sezonluk işçi olarak nitelendirdiğimiz grup hizmet sektöründe çalıştığı için genç ve orta yaş grubunu içermektedir. Bu kapsamda İŞKUR ve Hak-İş/Memur-Sen gibi İş Sendikaları bünyesindeki sezonluk işçilerin haklarını gözetmeleri ve alternatif turizm alanlarına yönlendirmelerini sağlamalıdır.

Uygulama Stratejileri 3: Tarihi ve Kültürel Rehberlik ve Tercümanlık bölgede önemli bir faaliyet alanıdır. Bu alanda kurumsal kapasitesi yüksek kurum ve kuruluşların artırılması bölgeye katma değer katacaktır. Diğer yandan bu kurumların bölgedeki diğer konaklama ve turizm işletmelerin entegre olarak çalışması ve iş birliği halinde olması turizm anlayışını güçlendirecektir.

»» İhtiyaç Alanı: Sanayi ve Hizmet Sektöründe arz ve talep dengesizliği

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: Ege Bölgesinin en kalabalık ve büyük şehri olarak İzmir ili işgücü verileri baz alınır ise işgücü piyasasına meslek grupları açısından bakıldığında en fazla çalışan sayısının nitelik gerektirmeyen işlerde yoğunlaştığı anlaşılabacaktır. İşgücü piyasası temininde güçlük çekilen mesleklerin neden olduğu bilinmesi önemli görülmektedir. Teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırayı %53 ile "gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması" ikinci sırayı %48,9 ile "ilgili meslekte eleman bulunamaması", üçüncü sırayı ise %45,5 ile "yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması" almaktadır. Bu üç nedeni ise %34,7 ile "önerilen ücretin az bulunması" ve %33,4 ile "çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi" izlemektedir İşverenlerin gelecek ile ilgili olumlu beklentileri işgücü piyasasında talep oluşturacaktır. Bu işgücü talebiyle arzı eşleştirerek İzmir'de istihdamı artırmak öncelikli hedefimiz olmalıdır.⁴

Grafik 18. Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri, %, 2012

Kaynak: İİPTA

⁴ İşkur İzmir İşgücü Piyasası Analizi 2012.

İhtiyaç Alanına İlişkin Arka Plan: Sanayi ve hizmet sektörü alanındaki çalışma şartları işçilerinin çalışma alanlarındaki beklentileri karşılayamadığı görülmektedir. Diğer yandan işverenler mesleki beceri ve tecrübelerine sahip, donanımlı personel talep etmektedir. Konunun daha iyi kavranması adına bölgenin genel profilini doğru okumak gerekmektedir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: İş gücü piyasasında en önemli üç faktör olarak görülen; nitelik, ücret ve çalışma ortamının yeniden iyileştirme programları oluşturulması ve bu programlar ile günümüz ve gelecekteki meselelerin önemli bir kısmında azalma görülebilecektir.

Uygulama Stratejisi 1: Genç nüfus oranının yüksek olmasına rağmen bölgede istihdam sorunu devam etmektedir. Bunun en büyük nedenlerinden biri işgücü piyasasına uygun ve yeni yüzyıl becerilerine hâkim nitelikli personel eksikliğidir. Bölge üniversitelerindeki eğitim müfredatı hızla değişen küresel gelişmelerini takip etmeli ve kendini yenilemelidir. Bu kapsamında YÖK üniversite yönetimlerine bu inisiyatifi vermeli ve değişimi desteklemekten kaçınmamalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgede genç işsizlerin yanında istihdam edilmiş ancak zor şartlar altında çalışan birçok genç vardır. İş talebinin çok fazla olması adayların çalışma şartlarını seçememesine neden olmaktadır. Adayın bu ön kabulü iş verini cesaretlendirebilmektedir. Bu ilişkin daha sağlıklı yürütülmesi adına Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı gerekli denetlemeleri yapması ve koşulların iyileştirilmesi gereklidir. Bu çalışma bir hedef ve misyon çerçevesinde oluşturularak giriş, gelişme ve sonuç aşamaları takip edilmelidir.

Uygulama Stratejisi 3: Ücret politikasında yaşanan problemler her geçen yıl daha da artmaktadır. Kayıt dışı istihdam bu problemin kaynaklarından biridir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı sigorta kayıtlı iş ve işçi denetimleri, kayıt dışı istihdam ve düşük ücretli işçi başlıklarını öncelikli olarak ele almalı ve faaliyet göstermelidir.

»» **Kriz Alanı: İstihdam çeşitliliğinin yetersizliği, işgücü piyasası ve işsizlik**

Kriz Alanına İlişkin Gösterge: Ege bölgesinde yer alan gençlerin karşıya kaldıkları en büyük problemlerden biri istihdam alanlarının sınırlı olmasıdır. Bölgede yer alan bireylerin birçoğu eğitim gördükleri bölüm ve alanla ilgili işlerde çalışmamaktadır. Bölgede hizmet sektörü çok büyük bir yer kaplayıp, sanayi gibi diğer sektörlerle alakalı işgücünde çalışmak isteyen gençler bölgeden göç etmek zorunda kalmaktadır. GEKA raporu İşgücü Piyasası Araştırmaları kapsamında işyeri ziyaretlerinde işverenlere hangi sebeplerle eleman temininde güçlük çektikleri sorulmuştur. Verilen cevaplara göre %59,3'ü meslekte çalışacak eleman olmamasından, %41,3'ü yeterli iş tecrübesine sahip eleman olmamasından, %24,3'ü çalışılan ortam ve koşullarının beğenilmemesinden, %14,8'i verilen ücretin az bulunmasından eleman temininde güçlük çekildiği belirtilmiştir. Ayrıca genel verilerde verilen işsizlik oranları da bu alan için gösterge niteliğindedir.

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: Bölgede işgücü piyasası ihtiyaç duyduğu alanlarda nitelikli personel istihdam etme konusunda ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle genç nüfusun nitelikli işgücü piyasasının taleplerine cevap verebilmesi gittikçe zorlaşmaktadır.

Kriz Alanına İlişkin Politika: Bölgedeki kamu kurumları ve özel sektör mevcut iş gücü piyasası ve çeşitliğini artırma amaçlı politika üretilmeli ve ortak hareket etmelidir.

Uygulama Stratejisi 1: Bölgede kayıt dışı istihdamın son dönemlerde arttığı görülmektedir. Kayıt dışı istihdamı artmasında önemli etkenlerden biri Ortadoğu'dan gelen göçmen ve sığınmacıların düşük ücretler ile resmiyet dışı çalışmasıdır. Konunun takibi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve İŞKUR kontrolünde gerçekleşmelidir. Öncelikle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yabancı uyrukluların çalışma izni ve istihdamı üzerine kapsamlı bir yönetmelik ortaya çıkarmalıdır. Diğer yandan İşkur kayıt dışı istihdamı engellemek üzerine denetim ve kontrolleri artırmalı ayrıca gerektiği yerde yaptırım uygulamalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: İş gücü piyasasının çeşitliliği artırma ve ihtiyaç duyulan alanları saptamak adına bölgedeki kamu destekli araştırma kuruluşların uzun dönemli ar-ge çalışması yürütülmelidir. Araştırma gelecek 10, 20 ve 30 yıl için işgücü piyasa tahminleri, mevcut iş gücü ihtiyaç alanları ve gelişen sektörleri içermeli ve yönlendirici olmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Bölge verilere yüksek diğer bölgelere nazaran işsizlik yüzdesi düşüktür. Ancak bölgenin turistik bir mekân olması Türkiye'nin birçok bölgesinden işçiyi getirmesine neden olmaktadır. Bölgesel kalkınma için yerel halkın işgücüne katılımı devamlı bir düzen ve aidiyet anlamına gelmektedir. Bölgedeki yerel genç kitlenin işgücüne katılım oranı ayrı olarak ele alınması gerekmektedir. Bu kapsamda genç kitle sadece bir işçi olarak kabul edilmemeli ayrıca bir girişimci ve işveren gözüyle bakılmalıdır.

DOĞU MARMARA BÖLGESİ

TR4- Doğu Marmara Bölgesi Bursa, Eskişehir, Bilecik, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova olmak üzere toplamda 8 ilden oluşmaktadır.

»» Varlık Alanı: Sanayi ve Teknoloji

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: Doğu Marmara Bölgesi sanayinin çeşitliliği açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'nın hazırladığı Doğu Marmara Bölge Planı (2010-2013)'na göre, makina, metal, elektrik-elektronik, tekstil, kimya, kömür ve gıda sanayisi öne çıkmaktadır. Bursa'da otomotiv ve yan sanayi, Bolu'da kereste ve dericilik, Düzce'de ise kereste sanayisi öne çıkmaktadır. Yalova'da ise çiçekçilik ve bilişim sektörleri, Eskişehir demiryolu- ray sistemleri ve beyaz eşya üretimiyle öne çıkan bir ilimizdir. Sakarya'da ise gıda, metal ve plastik sanayi gelişmektedir. Bursa, Kocaeli ve Eskişehir gibi iller diğer illere göre daha gelişmiştir. Bu şehirlerin İstanbul'a ulaşımının kolay olması, Kocaeli ve Bursa'nın Marmara Denizi'ne yakınlığı avantaj olduğu görülmektedir. Gebze, İzmit, Gemlik ve Körfez gibi denize kıyısı olan ilçeler sanayi limanlarına ev sahipliği yapmaktadır. TR42 Bölgesinin sanayi açısından en gelişmiş ilçeleri İzmit, Gebze ve Adapazarı'dır.

Diğer yandan bölgede bilim ve teknoloji odaklı Teknopark, Bilişim Vadisi ve TÜBİTAK gibi kurumların kurulmasıyla teknolojik üst merkez haline gelmektedir. Bu girişimlerin uzun vadede sonuç verebilmesi adına gençler ile doğrudan diyalog ve temas geliştirilmelidir.

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: TR4 Bölgesi'ndeki OSB'lerin karayolu ulaşım ağlarıyla bağlantısı bulunmaktadır. Ankara-İstanbul otoyolunun geçtiği bölgeye yakın kurulmaları nedeniyle üretim, dağıtım ve lojistik konularında kolaylık sağlanmaktadır.

Kocaeli bölgesindeki Körfez ve Karasu Limanları sanayi bölgelerine ulaşım imkânı sağlamaktadır. Kocaeli'ndeki sanayi tesislerinin İstanbul'a komşu olan batı bölümlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bölge içindeki şehirlerden Yalova'nın da sanayisi Körfez Karayolu Projesi ile beraber hız kazanmaktadır. Doğu Marmara Kalkınma Planı (2010–2013)'na göre, TR4 Bölgesi'ndeki Organize Sanayi Bölgeleri'nin çoğu Kocaeli'ndedir. Bölgenin ilk Organize Sanayi Bölgesi Kocaeli'nde diğeri ise Sakarya'dır. TR4 Bölgesi'nde Bursa ve Eskişehir illerinin sanayisi incelendiğinde Türkiye'nin ilk Organize Sanayi Bölgesi 1962'de Bursa'da açılmıştır. Açılan bu Organize Sanayi Bölgesi 35.000 kişiye istihdam sağlamaktadır. Eskişehir 'in Organize Sanayi Bölgesi ise 1973'te kurulmuş ve 25.000 kişiye istihdam sağlamaktadır. İki şehrin bu sektörlerdeki ihracatı (2009 yılı) 14 milyar dolarla Türkiye ihracatının %5,7'sini oluşturmaktadır. Bölgede sanayi ve teknoloji odaklı birçok şirketi barındırmaktadır ve ileriye yönelik düşünülürse gelişmesini tamamlayan her şirket ulusal ve uluslararası ekonomide önemli bir yere sahip olacaktır. Bu minvalde ilgili şirketlerin kurumsal kapasite ve gelişmelerinin tamamlanması adına bölgedeki üst teknoloji ve bilim merkezleri inisiyatif kullanılmalıdır.

Varlık Alanına İlişkin Politika: Doğu Marmara Bölgesi'nde sanayi ve teknoloji odaklı girişimlerin artması ve yeterli kapasiteye ulaşması adına bölgedeki yerel yönetimler, kalkınma ajansları ve sanayi ve teknoloji üst merkezler ortak akıl ile hareket ederek ilgili şirketlerin gelişimini desteklemelidir.

Uygulama Stratejisi 1: Sanayide nitelikli teknik eleman yetiştirmek için üniversiteler, meslek yüksekokulları ve Ticaret Sanayi Odaları arasındaki iş birliği geliştirilmelidir. Teorik bilgiyi üniversitede alan genç fabrikalarda da staj yaparak hem pratik yapmış olacak hem de mezuniyet sonrası işe alınma imkânı artmış olacaktır. Örneğin bu alanda BEBKA'nın desteklediği, BTO ve Uludağ Üniversitesi arasında imzalanan Mesleki ve Teknik Eğitim İş birliği Protokolü kapsamında "Nitelikli Ara Eleman Yetiştirilmesine Yönelik Uygulamalı Eğitim Altyapısının Güçlendirilmesi" projesi iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli istihdamın artırılmasına yönelik katkı sağlamaktadır. Ticaret ve Sanayi Odaları, meslek liseleri ve üniversitelerin iş birliğini geliştirmesi gerekmektedir.

Uygulama Stratejisi 2: Kocaeli Gebze'de faaliyet gösteren Bilişim Vadisi; "Milli Teknoloji Hamlesi ile dünyayı değiştirecek faydalı teknolojilerin ulusal ve uluslararası arenada öncüsü bir yapı olmayı" iddia etmektedir. Bilişim Vadisi ulusal ve uluslararası alanda sanayi ve teknoloji üzerine gerçekleşen her türlü bilgi ve gelişmeyi takip ederek en son bilginin ilk çıktığı yer olmalıdır. Bu kapsamda bilişim ve teknoloji alanında yaşanan kayda değer tüm gelişmelerin yayınlanacağı ve anlık takip edilebilen dijital bir bilgi platformu oluşturulmalıdır. Bu platform birçok girişimci ve şirketin güncel bilgiye kısa zamanda ulaşmasını ve doğru kararlar almasını sağlayacaktır. Diğer yandan sanayi ve teknoloji tabanlı ar-ge çalışmaları gerçekleştirmeli eş zamanlı olarak kurum, bünyesindeki şirketleri dünya konjonktürüne uygun bir şekilde yönlendirmelidir. Kurulan diyalog fikrin ortaya çıkışı, uygulanması ve ticarileştirilmesine kadar sürdürülmeli ve temas halinde olunmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Sanayi sektöründe çalışacak gençlerin CNC Operatörü, yazılımcı, otoket (AutoCAD) programcısı ve CATCEM – Solidwork gibi makine programları ve otomasyon sistemlerine hâkim yetiştirebilmeleri için BTO bünyesinde hizmet veren BUTGEM (Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Eğitim Vakfı) eğitimlere katılmaları sanayide çalışacak gençlerin alanlarında niteliklerini artırarak işe girmelerine katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda başarı gösteren eğitim uygulamalı bölge genelinde yaygınlaştırılmalıdır.

»» İhtiyaç Alanı: Yaygın Eğitimde Eksiklikler (Mesleki ve Teknik Eğitim Yetersizliği)

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: Doğu Marmara Bölgesi; Türkiye genelinde düzenlenen yaygın eğitim kurs faaliyetlerinde %5'lik bir pay almaktadır. 2011 yılında bölgede düzenlenen 3.068 kursta sertifika ve katılım belgesi alanların oranı %3 seviyesinde kalmıştır. TÜİK tarafından 2010 yılında yürütülen mesleki eğitim araştırmasına göre, kurslara katılım oranı diğer sanayi sektörlerine göre oldukça düşük olduğu görülmektedir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Arka Plan: Bölgede yaşanan temel sorun, kurs ve eğitim programlarının gerekli standartları sağlamada geri kalıyor olması ve hayat boyu öğrenme konusunda farkındalığın eksikliğine bağlı olarak katılımın düşük kalmasıdır. Sertifika programlarının içerikleri topluma tanıtılmalı ve halkın ülke kalkınmasına etkin olarak katılımı sağlanmalıdır. Bölgede özellikle sanayide yer alan işgücüne yönelik ve teknolojik uyum sağlayacak mesleki eğitim faaliyetlerine öncelik verilmesi gerekmektedir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: Bölgenin sahip olduğu genç nüfus potansiyelinin iş ihtiyacını karşılayacak mesleki edindirme kursları her alana uygun şekilde İl Milli Eğitim ve Halk Eğitim Merkezleri bünyesinde sağlanmalıdır. Kişiler alanıyla ilgili sahayı tanıyabilecekleri, araç ve gereçlerin kullanımını öğrenebilecekleri eğitimler alarak geçerli bir belgeye sahip olmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Mesleki beceri edinmemiş lise ve altı eğitim alan gençlerin işgücüne ve istihdama katılımlarını kolaylaştırmak için bölgedeki işgücü piyasası araştırılmalı ve ihtiyaç alanına göre güncel olarak eğitim programları açılmalı ve meslek edindirme projeleri uygulanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Lise mezunu ve istihdam edilmemiş gençlerin sanayi alanındaki ara eleman eksikliğinin kapatılması İŞKUR tarafından gerçekleştirilmelidir. İŞKUR, bölgedeki iş gücü piyasasının arz ve taleplerine uygun şekilde stratejik bir plan hazırlayarak doğru işveren ve işçiyi buluşturmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Üniversite eğitimi almamış lise mezunu gençler istihdama katılma talebine karşılık İŞKUR tarafından el sanatları, dikiş nakış, kaynakçılık, ayakkabıcılık gibi eğitimlerine dahil olarak yeni beceriler kazandırılmalıdır. Hali hazırda İSMEK ve ÜSMEK gibi kuruluşlar yerel yönetimler tarafından aktivasyonu arttırılmalı, daha nitelikli ve ihtiyacı karşılar işlevde olması gerekmektedir.

»» Kriz Alanı: Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Madde Bağımlılığı

Kriz Alanına İlişkin Gösterge: Marmara bölgesinde artan uyuşturucu madde kullanım oranı sorun teşkil ediyor. İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (İNSAMER)'nin yayınladığı Türkiye'de bölgelere göre uyuşturucu kullanımı verilerine göre Marmara Bölgesi % 33 ile uyuşturucu kullanımında birinci sırada yer alıyor. Özellikle uyuşturucu kullanan gençlerin mesleki ve kişisel gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayamadığı için toplumsal hayata dahil olmamakta ve kayıp bir nesil oluşabilmektedir.

⁵ TÜİK, 2011.

⁶ Doğu Marmara 2014-2023 Bölge Planı, s.301.

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: Şehir bazında uyuşturucu kullanımında İstanbul başı çekmektedir. Bölgede uyuşturucu kullanımının yoğun olduğu diğer iller ise sırasıyla Bursa, Sakarya ve Tekirdağ'dır. **Kriz Alanına İlişkin Politika:** Çoğunlukla gençler arasında kullanılan uyuşturucu ve diğer madde bağımlılığının önüne geçmek için gelişim çağındaki çocukları korunmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Bağımlılıkla mücadelede başta ilkokul, ortaokul ve lise öğrenci düzeyine uygun Milli Eğitim Müdürlükleri ve özellikle Yeşilay, AMATEM gibi kuruluşların iş birliğinde her türlü bağımlılığa karşı dikkat çekici animasyon filmleri üretilmelidir. Bu bağlamda özel kahramanlar ve karakterler oluşturularak bir ideal tip ortaya çıkarmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Madde bağımlılığı yaşamış bireyleri topluma kazandırmak için kendi becerilerini keşfedebilecekleri alanlar oluşturulmalıdır. Bu bireyler akademi, sanat veya spor dallarıyla tanıştırılmalı ve bu kapsamda bağımlı gençlere ayrıcalık ve imtiyaz tanınmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Doğu Marmara bölgesi maalesef uyuşturucu madde sağlama noktasında ilk sıralarda yer almaktadır. Bu nedenle ilk olarak uyuşturucu maddenin kullanıcılara ulaşmadan imha edilmesi en önemli noktalardan biridir. Uyuşturucu ve madde kullanımı ile mücadele ekipleri bölge özelinde uygulama stratejileri geliştirmeli ve uygulamalıdır.

BATI ANADOLU BÖLGESİ

TR5- Batı Anadolu Bölgesi Ankara, Konya ve Karaman olmak üzere toplamda 3 ilden oluşmaktadır.

» Varlık Alanı: Ziraat

Varlık Alanına İlişkin Göstergeler: Konya, tarımsal üretim, ticaret ve istihdam açısından ülkemizin en önemli merkezlerinden biridir. Hem tarım arazi varlığı hem insanların tarımsal kültürlerinin olması kentin önemli artılarından biridir. Konya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün paylaştığı 2019 verilerine göre, ilin yüzölçümü 4.083.800 hektardır. Yüzölçümü yurdumuzun en geniş arazi varlığına sahip ili olup, 1.876.344 hektar alanda tarım yapılmaktadır. Konya'nın tarım alanı Türkiye'nin toplam tarım alanının %8,12'sini oluşturmaktadır. Türkiye geneli kıyaslandığında Konya'da işlenen tarım alanı oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. 2019 yılında işlenen tarım alanı Konya'nın toplam alanının %45,9'unu oluşturmaktadır. İlin mevcut alanının %19,9'u (816.444 ha) çayır-mera, %12'si (492.857 ha) orman, %21,9'u da (898.155 ha) tarım dışı arazilerden oluşmaktadır.

Arazi Varlığı (ha) (2019)

	Yüzölçümü	Tarım Alanı	Orman	Çayır Mera	Tarım Dışı Arazi
Konya	4.083.800	1.876.344	492.857	816.444	898.155
Türkiye	78.004.300	23.094.924	21.678.134	14.617.000	18.614.242
Konya / TR	5,24%	8,12%	2,27%	5,59%	4,83%

*Kaynak: Konya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: Ülkemiz tarımsal ve bitkisel üretimde önemli bir gelir kaynağı olma hususunda başat bölgedir. Batı Anadolu'da görüldüğü üzere tarım gün geçtikçe kötü bir hal almaya başlamıştır. Bölgeye düşen yıllık yağış miktarının az oluşu ve ilkel sulama sistemleri topraktan alınan verimi belirgin biçimde düşürmüştür. Türkiye'nin en geniş tarım arazisine sahip bölgede nadasa bırakılan alan oldukça fazla olup nadas çiftçiler için bir mecburiyet haline gelmiştir. Toprakta istediği verimi alamayan çiftçiler her yıl toprağı yoran fakat getirisi yüksek bitkilerin ekimini yaparak toprağın mineral değerlerini önemli ölçüde düşürmektedir. Toprağın yapısı iklim açısından birçok bitkinin ekimine müsait olan bölgede yaşanan kuraklık ve gerekli su ihtiyacının karşılanamaması çiftçileri başka alternatifler aramaya yöneltmektedir. Bu durum bölgenin gelir kalemini düşürmektedir. Düşen gelir kalemleri çiftçilerin istihdamdaki paylarını azaltmıştır.

Varlık Alanına İlişkin Politika: Toprakta maksimum verimi almak için çiftçilerin desteklenmesi, gençlerle ziraat aktörleri arasında iş birliği yapılması ve bilinçlendirilip eğitilmesi gerekmektedir.

Uygulama Stratejisi 1: Batı Anadolu tarım noktasında geçmişten bu yana verimlilik ve su sıkıntısı yaşamaktadır. Yaşanan bu sıkıntılar ciddi bir istihdam kuvveti olan bölge tarımını bu hususta atıl kılmaktadır. Ziraat Fakülteleri, Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarım Kredi Kooperatifleri gibi kurumsal yapıların gençlere ulaşmaktan uzak oluşu tarımı bölgede gençler için bir istihdam unsuru olmaktan alıkoymaktadır. Bölgede gençler genelinde ve hatta tarımla ilgili fakültelerde eğitim gören gençlerin tarımın bölge özelindeki istihdam konusunda bilgilerinin eksik olduğu görülmektedir. Bu noktada belirli paydaşlar arasında iş birliği yapılmalı ve gençlerin ziraat sektörüne karşı olumsuz görüşleri müspet hale getirecek sempozyumlar, kongreler, oturumlar düzenlenmelidir.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgenin belirli noktalarına her gencin ulaşmakta zorluk çekmeyeceği, bilgilendirilebilecekleri kariyer odaklı istihdam ofisleri açılmalıdır. Gençleri tarımda istihdam etme fikrine sıcak bakmayan ve niteliksiz iş gücü yüzünden zarara uğrayan çiftçilerle gençler arasında bir mutabakat sağlanmalı ve sağlıklı diyaloglar kurulmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Her bir çiftçinin ekim yaptığı toprak nispetince sezonda belirli miktarda genci sahada eğitmesi, istihdama katması ve toprağı işleyen çiftçilerin genç olması sağlanacak hibe ve teşviklerin artırılması taaddüt edilmelidir. Bölgedeki Ziraat Fakültelerinin niteliği arttırılmakla beraber "Tarımda Genç İstihdam" bir devlet politikası haline getirilmelidir. Ziraat Fakülteleri ile alakalı kurumlar arasında dolaylı değil doğrudan bir bağlantı olmalıdır. Bu politikanın yerleşmesi için bölgedeki tüm ilgili kurumlar iş birliği içerisinde olmalı ve ortak hareket etmelidir. Bu kurumlar T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı İl Müdürlükleri, T.C. Kalkınma Bakanlığı İl Müdürlükleri, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı İl Müdürlükleri, Ankara Kalkınma Ajansı, Mevlâna Kalkınma Ajansı, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Gıda Mühendisliği, Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Türkiye Tarım ve Kredi Kooperatifleri ve İŞKUR, Özel İstihdam Büroları'dır.

»» İhtiyaç Alanı: Modern Ziraat

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: Ankara Ticaret Borsası'nın paylaştığı verilere göre ovalık bir alanda kurulan Ankara'nın yüzölçümünün; yaklaşık %49'unu' tarım alanları, %14,5'ini ormanlık ve fundalık alanlar, %16,5'ini çayır ve meralar, % 20'sini tarım dışı araziler teşkil etmektedir.

Geniş arazi varlığıyla birçok ürünün üretimi için elverişli olan Ankara ili toplam tarım alanının Türkiye'ye oranı yaklaşık %5 iken Ankara ilinde ekilen meyve alanının Türkiye'ye oranı %8,46, ekilen sebze alanının Türkiye'ye %5,93 ve ekilen tarla alanının Türkiye'ye oranı ise %5,01'dir.

Türkiye içinde; Ankara tarım alanı %3 lük payı oluştururken, Ankara içindeki arazi dağılımın %50 si tarım alanını oluşturmaktadır. Ankara ilinde alt bölgelere göre tarım alanı incelendiğinde ise en büyük pay %65 oranı ile IV. alt bölgeye aittir.⁷

Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF) yayınladığı verilere göre Türkiye'nin tahıl ambarı Konya Havzası aynı zamanda biyolojik çeşitlilik açısından dünyanın en önemli 200 ekolojik bölgesinden biridir. Tarımsal ve ekonomik açıdan önemli bir üretim bölgesi olan Konya Kapalı Havzası aynı zamanda 15 önemli bitki alanı ile 6 önemli kuş alanını barındırmaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin en büyük tatlısu kaynağı olan Beyşehir Gölü, Türkiye'nin en büyük Özel Çevre Koruma Alanı olan Tuz Gölü ve Türkiye'nin Ramsar Alanları olan Meke Gölü ve Kızören Obruğu gibi doğal oluşumların en güzel örneklerine ev sahipliği yapmaktadır.

Konya Havzası, Akdeniz Bölgesi'nde iklim değişikliğinden etkilenecek yerlerin başında geldiği söylenebilir. Ayrıca tarımsal üretimin yoğun bir şekilde yapıldığı Konya Kapalı Havzası'nda su kaynakları giderek azalmaktadır. 2030'dan sonra ortalama sıcaklıkların hızla artacağı tahmin edilen havzada yağış miktarının da azalmasıyla doğal yaşamın ve tarımın geleceği tehdit altındadır. Diğer yandan Havza suyunun %88'i tarımda kullanılmakta ve bu suyun %61'i ise yer altı su kaynaklarından karşılanmaktadır. İklim değişikliğinin etkilerini azaltmak ve tarımda sürdürülebilirliği sağlamak için bölgede modern sulama yöntemlerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Arka Plan: Bölgenin yaşadığı iklime ve hizmet eksikliğine bağlı ciddi kuraklık ve ziraatta yaşadığı verimsizlik bölge çiftçisini ilkel sulama ve tarım yöntemlerini kullanmaya itmektedir. Böylece bilinçsiz olan çiftçiler toprağın mineral değerlerini düşürmekle birlikte tarımın bölgedeki geleceğini de tehlikeye atmaktadır.

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: Susuz, topraksız ve sürdürülebilir modern tarım üzerine bölge çiftçilerine bölgedeki Gıda, Tarım ve Orman Bakanlığı İl Müdürlüğü tarafından çeşitli eğitim, hibe ve teşvikler verilerek tarımın bölge ve ülke özelindeki konumu güçlendirilmelidir.

Uygulama Stratejisi 1: Susuz, topraksız ve sürdürülebilir modern tarım üzerine bölge çiftçiler Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri tarafından bilgilendirilmeli ve rehber bir kılavuz oluşturulmalıdır.

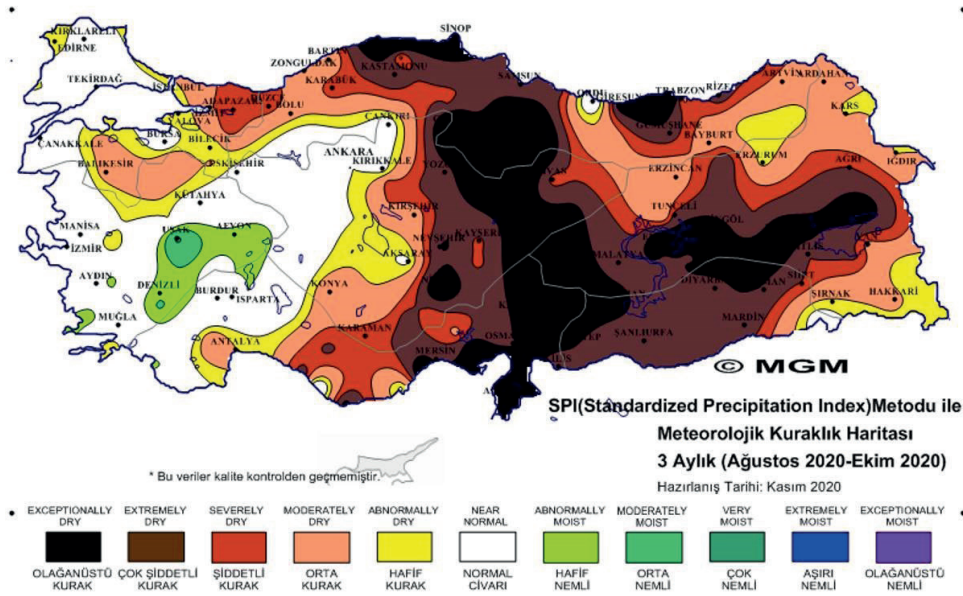
Uygulama Stratejisi 2: Modern tarım üzerine bölgedeki Kalkınma Ajansları düzenli olarak proje çağrısı yayınlamalı ve uzun dönemli projeleri desteklemelidir. Bu kapsamda iyi proje örnekleri sahipleri desteklenerek bölgede uygulanması için hibe temin edilmelidir. İyi proje uygulamaları bölgede faaliyet gösteren çiftçiler için örnek teşkil ederek ilgi çekecek ve talebi artıracaktır.

Uygulama Stratejisi 3: Ziraat fakültelerinde modern tarımdan anlayan, çağın gözüyle bakabilen, değişime açık, çağdaşlarını takip eden genç işgücü yetiştirilmelidir. Bu kapsamda bölgedeki ziraat fakülteleri eğitim programlarını modern tarım üzerine gerçekleşen güncel gelişmelere göre revize etmeli ve geliştirmelidir.

⁷ Ankara Tarım İl Master Planı, 2004.

»» Kriz Alanı: Kuraklık

Kriz Alanına İlişkin Gösterge: Ankara'nın su yeterlilik durumunu barajlardaki doluluk oranları üzerinden kıyaslayarak belirtmek doğru bir yaklaşım değildir. Zira 1 milyar 500 milyon metreküp depolama hacmine sahip Ankara'daki barajlarda şu an itibarıyla 185 milyon metreküp su bulunuyor ve hiç yağış olmaması durumunda barajlardaki su şehrin 5 aylık ihtiyacını karşılayabilecektir.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü'ne göre, tüm Türkiye'de olduğu gibi Ankara için de kuraklık bekleniyor. ASKİ verilerine göre, Ocak ayında ortalama 42 milyon metreküp yağış alan başkentte, 2014 yılının Ocak ayında 8 milyon metreküp yağış alması bekleniyor. Yeni yılın Ocak ayının ilk yarısında başkente düşen yağış miktarı ise 3 milyon 802 bin metreküp olarak ölçüldü. Öte yandan Ankara'da yüzde 80 olması gereken barajların doluluk oranı şu an ortalama yüzde 36 seviyelerindedir.

Konya il merkezinde 1980-2011 yılları arasındaki süreçte kuraklık oranlarında çok fazla bir değişim yaşanmadığı görülmektedir. Genellikle kurak bir eğilim göstermektedir. En kurak aylar, Mart, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül ve Ekim ayları; en nemli aylar ise, Kasım, Aralık, aylarıdır. 1980-2011 yılları boyunca meteorolojik ölçüm yapılan 379 ayın %40,11'inin tam kurak geçtiği görülmektedir.⁸

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: Konya ve Karaman illerinde ölçüm yapılan yerleşmelerin hemen hemen tamamında suya en çok ihtiyaç duyulan aylar Mayıs, Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında kuraklık indekslerinin düşük olduğu yani bu ayların genellikle kurak aylar olduğu görülmektedir. Konya Karaman Bölgesi Türkiye'nin Tarımsal faaliyetlerinin en yoğun yaşandığı coğrafyalardan biridir.

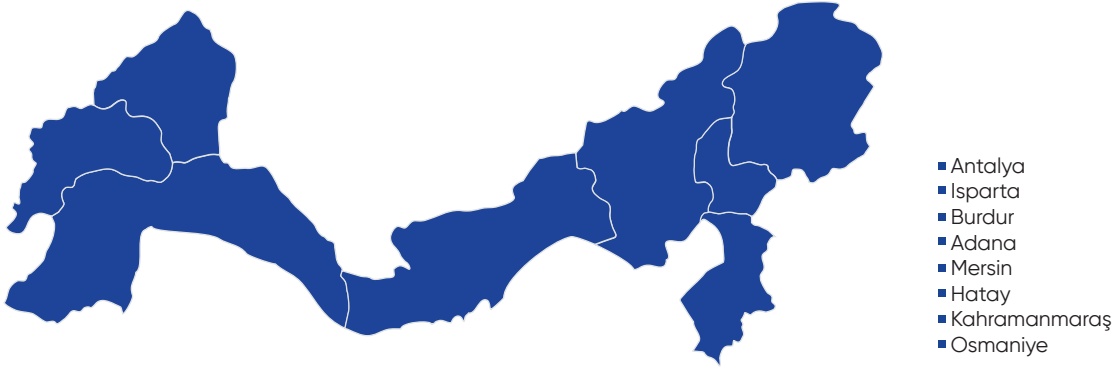
Kriz Alanına İlişkin Politika: Bölgenin su sıkıntısını sona erdirecek sulama projeleri yapılmalı ve ziraat alanına yapılacak akıllı ve yenilikçi yatırımlar artırılmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Tüm bu bilgiler ışığında atılması gereken ilk adım bölgedeki kuraklığa büyük ölçüde son verecek ve birçok istihdamına katkı sağlayacak Konya Ovası Projesi (KOP)'un hayata geçirilmesidir.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgedeki Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri kuraklığa sebep olan yanlış uygulamaları tespit etmeli ve kontrollerini düzenli olarak gerçekleştirilmelidir. Bu kapsamda tespit edilen yanlış ve verimsiz uygulamalar toprak sahiplerine doğrudan bildirilmeli ve doğru yöntem ve uygulama aktarılmalıdır. Çeşitli nedenlerden dolayı verimsiz uygulamalara devam ederek toprak ve ürün sağlığını tehlikeye atan çiftçilere belirli yaptırımlar uygulanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgedeki Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri kuraklığa sebep olan yanlış uygulamaları tespit etmektedir. Bu kapsamda takip ve kontrol uygulaması il müdürlüklerinde yer alan ziraat mühendisleri tarafından yerinde kontrol edilmelidir. Kontrol ve denetimler sonrası arazi ve toprakların durumu yıl içerisinde belirli tarihlerde ziyaret edilmeli ve mevcut durumlar kayıt altına alınmalıdır.

AKDENİZ BÖLGESİ

TR6- Akdeniz Bölgesi Antalya, Isparta, Burdur, Adana, Mersin, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye olmak üzere toplamda 8 ilden olmaktadır.

»» Varlık Alanı: Kıyı Turizm

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: Akdeniz bölgesinin sahip olduğu kıyı alanları, özellikle güneşlenme, denize girme ve denizin beraberinde getirdiği sutopu, su paraşütü gibi su sporları, yat turizmi, su altı turizmi gibi pek çok turistik aktiviteye ev sahipliği yapmaktadır.⁹ Akdeniz Bölgesi'nde özellikle Kemer ve Antalya arası deniz siğ olduğu için ince kumullar bulunmaktadır. Dolayısıyla bu alanlar plaj için oldukça elverişlidir. Akdeniz Bölgesi'nin kıyı şeridi ilk olarak deniz turizmi olmak üzere av turizmi, tülü dalış, su kayağı gibi pek çok aktiviteyi de bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca Akdeniz, Marmara ve Karadeniz denizlerine göre daha temiz kalmayı başarmıştır.¹⁰ TÜİK 2017 Turizm verilerine bakıldığında, 2017 yılı itibarıyla Türkiye'deki toplam yerli ve yabancı turist sayısı 37 milyondur. Akdeniz Bölgesi'ne gelen ortalama turist sayısına bakıldığında ise bu sayı ortalama 13 milyondur.

Akdeniz Bölgesi'nin sahip olduğu iklimsel ve coğrafi özelliklerden dolayı hem yaz hem kış mevsimlerinde turizmin devam edebildiği bölgelerden birisidir. Bu bölgede bulunan dağlar sayesinde yayla turizmi, alpinizm, helisinki, av turizmi, kayak, trekking gibi pek çok turizm aktivitesi için elverişli bir bölgedir.¹¹ Tüm bunlar göz önüne alındığında gelen turistler sonucunda TÜİK 2017 verilerine göre 2017 yılında bölgeye gelen yabancı turistlerin yarısına yakını Alman vatandaşlarıdır. Alman uyruklu vatandaşlar Akdeniz Bölgesine gelen toplam yabancı turist oranının %42'sine denk gelmektedir.¹² Aşağıdaki tabloda Akdeniz Bölgesine gelen yabancı turistlerin milliyetlerine göre sırasıyla dağılımına ulaşabilirsiniz.

⁹Kahraman, M. Akdeniz Bölgesinin Turizm Coğrafyası, 2018, s.414

¹⁰Akova, S. (2011). Akdeniz Bölgesinin Batı Yarisındaki Kıyı Alanlarında Nüfus. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi, 3 (19)

¹¹Kahraman, M. Akdeniz Bölgesinin Turizm Coğrafyası, 2018, s.416

¹²Kahraman, M. Akdeniz Bölgesinin Turizm Coğrafyası, 2018, s.427

Gelen Tursitlerin Uyruları	Turist Sayısı
Almanya	3008188
Ukrayna	581576
Rusya (fed)	530331
İngiltere (Birleşik Krallık)	297806
Hollanda	290493
Danimarka	170956
İran	164285
İsveç	163666
Kazakistan	129565
İsrail	125840
Toplam	5462706

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: Akdeniz'in fiziksel koşulları dikkate alındığında deniz turizmi açısından yılın çoğunluğunu kaplayan bir hareketliliğe sahip bölgenin Akdeniz bölgesi olduğunu söylemek mümkündür. Sadece deniz sıcaklıkları göz önüne alındığında bile yılın 9 ayı boyunca denize girme ve denizde aktivite yapma imkânı olan bölge yine Akdeniz'dir. Türkiye'deki toplam yerli ve yabancı turist sayısı Akdeniz Bölgesine gelen turist sayıları ile karşılaştırıldığında, Türkiye'deki toplam turist sayısının %35'ine tekabül etmektedir. Tüm bu verilere baktığımızda Akdeniz Bölgesi'nin en güçlü yanlarından birisinin deniz turizmi kültürüne sahip olmasıdır. Akdeniz'in sahip olduğu bu elverişli iklim koşulları açık havada yapılabilecek pek çok aktiviteyi de beraberinde getirmektedir. Özellikle tekne ve yat turizmi Akdeniz'in son zamanlardaki en popüler odak noktalarından birisi haline gelmiştir. Bununla beraber yat, tekne kaptanı belgesine sahip bireylere olan ihtiyaç da artmaktadır. Ayrıca bölgenin yalnızca deniz turizmi ile sınırlı kalmayıp dört mevsim boyunca turizme ev sahipliği yapıyor olması gençlik istihdamı açısından önemli kaynak olabilecek bölgelerden birisi haline getirmektedir.

Varlık Alanına İlişkin Politika: Akdeniz'de kıyı turizminin geliştirilmesi ve bölgedeki genç girişimcilerin dikkatini sektöre çekilmesi gerekmektedir.

Uygulama Stratejisi 1: Adana, Mersin ve Hatay illerindeki deniz kıyılarının gerekli restorasyon ve çevre düzenlemelerinin sağlanmasına yönelik Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, ilgili il ve ilçe belediyeleri ile iş birliği sağlanması gerekmektedir. Kıyı turizmin bölgede artması adına altyapı ve çevre düzenlemelerinin geliştirilmesi ve mevcut sistemde iyileştirilmeler yapılması gerekmektedir. Ayrıca gerçekleşen projelerin bölgenin sahip olduğu avantajlı hususlara göre gelişmesi gerekmektedir. Bu kapsamda bölgenin kıyı turizmi hedef nokta olarak belirlenmelidir.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgedeki kıyı turizmin gelişmesi ile birlikte sektöre bağlı farklı istihdam alanları ortaya çıkmaktadır. Kıyı turizminin yoğun yaşandığı bölgelerde eş zamanlı olarak ulaşım ve transfer için yat kaptanlığı alanı ortaya çıkacaktır. İhtiyacı karşılamak adına bölgede yetişmiş genç yat kaptanlarına ihtiyaç vardır. Bu kapsamda denizcilik alanında Meslek Lise ve Yüksekokulları kontenjan artırımına gitmeli ve bölgesel bazda eğitim programına dahil edilmelidir.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgedeki kıyı turizmüne uygun alanların sosyal mekân haline getirilmesi ve restorasyon çalışmalarının gerçekleşmesi adına genç girişimciler desteklenmelidir. Bu minvalde KOSGEP ve bölge özelinde faaliyet gösteren Kalkınma Ajansları özel hibe çağrıları ve teşvik programları ile ilgi odağı kıyı turizmüne çekmelidir.

»» İhtiyaç Alanı: Şehir Planlama ve Şehir Altyapısı

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: Altyapı tesislerinin, ekonomik ömrü 20-50 senedir. Bu nedenle, genellikle 30 seneye göre planlanırlar. Ancak, gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de nüfus artışı ve kırsal kesimlerden kentlere doğru nüfus hareketi çok hızlıdır. Altyapı tesislerinin planlanma ve projelendirilmesinde en önemli adımlardan birisi, tesisin ekonomik ömrü ve hizmet vereceği nüfusun iyi tahmin edilmesidir.¹³

Gelişmekte olan ülkelerde, uzun vadeli nüfus tahminleri yapmak çok zordur bu yüzden de Türkiye’de altyapı problemleri baş göstermektedir. Akdeniz bölgesi de dahil olmak üzere Türkiye’de oluşan hızlı nüfus artışı sebebiyle hızlı kentleşme, gecekondulu yapılaşma ortaya çıkmış ve bu durum altyapı problemlerini beraberinde getirmiştir. Bölgemizdeki altyapı yatırımlarında görülen en önemli eksiklik, altyapı sistemlerinin proje süresi sonunda (tesisin ekonomik ömrü sonunda) ulaşacağı kapasitenin tespitinde yapılan hatalar nedeniyle bu sistemlere sık sık ilaveler yapılması veya ekonomik ömrü dolmadan yenilenmek zorunda kalınmasıdır. Bunlara ek olarak bölgemizde, içme suyu ve kanalizasyon şebekeleri son 10 yıla kadar klasik yöntemlerle yönetilmekteydi. Bugün gelinen noktada, nüfus artışı ve bu nüfus artışıyla doğru orantılı olarak artan insan ihtiyaçları karşısında klasik yöntemlerle altyapı şebekelerinin sağlıklı olarak yönetilebilmesi mümkün değildir. Tüm bu veriler incelendiğinde alt yapı tesislerinin Akdeniz bölgesinin en büyük ihtiyaç alanlarından biri olduğu ortaya çıkmaktadır.

İhtiyaç Alanına İlişkin Arka Plan: Bölgenin coğrafi konumu gereği dağların kıyıya paralel uzandığı sahil şeridinde alt yapı hizmetlerinin yetersizliği ihtiyaç alanı oluşturmaktadır. Bölgenin turist cazibe merkezi olması ve sanayinin de pozitif etkisiyle alt yapı çalışmalarında olumlu çalışmalar yapılmaktadır. Bu minvalde bölgesel çekim merkezlerinin yöre iller ile gerçekleştirdiği iş birlikleri illerin sosyal ve fiziki altyapılarını iyileştirecektir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: Bölgenin sahip olduğu altyapı eksiklerinin giderilmesi için yerel yönetimler eş zamanlı olarak ortak hareket etmeli ve faaliyetlerine başlamalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Akdeniz bölgesindeki mevcut teknik altyapı hizmetleri ve onların değişim, dönüşüm sürecinde yeni mekânsal koşullara uyumlanabilmesi, dönüştürülebilmesi ve yenilenebilmesi gerekmektedir.

¹³Samsunlu A. Yüksek Binalar ve Altyapı Sorunu, s. 4

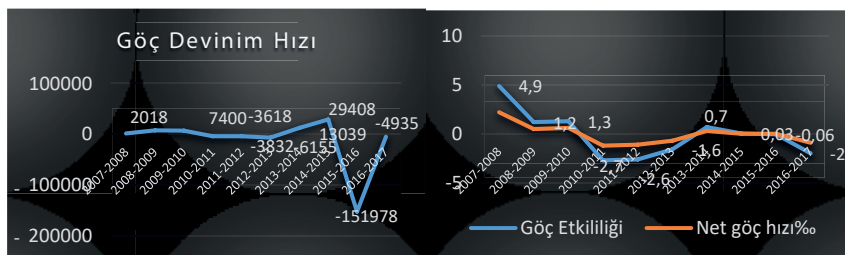
Bu minvalde yerel yönetimler ve işletmeler tarafından gerçekleştirilen altyapı hizmetleri uluslararası standartlara uygun olarak ileriye dönük inşa edilmelidir. Kalitenin artırılması adına bir altyapı çalışmasının üst sınırları, uygulanabilirliği ve kalitesi gibi birçok konuda rehberlik edecek kılavuz oluşturulmalıdır. Kılavuz bölgenin yerel yönetimleri tarafından yayınlamalı ve işletmelere sunulmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Bölge üniversitelerden yer alan İnşaat Mühendisliği ve alt dalları olan Jeofizik Mühendisliği, Yapı Mühendisliği, Ulaşım Mühendisliği ve Çevre Mühendisliği alanlarında eğitim gören öğrenciler bölgelerindeki kentsel altyapı ve dönüşümü yakından takip etmelidir. Bu kapsamda üniversiteler öğrencinin eğitim hayatı devam ederken kent planlama ve kentsel dönüşüm alanında yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmaları için sistem oluşturmalıdır. Öğrenci lisans döneminde yetkinliğini sadece sınav ile değil proje ve tez çalışmaları ile de kanıtlamalıdır. Sürece dahil edebilmek adına öğrenciler dönem boyunca çalışacağı kent planlaması ve kentsel altyapı üzerine bir proje üretmelidir. Öğrenci öncelikle ilinde yer alan bir bölge seçmeli akabinde kent planlaması ve altyapı sorunlarını tespit ederek bir çözüm planı projesi hazırlamalıdır. Bu uygulama öğrencinin saha araştırması, literatür ve kaynak taraması, analitik düşünme ve uygulama geliştirme gibi birçok kazanım elde etmesini sağlayacaktır.

Uygulama Stratejisi 3: Uygulama Stratejisi 3'te verilen mühendislik bölümlerindeki öğrencilerin kent planlaması ve şehir altyapısı üzerine proje tasarlama uygulaması ve fikir geliştirmesi önerilmiştir. Süreç devamında üniversite yönetimi ve akademisyen grup tarafından onaylanmış iyi proje çalışmaları TÜBİTAK, Kalkınma Ajansları ve KOSGEP gibi hibe sağlayan çeşitli kurum ve kuruluşlarına proje olarak gönderilmelidir. Seçilen projeler üniversitedeki uzman akademisyenlerin mentörlüğünde ar-ge çalışmalarını yürütmek veya pilot uygulamalar gerçekleştirmek üzere hibe sağlayan kuruluşlara gönderilmelidir.

»» Kriz Alanı: Göç

Kriz Alanına İlişkin Göstergeler: Akdeniz Bölgesi'nin göç devinim grafiği (Şekil 6) genel olarak değerlendirildiğinde, göçe katılanların toplam sayısının yüksek olduğu, ancak belirli tarihlerde bölgeye göç edenlerin sayısının; bölgeden göç edenlerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Pozitif yönlü değerlendirmede gelen sayısının giden sayısından en yüksek olduğu 2007-2008 iken, giden sayısının gelen sayısından en yüksek olduğu tarih 2011-2012 dönemine rastlamaktadır (göç devinim hızı %- 3832). Göç devinim hızında rakam büyüdükçe gelen ve giden arasındaki nüfus farkının azaldığı daha önce ifade edilmişti. 2015-2016 göç sayım döneminde göç deviniminin iyice azaldığı ve gelen giden nüfus sayısı toplamında makasın kapandığı görülmektedir (fark- 294 kişidir).

Şekil 6. Akdeniz Bölgesinde göç devinim hızı, göç etkililiği (%) net göç hızı(%) 2007-2017. TÜİK verilerinden hesaplanmıştır

Bölgede 2007-2011 yılları arasında pozitif yönlü göç etkililiği görülürken, bu tarihlerden itibaren nüfus değişiminde negatif yönlü göçler başlamıştır. Nüfus değişiminde en yüksek göç etkililiği %4,9 ile 2007-2008, en düşük göç etkililiği ise -2,7 ile 2010-2011 yıllarındadır. Akdeniz Bölgesinde değerlendirmeye aldığımız yıllar içinde net göçü en yüksek seviyesine 2007-2008 yılları arasında erişmiştir. Bu dönemde diğer yıllara göre, bölgeye göç edenlerin sayısı bölgeden göç edenlerden daha yüksektir. Göç etmiş olanların yüzde 54,44'ünü erkek, yüzde 45,56'sını kadın nüfus teşkil etmektedir.¹⁴

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: Akdeniz bölgesi en çok göç aldığı dönem 2007-2008 yılları arasındadır. Suriyeli göçmenlerin savaştan kaçarak ülkemize sığındığı bu dönem özellikle Adana ilinde hızlı nüfus artışına neden olmuştur. İller arası göç nedenlerinin başında ise deprem ve güvenlik nedenleri dışında, iş arama/bulma, tayin/atama, hane halkı fertlerinden birine bağımlı olma, eğitim ve evlilik nedenleri bulunmaktadır. Dışarıdan göçün arttığı yaz dönemi ise gelen kişiler tarım dışı ekonomik faaliyet alanında hizmet sektöründe ücretli, maaşlı ve yevmiyeli olarak çalışan işçilerdir.

Kriz Alanına İlişkin Politika: Eğitim seviyesi düşük olarak bölgeye göç eden bireylerin mesleki eğitimlerinin sağlanması için çeşitli uygulamalar geliştirilmeli ve hayata geçirilmelidir.

Uygulama Stratejisi 1: Türkiye koridor bir ülke olması sebebiyle sürekli düzensiz göç almaktadır. Özellikle son yıllarda Suriye iç savaşıyla birlikte güney sınırından alınan Suriyeli koruma statüsündeki halk için büyük bir düzensiz göç gerçekleşmiştir. Bu minvalde Akdeniz bölgesinde yoğun göç alan şehirlerde devletin yerel yönetimlere kaynak aktarımı yapması, kentsel ihtiyaçlar oluştuğunda kapasitelerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Şehirdeki mülteci ve sığınmacı sayısına göre kaynak yardımı belirlenmeli ve şehir içindeki düzen sağlanmalıdır.

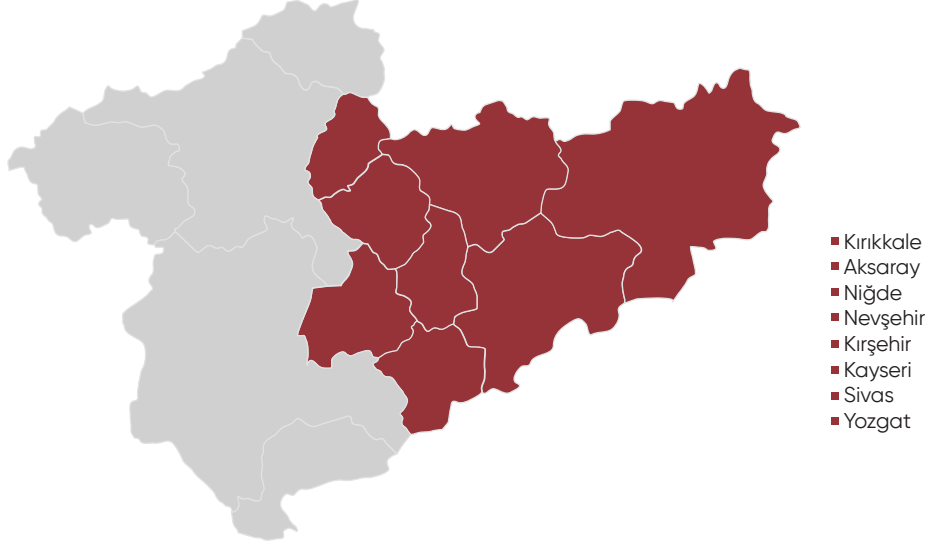
Uygulama Stratejisi 1: Türkiye koridor bir ülke olması sebebiyle sürekli düzensiz göç almaktadır. Özellikle son yıllarda Suriye iç savaşıyla birlikte güney sınırından alınan Suriyeli koruma statüsündeki halk için büyük bir düzensiz göç gerçekleşmiştir. Bu minvalde Akdeniz bölgesinde yoğun göç alan şehirlerde devletin yerel yönetimlere kaynak aktarımı yapması, kentsel ihtiyaçlar oluştuğunda kapasitelerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Şehirdeki mülteci ve sığınmacı sayısına göre kaynak yardımı belirlenmeli ve şehir içindeki düzen sağlanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Akdeniz bölgesindeki bazı illerin sınıra yakın olması dolayısıyla göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti gibi insan güvenliğini tehdit eden küresel sorunlarla mücadelenin yürütülmesi şarttır. Bu durum bölge halkının güvenliğini tehdit etmektedir. Bölgedeki emniyet güçleri sınır bölgesindeki yasal olmayan her türlü faaliyeti engellemek adına sürekli denetim merkezleri oluşturmalı ve belirlenen bölgelerde varlık göstermelidir.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgede ikamet eden mülteci, sığınmacı ve göçmen nüfusta genç yaş grubunun topluma adapte edilmesi bölge geleceği için elzemdir. Genç yaş grubunun yeterli eğitim ve nitelikleri sahip olması ve bölgeye uyum sağlaması genç işgücünü artırırken diğer yandan kayıt dışı istihdam oranını azaltacaktır. Bölgedeki İl Göç İdaresi Müdürlükleri ve İl Millî Eğitim Müdürlükleri ortaklığı ile illerdeki göçmen genç bireyler tespit edilerek eğitim hayatları, mesleki gelişimleri takip edilmeli ve desteklenmelidir.

¹⁴ Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (2019), Sayı:2, s. 7479).

TR7 ORTA ANADOLU BÖLGESİ

TR7- Orta Anadolu Bölgesi Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri, Sivas, Yozgat olmak üzere toplamda 8 ilden oluşmaktadır.

»» Varlık Alanı: Ziraat

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: 2014 yılında Orta Anadolu bölgesinde bulunan yaklaşık 3739 bin hektarlık ziraat alanı Türkiye'deki toplam tarım alanının %9,69'unu oluşturmaktadır. Bölgeye ait yaklaşık 2339 bin hektarlık ekilen ziraat alanı Türkiye'deki ekilen toplam ziraat alanının %14,82'sine karşılık gelmektedir.¹⁵

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: Orta Anadolu Bölgesi; tarım arazileri elverişli olduğu, ziraat üretim çeşitliliğinin daha fazla olduğu, ziraat ürünlerin daha verimli yetiştiği alandır. Gençlerin tarımı teknoloji ile uyumlu hale getireceği proje ve uygulamaların geliştirilmesi verimi artıracaktır.

Varlık Alanına İlişkin Politika: Bölgenin önemli geçim kaynağı olan ziraatın dijital tarım ve organik tarım gibi uygulamalar yaygınlaştırılmalıdır. Bölgede üretim çeşitliliğinin ve üretim esnasındaki mekanizasyonun artırılması sağlanmalı, üretilen tarım ürünlerine dayalı sanayi faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik destekler ve vergi indirimleri sağlanarak yeni ekonomik faaliyet alanları oluşturulmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Ekim, toplama, ilaçlama aşamalarının her birinde çiftçi ve ziraat mühendisi iş birliği içinde bulunması sağlanmalıdır. Bu şekilde daha verimli, kaliteli ve organik ürünler elde edilmiş olacaktır. Ayrıca ziraat mühendislerine yeni istihdam alanı açılacaktır. Bu iş birliği Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmelidir. Tarım ürünlerinin bölgede işlenmesi, paketlenmesi ve dağıtılması hususunda genç müteşebbislere hibe, finansman destekleri ve geçici süreliğine vergi muafiyetleri sağlanmalıdır.

¹⁵ Cevdet SAĞLAM ve Zeynel Abidin KUŞ, *Nevşehir Bilim ve Teknolojileri Dergisi*, 2016, s.365-366.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgenin iklimine uygun olan ama bölgede var olmayan yeni bitki ve tohumların tespit edilerek bölgeye getirilmesi oldukça önemli bir girişimdir. Böylece ürün çeşitliliği artar ve yerel halk için yeni sektör alanları oluşturabilir. Bu uygulama, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bünyesinde ar-ge çalışmaları neticesinde oluşturulmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Köylerde ailesi ile birlikte yaşayan ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan gençlere mini destek paketleri sunulmalıdır. Bu destek ile gençler küçükte olsa maddi kazanç sağladığı için tarıma olan ilgi ve alakalarını artıracaktır. Gençlerin ücretsiz ya da çok düşük ücretlerde çalışmalarını önlemek için devlet gerekli müdahalelerde bulunmalıdır. Bahsedilen uygulamayı bölgede bulunan Tarım ve Orman Bakanlığı İl Müdürlükleri yerel bölgelerde yürüterek iletişimi sağlamalıdır.

» İhtiyaç Alanı: Hizmet

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: Gerek TR71 bölgesinde gerek TR72 bölgesinde hizmetler sektörü Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Türkiye de hizmetler sektörü ekonomide %64,10'luk bir paya sahipken TR71'de %55, TR72'de ise %56,10'dur.

İhtiyaç Alanına İlişkin Arka Plan: Bölge illerinde sosyal ve kültürel altyapısının yetersizliği görülmektedir. Bu nedenle "ortak kullanıma açık sosyal ve kültürel alanların artırılması, mevcut alanların altyapılarının geliştirilmesi" yaşam kalitesinin zenginleştirilmesi açısından oldukça önem taşımaktadır.

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: Bölgedeki şehirlerin ortak kullanıma açık sosyal ve kültürel alanların artırılması sağlanmalıdır. Hizmet faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla var olmayan alanların bölgede faaliyet göstermesi için genç girişimcilere vergi muafiyeti, finansman ve teçhizat destekleri sağlanmalı; var olan fakat az sayıdaki hizmet alanları için rekabeti sağlamak amacıyla kapasite geliştirme destekleri sağlanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Belediyeler tarafından bölgedeki kişi başına düşen halk kütüphanesi ve devlet tiyatroları sayısı belirlenmeli ve bu kapsamda hedeflenen sayıya ulaşmak için harekete geçilmelidir.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgedeki şehirlere Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kültürel miras alanları anlamındaki zenginliğinin göstergesi olarak sergilenen eserlerin artırılması için müze sayılarının artırılması ve müzelerin yeni teknolojik araçlarla desteklenmesi gereklidir.

Uygulama Stratejisi 3: Gençlerin bölgeden uzaklaşmamasını sağlamak için gençlerin organize edeceği eğlence/festivaller düzenlenmeli ve düzenlenen festivallerin tanıtımı belediyeler tarafından desteklenmelidir. Eğlence veya festival etkinliklerin konu başlığının belirlenmesi, tasarlanması ve uygulama süreçlerinde gençler dahil edilmeli ve görevlendirmeler gerçekleştirilmelidir.

¹⁶ Karaman, S. (2018). Türkiye Bitkisel ve Hayvansal Üretim Değerlerinin Bölgesel Düzeyde Panel Endeks ile Karşılaştırmalı Analizi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi, 28 (2) , s. 168-174 .

»» Kriz Alanı: Dijitalleşme

Kriz Alanına İlişkin Gösterge: TR72 Bölgesi'nde ETBİS'e kayıtlı 250 site vardır. TR72 Bölgesi'ndeki kayıtlı e-ticaret sitesinin ülke geneline oranını yaklaşık %1,21'dir.

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: TR71 Bölgesi içindeki KOBİ'lerin, dijital teknolojilerin gerektirdiği enstrümanların (e-ticaret, dijital pazarlama teknikleri vb.) kullanımının yaygınlaştırılması, satış ve pazarlama kanallarının genişletilmesi bölge KOBİ'lerinin rekabet edebilirlik seviyesinin güçlendirilmesi sağlanacaktır. Dijitalleşme sayesinde oluşacak büyüme ve verimlilik artışları istihdamın artmasını sağlayacaktır.

Kriz Alanına İlişkin Politika: Pandemi döneminde dijitalleşmenin hızla yaygınlaşması ile işletme ve adayların adaptasyonu için bilgilendirici eğitimler verilmelidir.

Uygulama Stratejisi 1: Bölgede varlık gösteren hizmet, sanayi başta olmak üzere her türlü esnafın ve zanaatkar diyebileceğimiz küçük ve orta ölçekteki işletmenlerin ürünleri dijital ortamda pazarlanmasına yönelik sanal ticaret sitelerine üye olmaları teşvik edilmelidir. Eş zamanlı olarak Kalkınma Bakanlığı tarafından dijitalleşme sürecinde olan bölge esnafı için her türlü ürünün içerisinde olduğu bölgesel ve şehir bazlı uygulamalar geliştirilmeli ya da var olan uygulamalara entegre edilmelidir.

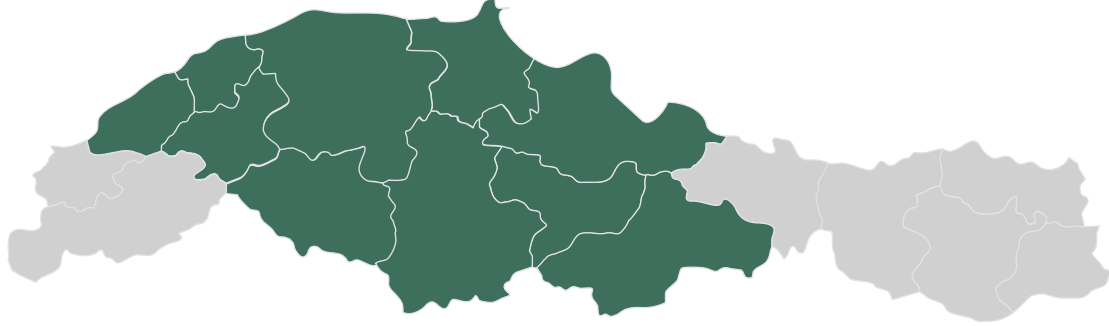
Uygulama Stratejisi 2: Dijitalleşme sürecine dahil olmak isteyen genç girişimci ve işletme sahiplerine Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), Türkiye Teknoloji Takımı Vakfı ve Bilişim Vadisi gibi teknoloji odaklı faaliyetlerini sürdüren kurum ve kuruluşlar ücretsiz ve gönüllülük bazlı danışmanlık hizmeti vermelidir. Dijital Dönüşüm Ofisi ve benzeri birimlerin alt faaliyetlerin genç girişimlerin bölgedeki dijital dönüşümlerini destekleyecek eğitim programları, rehberlik ve yönlendirme gibi hizmetler ile katkı sağlanması gerekmektedir.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgede kapsamlı bir ar-ge çalışması yürütülerek küçük ve orta ölçekli işletmelerin dijital dönüşümlerini engelleyen unsurlar araştırılmalı ve çözüm planı oluşturulmalıdır. Oluşturulan çözüm planları kamu ve yerel yönetimlere sunulmalı ve bilgilendirilmelidir.

¹⁷ ORAN, Kayseri İli Dijital Pazarlama Merkezi Ön Araştırma Raporu, 2021, s.14.

¹⁸ ORAN, 2020-2024 Stratejik Plan, 2020, s. 47.

BATI KARADENİZ BÖLGESİ

- Zonguldak
- Karabük
- Bartın
- Kastamonu
- Çankırı
- Sinop
- Samsun
- Tokat
- Çorum
- Amasya

TR8- Batı Karadeniz Bölgesi Zonguldak, Karabük, Bartın, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Samsun, Tokat, Çorum ve Amasya olmak üzere toplamda 10 ilden oluşmaktadır.

»» Varlık Alanı: Tarihi ve Doğal Güzellikler

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: %63'ünü orman ve fundalık alanların oluşturduğu bölge, kırsal kalkınmaya da destek olabilecek doğa turizmine elverişli pek çok değeri bünyesinde barındırmaktadır. Bölge, doğa turizminin yanı sıra kültür-tarih-kongre ve kıyı turizmi için de elverişlidir. UNESCO tarafından "Dünya Miras Kenti" unvanı verilen Safranbolu ve Dünya Mirası Geçici Listesine eklenen Amasra Kalesi turizm açısından marka değeri taşımaktadır. Bölgeye gelen yerli ve yabancı turist sayısı incelendiğinde 2000 yılında 227 bin mertebesinde olan turist sayısı 2018 yılında 751 bine kadar yükselmiştir. Toplam turist sayısında yabancı turist oranı %3 ila %13 arasında değişim göstermektedir. Yabancı turistlerin yaklaşık %80-85'i Safranbolu'ya ziyaret gerçekleştirmektedir.¹⁹

Deniz ve kıyı turizminde ulusal ve uluslararası olarak oldukça rekabetçi olan Akdeniz ve Ege sahilleri ile kıyaslandığında coğrafi koşullar, yaz süresinin kısa olması gibi nedenlerden dolayı bölge dezavantajlı konumdadır. Diğer yandan küresel ısınmanın bir sonucu olarak ilerleyen yıllarda çok daha sıcak olacak güney sahilleri yerine kuzey sahilleri daha önemli bir konuma geçebilecektir.²⁰ Bir diğer önemli turizm alanı da kruvaziyer ve yat turizmidir. Tüm Karadeniz kıyıları boyunca hareket eden kruvaziyer gemiler ve yatlar Türkiye'nin Karadeniz kıyısında sadece belirli noktalarda durmaktadır.²¹

¹⁹ Filyos Vadisi Projesi Batı Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2019, <https://www.filyosvadisi.com/bati-karadeniz>.

²⁰ TR82 Bölgesi Kastamonu-Çankırı-Sinop, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, https://www.kuzka.gov.tr/icerik/Dosya/www.kuzka.gov.tr_37_CD6T18CY_420_turizm.pdf.

²¹ 2014-2023 Batı Karadeniz Bölge Planı, Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2021, https://www.haritahaber.com/bakka-2023-projeksiyonu-ekoturizm-odaklarini-belirledi_380f.html.

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: Batı Karadeniz Bölgesi'nde yayla turizmi potansiyeli bulunmakta ve belirli alt bölgelerde yayla turizmi koridoru oluşmaktadır. Orta ve Batı Karadeniz'de ise benzer potansiyelleri barındıran birçok ilde (Bolu, Kastamonu, Zonguldak, Düzce, Sinop, Bartın, Samsun gibi) farklı ölçeklerde yayla turizmi koridorları ve destinasyonları oluşturmak mümkün görünmektedir. Ayrıca tarihi ve marka değeri taşıyan özellikleri olduğundan turizm önemli bir istihdam olanağını oluşturmaktadır. Turizmin sağladığı otel işletmeciliği ve konaklama olanakları da farklı bir istihdam ortamı oluşturmaktadır.²²

Kültürel miras turizmi son yıllarda hızla gelişen ve büyüyen bir turistik pazardır. Dünya Turizm Örgütü'ne göre uluslararası seyahatlerin %40'ı kültür ve miras odaklı olarak gerçekleşmektedir.²³ Birçok medeniyete ev sahipliği yapan ve zengin bir kültür mirasına sahip olan Batı Karadeniz Bölgesi turizm endüstrisinden hak ettiği payı alamamaktadır. Bölgede yer alan antik kentlerde yapılan kazılar oldukça yenidir. Bu arkeolojik çalışmalar tam anlamıyla sonuçlandırılmadığı için bölgedeki arkeolojik yapı hakkında elde edilen bilgiler oldukça sınırlıdır.²⁴

Batı Karadeniz Bölgesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan 2023 Türkiye Turizm Stratejisinde Ekoturizm odaklı gelişim bölgesi olarak belirlenmiştir. Ekoturizm doğal alanlara yapılan, doğal çevreyi koruyan ve yerli halkın refahını artıran sorumlu seyahatlerdir. Ekoturistler, diğer turistlere kıyasla harcama seviyeleri daha yüksektir. Ekoturistler her gezi için ortalama 1000-1500 dolarlık bir harcama yapmaktadırlar. Ekoturizm rotaları, önemli turistik kaynaklara sahip olan az gelişmiş bölgelerin ekonomik kalkınması için iyi bir fırsattır. Rotalar, kırsal alanlarda çok az ziyaret edilen yerlerin pazarlanmasına, popüler alanlardaki yoğunluğun azalmasına ve bir bölgedeki tarihi değerlerin veya diğer tematik çekiciliklerin farkına varılmasına ve turistik amaçlı olarak değerlendirilmesine yardımcı olmaktadır. 25 Bölgedeki ekoturizm noktaları arasında karşılıklı olarak birbirine bağlı Batı Karadeniz turizm koridoru oluşturulmalıdır. Böylece bölgede ekoturizm faaliyetleri markaya dönüşecek ve kendi döngüsünü oluşturacaktır.

Varlık Alanına İlişkin Politika: Batı Karadeniz Bölgesinin sahip olduğu doğal güzellikler ve tarihi eserler için harita ve teşvik bölgeleri oluşturulmalıdır. Turizm mekânları ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde değerlendirilmelidir.

²² Uçar, A., Akpınar, R., Negiz, N. (2018). Ulusal turizm stratejisinin yerele yansması: GEKA örneği. *Journal of Tourism Theory and Research*, 4(2), s. 139

²³ Nguyen, T. H.H. ve Cheung, C. (2014) The classification of heritage tourists: a case of Hue City, Vietnam, *Journal of Heritage Tourism*, 9:1, 35-50.

²⁴ Türker, N. & Yaşar, Z. (2019). Batı Karadeniz Bölümü Antik Kentlerinin Kültürel Miras Turizmi Açısından Değerlendirilmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (1) , 1-27

²⁵ Türker, N. (2013) Batı Karadeniz Bölümü Ekoturizm Kaynaklarının Değerlendirilmesi ve Bir Ekoturizm Rotası Önerisi, *The Journal of Academic Social Science Studies* Volume 6 Issue 4(6)

Uygulama Stratejisi 1: Arka planda da aktarıldığı gibi, Batı Karadeniz Bölümü sahip olduğu tarihi ve kültürel miras nedeniyle kültürel miras turizmi açısından önemli potansiyele sahiptir. Ancak bu turizmin gelişmesi için yeteri kadar çalışma yoktur ve yapılan kazılar çok uzun sürelerde tamamlanamamaktadır. Bölgedeki tarihi eserleri ivedilikle gün yüzüne çıkarıp turizme kazandırmak için ilgili kurum ve kuruluşla iş birliği yapılmalıdır. Öncelikle Kültür ve Turizm Bakanlığı, tarih ve arkeoloji uzmanlarıyla bölgenin sahip olduğu tarihi eserler hakkında araştırmalar yapılmalı ve bir arkeolojik kazı planı yapılmalıdır. Kazı planı yapıldıktan sonra kazıyı gerçekleştirecek bir komisyon ve ekip kurulmalıdır. Son dönemlerde arkeolojik kazılarda üniversitelerin arkeoloji, mimarlık, mimari restorasyon ve konservasyon bölümlerinde eğitim gören öğrencilerden ve bu bölümlerden mezun olmuş kişilerden gönüllülük ilkesi altında yardım alınmaktadır. Öncelikle bölgedeki ve sonrasında Türkiye'deki bu bölümlerde okuyan veya mezun olmuş öğrencilerin yemek ve konaklamaları sağlanıp, kazıya yardımcı olacak gönüllüleri bulmak amacıyla Genç Gönüllüler Platformu üzerinden duyuruya çıkılması süreci yaygınlaştıracaktır. Böylelikle gençler arkeolojik kazı deneyimi elde ederken bölgedeki kazılar bu yardımlarla birlikte hızlanacaktır. Tamamlanan arkeolojik kazılardan sonra tarihi eserler bölgedeki arkeolojik müzelerde sergilenmeli, bulunan taşınmaz durumdaki tarihi eserler (antik kentler, antik tiyatrolar, yer altı şehirleri vs.) ise tarihi eserin niteliğini ve atmosferini bozmayacak koşullar altında buldukları yerden sergiye çıkarılmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgedeki doğal güzellikler hakkında Batı Karadeniz Kalkınma Bakanlığı, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı ve Kültür ve Turizm Bakanlığınca detaylı bir rapor hazırlanmalıdır. Hazırlanan rapor sonucunda bölgedeki doğal güzelliklerin bir listesi yer almalıdır. Birbirine yakın olan doğal güzellikler arasında turizm koridorları ve turizm rotaları oluşturulmalıdır, böylece bölgeye gelen turiste bir gezi rotası oluşturulmuş ve bölgedeki turistik mekânların daha fazla ziyaret edilmesi sağlanmış olacaktır. Öncelikle turistik yerlere giden kara yolları Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ve turistik yerin bulunduğu belediye tarafından geliştirilmeli, her türlü aracın rahatça gidebileceği yol planı geliştirmelidir. Diğer yandan bölgeye gelen turistlerin konaklama ihtiyacını karşılamak için yeni otel/hostellerin yapılması ve mevcut olan otellerin kapasitelerinin ve özelliklerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır. Bu gelişim aşamasında yerli halk hem maddi hem manevi anlamda desteklenmelidir. Bu destekleme aşamasında KOSGEB, SODES, İŞKUR, Kültür ve Turizm Bakanlığındaki yetkilileri rehber konumunda olmalıdır. En önemlisi bölgedeki genç istihdamı desteklemek amacıyla bölgedeki Turizm ve Otelcilik Uygulama Otellerinin kapasiteleri ve özellikleri geliştirilmeli, ayrıca bu mekânlarda üniversitelerde Turizm ve Otelcilik bölümü mezunları ve öğrencileri için özel kontenjanlar açılmalıdır. Böylece mezun öğrenciler istihdam edilirken öğrenciler ise staj yapma ve deneyim kazanma imkânı bulacaktır.

Uygulama Stratejisi 3: Kültür ve Turizm Bakanlığı Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki tarihi kültürü ve doğal güzellikleri duyurmak ve ön planda tutmak, girişimcilere tanıtım ve reklam için özel destek paketleri hazırlamalıdır. Bu özel destek paketinde turizm sektöründe faaliyet gösteren genç girişimcilere iş yerlerinin geliştirilmesi, tanıtılması ve popüler hale getirilmesi hibe sağlanmalıdır. Bu girişim işletmeyi canlandırırken diğer yandan dolaylı olarak bölgenin tüm katmalarını harekete geçirecektir. Ayrıca bölgedeki kamuoyunu etkileyecek önemli isimler tanıtım organizasyonu içerisinde olmalıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteğiyle iş insanları, sanatçılar veya sporcular gibi güvenilir kişilikler kendi şehirlerini tanıtacak bir projenin parçası olmalıdır. Bu girişim sayesinde şehirlerarası etkileşim artacak ve insanlarda merak ettikleri şehirleri görmek için istek uyanacaktır.

»» İhtiyaç Alanı: Kamu Yatırım İhtiyacı

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: Kamu yatırımlarına bakıldığında bölgede en fazla kamu yatırımı yapılan il Zonguldak olmuştur. Sektörler bazında dağılıma bakıldığında yalnızca iki sektörde Türkiye ortalamalarının üzerinde yatırım yapıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki madencilik yatırımlarıdır: Ülke genelinde toplam madencilik yatırımları içerisinde bölge yatırımları %5,58'lik bir paya sahiptir. Bu oranın yüksek olmasında bölgenin madencilik sektörünün gelişmiş olmasının payı büyüktür. İkinci fazla pay alan sektör %2,16'lık oranla turizm sektörü olmuştur. Turizmden en fazla pay alan bölge ili ise Bartın olurken bu ili Karabük izlemiştir. Bu yatırımlarda Bartın ve Karabük'ün turizm sektör gelişmişlikleri ile Amasra ve Safranbolu gibi değerlere sahip olması önemli bir etken olmuştur.²⁶

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: Bölgenin kalkınmasını artıracak faktörler bilimsel metotlar ile saptanmalı ve bu doğrultuda stratejik ve uygulanabilir bir plan hazırlanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Kamu yatırımlarının eksikliği bölgesel ihtiyacın temelini oluşturmaktadır. Bu ihtiyacın ölçülebilir bir düzeyde saptanması elzemdir. Yapılan denetimler ve planlamalar doğrultusunda kamu yatırımlarının ölçülmesi verimlilik ölçөгünü doğuracaktır. Bu ölçekle beraber kamu yatırımının eksik ve faydalı yönleri keşfedilerek Devlet Planlama Teşkilatı ve Yatırım Destek Ofisi ile bölge bazındaki kamusal yatırım gelişmelerinin takibi sağlanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgede bulunan sektörlerinin ekonomiye olan katkısı tekrar değerlendirilmeli ve sıralaması yapılmalıdır. Ülke genelinde madencilik faaliyetinin en geliştiği bölgelerden birisi olan Batı Karadeniz'de Madencilik yatırımlarının payı büyüktür. Madencilik sektöründen sonra en fazla pay alan sektör turizm sektörüdür. Bu doğrultuda Batı Karadeniz'in iki sektöre olan bağımlılığı azaltılmadan son zamanlarda oldukça yükselişte olan yazılım sektörü bu alan da kurtarıcı bir rol oynayabilir. Gerekli ekipman ve eğitim eksikliği olan gençlere kariyer merkezleri aracılığıyla destek sağlanmalı, yazılım sektörünün bölgedeki iki sektörü de içine dahil ederek kalkınmayı hedeflenmelidir. Ayrıca bölgedeki madenlerin fiziki koşulların da iyileşmeye gidilmelidir. Madende çalışan işçilerin meslek hastalıkları sağlık bakanlığınca oluşturulmuş komisyonlar tarafından madenlerde kaynaklanan kazaları ilişkin araştırmalar ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından oluşturulmuş komisyonlar ile yapılmalıdır. Çıkan sonuçlara göre raporlar hazırlanmalı ve kamuya açık bir şekilde yayınlanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgede turizm tesisi kazandırabilmek için genç girişimcilerin ve içinde bulunduğu girişimlerin iş kurlarını desteklemek ve başlangıç aşamalarında karşılaştıkları riskleri en aza indirmek için İŞGEM/TEKMER'den profesyonel destek alınmalıdır. Risklerin en aza indirilmesi gençlerin avantajına olacaktır. Çünkü birçok genç girişimci olumsuzluklarla karşılaşmaktan korktuğu için iş kurlmaktan vazgeçmektedir. Örnek vermek gerekirse otel ve konaklama ihtiyacının bulunduğu alanlarda otelciliğe adım atan girişimcileri Girişimcilik Dairesi Başkanlığı ve Teknoloji, Yenilik ve Yerlileştirme Dairesi Başkanlığı tarafından tasarlanmış olan İŞGEM/TEKMER programı desteğiyle bölgenin mirasına ve yapılarına zarar vermeden inşa edeceği otel ile en az zararlı sektöre atılacaktır. Böylelikle bünyemiz hem yeni girişimci hem de turist kazanacaktır. Amasya'da Yeşilirmak'ın kenarına kurulan doğaya ve doğal güzelliklere zarar vermeden Amasya'nın tarihi kimliğiyle uyumlu evleri inşa edilip otel yerine kullanılması bunun için bir örnektir.

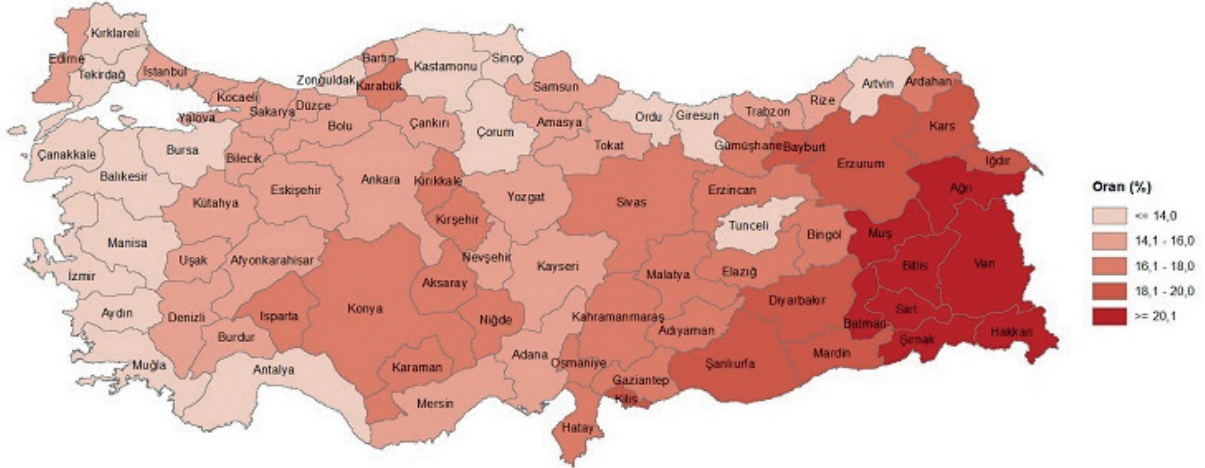
²⁶ Filyos Vadisi Projesi Batı Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2019, <https://www.filyosvadisi.com/bati-karadeniz>

»»Kriz Alanı: Dış Göç

Kriz Alanına İlişkin Göstergeler: Bölge genelinde kentsel nüfus ile kırsal nüfus birbirine yakın olmakla birlikte kent nüfusunda son yıllarda bir artış gözlenmektedir. Bölgenin kentsel nüfus oranı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre 2012 yılında %51,8 iken bu oran 2018 yılı verilerinde %60,89 olarak tespit edilmiştir. 2018 yılı verilerine göre bölge illerinden sadece Bartın ilinde kırsal alanlarda yaşayan nüfus, kentsel nüfustan fazladır. Bölge illerinden kentsel nüfusu en fazla olan il %76,06 ile Karabük olurken bunu % 60,98 ile Zonguldak, % 41,72 ile Bartın takip etmektedir. İlçeler bazında bakıldığında kentsel nüfus sırasıyla Karabük Merkez, Kozlu, Zonguldak Merkez, Safranbolu ve Ereğli ilçelerinde ön plana çıkarken, kırsal nüfus ise sırasıyla Ovacık, Ulus, Eflani, Kurucayış ile Çaycuma'da yoğun olarak bulunmaktadır.

2018 yılı verilerine göre bölge nüfusunun yaş dağılımına bakıldığında yaşlı bağımlılık oranı (65+) % 17,77 ile Türkiye ortalaması olan % 12,92'nin oldukça üzerindedir. Genç bağımlılık oranında (0-14) ise bölge ortalaması % 24,84 ile Türkiye ortalaması olan % 34,48'in altında yer almaktadır. Batı Karadeniz Bölgesi nüfus yoğunluğu bakımından Türkiye ortalamasının üzerinde bir değere sahiptir. Km2'ye düşen kişi sayısı bakımından Zonguldak 182, Karabük 60 ve Bartın 96 kişi olarak tespit edilmiş olup bu rakamlarla Türkiye'de sırasıyla 10'uncu, 45'inci ve 26'ncı sırada yer almaktadır.²⁷

İllere göre genç nüfus oranı, 2020

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2020

Tablo 2. Türkiye Genç Nüfus Dağılımı.

²⁷ <https://www.bartinyatirim.com/bolgemiz/demografik-veriler>

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: Dışa doğru göç tüm İBBS-2 bölgelerinde aktif nüfusun ve yaşlı nüfusun azalmasına yol açmıştır.²⁸ Bölgede göçün artması işverenlerin nitelikli eleman bulamamasından dolayı işsizliğin artmasına neden olmaktadır.

Kriz Alanına İlişkin Politika: Bölgede özellikle gençlerin dışa doğru göçmesinin engellenmesine yönelik yenilikçi ve günümüze uygun çalışmalar yapılmalı ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan veriler doğrultusunda faaliyet planı oluşturulmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Bölge tam anlamıyla bir eko turizm alanıdır. Hem yerli hem de yabancı eko turistler için birer çekim merkezidir. Ancak eko turizmin doğası gereği oldukça hareketli olan eko turistlerin Karadeniz boyunca belirli rotalardan seyahat etmeleri sağlanmalı ve bu rotaların altyapıları her üç bölgede de eş zamanlı tamamlanmalıdır. Mevcut yeşil doğa aynı zamanda sağlık turizmi (yaşlı bakım merkezleri, rehabilitasyon merkezleri, tuz ve termal merkezler vb.) için de önemli avantajlar sağlamaktadır. Bölgede eko turizmin gelişmesi, birçok alanı geliştirerek birçok gencin istihdamını sağlayacaktır. Bölgedeki üniversitelerin Sağlık Fakülteleri'nde okuyan veya mezun olmuş öğrenciler sağlık turizminde büyük rol oynayabilirler. Alternatif tıp uygulamalarının ekoturizm alanında kullanılması hem bölgeye maddi girdi sağlayacak hem de gençlere istihdam alanı yaratacaktır.

Uygulama Stratejisi 2: Son yıllara ülke genelinde birçok çiftçi, maddi sıkıntılar ve emeklerinin karşılıklarını alamadıkları düşüncesi ile çiftçiliği bırakıp başka şehirlere göç etmektedirler. Batı Karadeniz Bölgesindeki çiftçilerin de göç etmelerini engellemek için teşvik ve kolaylaştırıcı uygulamalar geliştirilmelidir. Öncelikle Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Ziraat Mühendisleri tarafından bölgedeki çiftçilere yenilikçi tarım uygulamaları hakkında kapsamlı ve sürdürülebilir eğitim verilmelidir. Ayrıca bölgedeki üniversitelerin Ziraat Fakültesi'nde eğitim görmekte öğrencilerin yenilikçi tarım uygulama projeleri desteklenmeli ve hayata geçirilmelidir. Bölüm öğrencilerinin lisans ve yüksek lisans tezlerinin bir kısmı tarım üzerine yenilikçi uygulamalar geliştirilmesi üzerine proje bazlı faaliyetler hazırlanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgenin yerel yönetimler "dijital göç turizmi" kavramı için uygun bölgeler belirlenmeli ve bu konuda daha somut adımlar atmalıdır. Ülkemizde ve dünyada son yıllarda adından söz ettirmeye başlayan dijital göç turizmi üzerine bir politika geliştirilmelidir. Dijital göç turizmi, katma değeri yüksek ürünler ihraç eden ülkelerin dev şirketlerinin son yıllarda önemle altını çizdiği bir turizm türüdür. Zaman ve mekâna bağlı olmadan, diledikleri her şirket için çalışabilen küresel dünyanın küresel işçileri büyük önem kazanmaya başlamıştır. Yaşam alanlarının birer ofise dönüşmesi, çalışılan saatlerde esneklik olması gibi etmenler evden çalışma sisteminin (home – office) avantajlarından biridir. Evden çalışma sistemini tercih eden bireyler, bir yandan seyahat edip eğlenirken, bir yandan da çalışarak, para kazanmalarıyla ön plana çıkarlar. İkisini aynı anda sürdüren bireyler, konaklayacakları yerleri seçerken, hobilerini gerçekleştirebilecekleri, keyif alabilecekleri ve düşük maliyetli yerleri tercih etmektedirler. Tüm bunların yanı sıra bölgede bulunan alt yapı olanaklarının (özellikle internet alt yapısı) gelişmiş olmasına dikkat etmektedirler. Batı Karadeniz bölgesi için değerli olan doğal güzellikleri, tarihi yapısı bu noktada değerlendirilmeli, uygun yerleşim alanları tespit edilip dijital göç turizmine uygun hale getirilmeli, Batı Karadeniz Turizm Master Planı çerçevesinde değerlendirilmelidir.

²⁸ TR 82 Düzey 2 Bölgesi (Kastamonu, Çankırı ve Sinop İlleri) Bölge Planı 2014-2023, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, 2013.

Bölgeye ait alt yapı çalışmaları arttırılmalı (özellikle internet alt yapısı), bölgenin verilerinin iyileştiği dijital göç turizmine uygun hale geldiği reklamlarla duyurulmalıdır. Bölge uygun hale getirildikten sonra gerek yerel gerek ulusal çapta şirketlerle iş birliği çalışmaları yapılmalıdır. Son olarak, Batı Karadeniz Turizm Master Planı'nın bu doğrultuda düzenlenip, dijital göç turizmine uygun hale getirildiği değinilmelidir. Hazırlanan bu planın ayrıca küresel firmalara da tanıtımı yapılmalıdır. Global firmaların çalışanlarını dijital göçebe olarak bölgeye göndermeleri, bölgeye çok büyük bir döviz girdisi sağlayacaktır.

DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ

TR9- Doğu Karadeniz bölgesi Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane olmak üzere toplamda 6 ilden oluşmaktadır.

»» Varlık Alanı: Ziraat ve Hayvancılık

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: Bölge ihracatında tarım ve hayvancılığın aldığı pay %46'dır. Düzey 2 bölgeleri arasında tarımsal istihdamın en yoğun olduğu bölge TR90 Bölgesi'dir. %55,2'lik ziraat alanında istihdam payı bölgede tarımın en önemli geçim kaynağı olduğunu göstermektedir. Türkiye'de çayın tamamı, kivi ve fındığın ise yaklaşık yarısı TR90'da üretilen ürünlerde yoğunlaşma sağlanmıştır. Doğu Karadeniz, %61 pay ile fındık alanlarının en geniş olduğu Düzey 2 bölgesidir. Ordu ili toplam fındık alanların %33'üne, Giresun ise %17'sine sahiptir. TR90 Bölgesi toplam bal üretimi ve kovan başına verimlilikte Düzey 2 bölgeleri arasında lider konumda, kovan sayısı bakımından ise ikinci sırada yer almaktadır. Bölge, ülkemiz arı kovani varlığının %14,4'üne sahiptir. Balıkçılıkta, Türkiye'nin toplam su ürünleri üretiminin 2/3'ünden fazlası Doğu Karadeniz Bölgesi'nden elde edilmektedir. Son on yıllık süreçte Doğu Karadeniz Bölgesi'nin toplam deniz balıkları üretiminde %50 ila %70 oranlarında değişen bir pay aldığı görülmektedir.²⁹

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: Bölgede belirtilen tarım ve hayvancılık sosyo- ekonomik alanda da etkili olduğunu söylemek mümkündür. İllerin kendilerine has olan durumları hem bölge insanının ihtiyacını gidermekte hem de Türkiye geneline bakıldığında diğer bölge illere ürün sevkiyatlarının yapılması bölgeyi daha değerli hale getirecektir. Bitkisel üretimde fındık, çay ve kivi; hayvancılıkta arıcılık, denizde alabalık yetiştiriciliği ve avcılık; organik tarımda yem bitkisi yetiştiriciliği bölge halkının en çok istihdam sağladığı alanlardır. Bölgede deniz balıkçılığı ile gelişmeye başlayan su ürünleri sektörü kültür balıkçılığı, pazarlama ve işleme gibi faaliyetler ile önem kazanmıştır. Üretim tesisleri özellikle yem ve balık işleme tesislerinin gelişmesi turizmde de çeşitliliğin artmasını desteklemektedir.

²⁹ TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı 2014-2023, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2015, s. 98-109.

Varlık Alanına İlişkin Politika: Tarım ve hayvancılık alanındaki üreticiler eğitilmeli, üretilen ürünler bölgede işlenerek istihdam alanları oluşturulmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Konu hakkında uzman ve araştırmacıları Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı talebiyle bölge illerine gözlem ve tespit üzerine sürece dahil edilmelidir. Bölgede yeni sisteme uygun olarak pratik ve uygulanabilir bir eğitim programı oluşturulmalıdır. Eğitim programının hedef kitlesi genç çiftçi adayları olmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Hayvancılığın güncel ve daha elverişli hale getirilmesi bölge için önemli bir konudur. Bu talebe karşılık Ordu Mesudiye’de yapılan “Büyükbaş Hayvan Bakım Oteli ve İnek Kiralama Merkezi” yerinde bir örnektir. Bölgede tarım ve hayvancılık üzerine teknoloji ve ar-ge çalışmaları yakından takip edilmeli ve bu örneğe benzer girişimler artırılmalıdır. Bölgedeki diğer şehirlerdeki yerel yönetim ve özel sektör iş birliği ile yeni düzen ve teknolojiye uygun tesislerin kurumu için ivedi bir şekilde çalışmalara başlanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Çiftçinin gerekli bulduğu gübre, yem, mazot gibi ihtiyaçların Tarım Kredi Kooperatifi taraflı gerekli fonlamalarının artırılması ve belediyelerce gerekli güvenli nakliyatın sağlanması gerekmektedir. Örnek olarak çiftçinin bankalardan yüksek faizli kredi çekmesini önlemek adına Tarım Kredi Kooperatifi düşük faizli kredi teklifleri sunmalı ve kolaylaştırıcı uygulamalar üretmelidir. Böylelikle çiftçi kendinin geçimini rahat bir şekilde sağlayarak mesleğini sürdürmesi bölge geleceğini de olumlu etkileyecektir.

» İhtiyaç Alanı: Demiryolu ve Denizyolu Ulaşımı

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: TR90 Bölgesi olumsuz coğrafi koşulları ve çevresel faktörlerden dolayı demiryolunun olmaması; karayolu, denizyolu ve ulaşım hizmetlerinin yetersizliği ve kullanım zorluğu bölgede bir ihtiyaç alanıdır. Bölgede denizyolu, yolcu taşımacılığı amacıyla kullanılmamaktadır. Bölgede beş adet liman ve altı adet iskele bulunmaktadır. Giresun, Hopa, Rize ve Trabzon limanlarında antrepo ve geçici depolama alanlarının olduğu ve TR90 Bölgesi’nde bulunan limanlar incelendiğinde kapasitesi en geniş olanın 10 milyon ton ile Trabzon Limanı olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte bölgede mevcut limanların tamamının kapasitelerinin altında faaliyet gösterdikleri de ayrıca tespit edilmiştir. Deniz yolu yük taşımacılığı yapan 22 firmanın bulunduğu bölgede zaman verimliliği olmadığı için deniz yolu yolcu taşımacılığı yapılmamaktadır. TR90 Bölgesinde demiryolu ulaşımı altyapısı hâlihazırda mevcut değildir. UDHB tarafından 2023 yılına kadar demiryolu ağına dâhil edilmesi planlanan iller arasında TR90 illeri de yer almaktadır.³⁰

İhtiyaç Alanına İlişkin Arka Plan: Bölge nüfusunun çoğunluğu sahil şeridinde yoğunlaşmıştır. Balıkçılık ve denizyolu ticareti bölge nüfusunun çoğunluğu sahil şeridinde yoğunlaşmıştır. Balıkçılık ve denizyolu ticareti bölge ekonomisinde önemli bir konuma sahiptir. Bölgede kombine taşımacılık ve lojistik altyapısının geliştirilmesi ihtiyacı vardır. TR90 Bölgesinde denizyolu-demiryolu bağlantısı sağlanması bölgede ticaretin ve ekonominin gelişmesine büyük katkı sağlayacaktır. Bölgenin, transit taşımacılıkta cazibe merkezi haline getirme çalışmaları ve uluslararası iş birlikleri ile tanınırlığını artırabilir. Böylece lojistik üst haline getirilebilir potansiyele sahip olacaktır. Demiryolu ulaşımı güvenliği, düşük maliyeti ve çevresel faktörlerinin azlığı ile Asya-Avrupa arasında transit taşımacılığın gerçekleşmesi ve gelişmesi için Doğu Karadeniz Bölgesi’nde bulunması gerekli görülen bir taşıma türüdür.

³⁰ TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı 2014-2023, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, s.150, 151.

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: Mevcut demiryolu ve denizyollarına altyapı ve kapasite geliştirme faaliyetleri sürerken bölgedeki genç nüfusun istihdama edilmesi gerekmektedir.

Uygulama Stratejisi 1: Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin sahil hattı boyunca denizyolu hattı/hatları oluşturulmalı, öncelikli olarak bölge halkı için reklam ve tanıtım çalışmalarıyla tercih edilmesi sağlanmalıdır. Giresun'da bulunan yaşanılabilir ve mitolojik efsanelere konu olan Giresun Adası bu denizyolu hattı için önemli bir nokta olacaktır. Bu durumda Giresun Adası ile Belediye ve Denizcilik Müsteşarlığı tarafından düzenleme ve iyileştirme çalışmaları yürütülmelidir. Bu hat sadece ulaşım hizmet etmiş olmayacak başta turizm gibi bölgenin birçok katmanını harekete geçirecektir. Yolculuk sahil boyunca TR90 şehirleri seyre sunulurken duraklama noktalarında yolcular için kültürel gösteriler ile zenginleştirilmelidir.

Uygulama Stratejisi 2: Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Denizcilik Genel Müdürlüğü desteği ile Belediyeler, Üniversite ve Mesleki Teknik Liseleri bölgede denizcilik üzerine kapsamlı eğitimler, kamplar, zirveler, araştırma projeleri vb. akademik çalışmalar organize ederek denizciler için cazibeli bir konuma getirmelidir. Trabzon, Giresun, Ordu, Artvin gibi şehirleri liman ve gümrük yakınlarında denizcilik ve dış ticaret alanlarını akademik alanda canlandırmalı; öğrencilere, akademisyenlere ve araştırma çalışmalarına teşvik odaklı uygulamalar ile süreklilik sağlanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Karadeniz'in bütünleşmesini sağlayacak demiryolu projesinin Ulaştırma Bakanlığı tarafından hayata geçirilmesi gerekmektedir. 4. Bölge demiryolu hattının Erzincan-Gümüşhane üzerinden yük taşımacılığı açısından bölgenin en işlek limanına sahip olan Trabzon demiryoluna bağlanmalıdır. Demir İpek Yolu isimli uluslararası bağlantıya sahip, ticari bakımdan ve transit taşımacılık için önemli olan demiryolu hattıyla Artvin'den Kars'a bağlantı kurulmalıdır. Böylece bölge ekonomisine ve genç istihdamına katkısı olacaktır.

»» Kriz Alanları

Kriz Alanı 1: Gelir Eşitsizliği

Kriz Alanına İlişkin Gösterge: TR90 Bölgesi köy ve kent halkı arasındaki gelir farkının fazla olması bölgede dengeli ve eşit bir kalkınmanın olmadığı göstermesi ile önemli bir kriz alanıdır. TÜİK verilerine göre 2000 yılında Türkiye nüfusunun %50,66'sı il ve ilçe merkezlerinde yaşarken, bu oran 2012 yılında %77,28 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu 12 yıl içinde Türkiye için kent nüfusunda %26,62 artış gerçekleşirken, TR90 için aynı dönemde kent nüfusunda yaklaşık %8'lik bir artış gerçekleşmiştir. TÜİK'in genel nüfus sayımı ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre TR90 Bölgesi kırsal nüfusu Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bölge'de kırdan kente nüfus hareketinin temel nedenleri; kırsalda üretimin azalması, maddi kaygılar, kır-kent bağlantılarının zayıf olmasından kaynaklanmaktadır. Böylece Türkiye genelinde karşılaşılan sorunla paralel olarak; TR90 Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki gelir dağılımı da eşitsizlikler barındırmaktadır.³¹

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: Bölgenin coğrafi yapısı (engebe ve dağınık yerleşme) sebebiyle köy halkı için daima sorun teşkil etmiştir. Düzensiz ve dağınık yerleşme problemi köyde ikamet eden halkın gelir eşitsizliğini ortaya çıkarmakta ve istihdam sağlamak için kente ulaşma durumunu olumsuz yönde etkilemektedir.

³¹ TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı 2014-2023, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2015, s. 31,33,52.

Ayrıca bu durum yaşam standartlarını aşağıya çekerken artarak devam etmektedir.

Kriz Alanına İlişkin Politika: Gelir eşitsizliğin ana sebeplerinden biri olan göç sorunu için bir önem planı hazırlanmalı, bölgede yeni sektör ve pazar alanları teşvik edilmeli ve gençlerin bu pazar alanlarındaki istihdamı korunmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Kırsal ve kent arası gelir eşitsizliğini gidermek adına problemlerin kaynağına doğru ilerlenmelidir. Bilimsel nedenler ortaya çıkarıldıktan sonra eylem veya kalkınma planı baz alınmalıdır. Bu kapsamda kırsal kesimlerde yaşayan çocuk ve genç nüfus için eğitim kalitesi ve fırsat eşitliği ortamı kamu tarafından sağlanmalıdır. Genç nüfusun ufkunu açmak ve eğitim kalitesini artırmak zamanla gelir eşitsizliklerini de dolaylı olarak ortadan kaldıracaktır. Bu anlayış kısa vadede ciddi bir sonuç getirmeyecek olsa da uzun vadede katkıları büyük olacaktır.

Uygulama Stratejisi 2: Köy halkının satış yapmak üzerine ürettiği ürünlerin çeşitleri ve miktarları takip ve kontrol edilmelidir. Düzenli ve verimli üretim yapan çiftçilere yıllık veya hasat dönemlerinde maddi destek ve imtiyazlar sağlanmalıdır. Tarım ve Orman Bakanlığı iş birliğinde düzenli üretilen ürünlere herhangi bir zarar geldiğinde üreticiye gerekli danışmanlık hizmeti ve belirli miktarda maddi destek sağlanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Gelir eşitsizliğini önlemek için kamu tarafından dengeli bir kalkınma modeli hedeflenmelidir. Bu kapsamda kent ve kırsal nüfus arasındaki farklar bilimsel araştırma ile saptanmalıdır. Araştırma sonrası ortaya çıkan bulgular gelir eşitsizliğinin nedenleri olacaktır. Böylece nedenler deşifre edilerek dengeli bir kalkınma için rehber olarak kullanılmalı ve bölgesel kalkınma plan ve programlarında ilan edilmelidir.

Kriz Alanı 2: Şehirleşme ve Altyapı Problemleri

Kriz Alanına İlişkin Gösterge: Bölgede şehirleşme planlı gelişmemiş ve altyapı çalışmaları yetersiz kalmıştır. Sosyal hayat düzeni ve sağlıklı şehir koşullarının sağlanmaması da kriz alanını oluşturmaktadır. Türkiye'nin şehirleşme ortalaması %75,53'tür. TR90 Bölgesi'nde şehirlerde yaşayan nüfus %55,17 oranı ile olmak üzere ve bölgedeki illerin her biri şehirleşme oranları ile Türkiye ortalamasının altındadır. Gelişmiş ülke ortalaması olan %50 oranının üzerine çıkan ilçe sayısı 30 olmakla birlikte sahil kesiminde daha çok şehirleşme olduğu görülmektedir. TR90 Bölgesi'ndeki şehir merkezlerinin çoğu kıyı şeridinde yer almaktadır. Bölgede 230.399 kişilik nüfusa sahip olan Trabzon ile 135.878 kişilik nüfusa sahip olan Ordu dışında nüfusu 100.000 üstü olan büyük şehir merkezi yoktur.³² TR90 Bölgesi illerinde şehirleşme ile ilgili sorunlara değinilmesi gerekirse; en temel sorunların kanalizasyon ve altyapı sistemlerinin tamamlanmamış olmasından kaynaklandığı söylenebilir.³³ Toplam 13.818 üniteden yalnızca 465'inin kanalizasyon sistemi mevcut olup toplam ünitenin %3,3'üne, ferdi fosseptik kullanan ünite sayısı ise 13.353 olup toplam ünitenin %96,7'sine tekabül etmektedir.³⁴ TR90 Bölgesi illerinde gözlemlenen bir diğer olgu ise; kentin tarihi ve kültürel dokusunu yansıtan yapıların birer çekim merkezi olarak değerlendirilememesidir.

³² 2010-2013 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2011, s. 22

³³ TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı 2014-2023, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2015, s. 160.

³⁴ 2010-2013 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2011, s. 217.

Kriz Alanına İlişkin Arka Planı: TR90 bölgesinde şehirleşmenin düşük ve mevcut yoğunluğun sahil kesimine doğru olduğunu görmekteyiz. Bu yüzden kentleşme çarpık yapıda ve dengesiz bir şekilde dağılım göstermiştir. Bölgenin coğrafi yapısı, arazi kullanım esasları, ulaşım ve altyapı olanakları ile yeterli bir alt yapı gelişimi gösterememiştir. Kanalizasyon tesisleri bakımından bölgenin yetersiz olması, geçici olarak uyguladığı atık akıtma yöntemleri bölgenin geleceğini risk altına almaktadır.

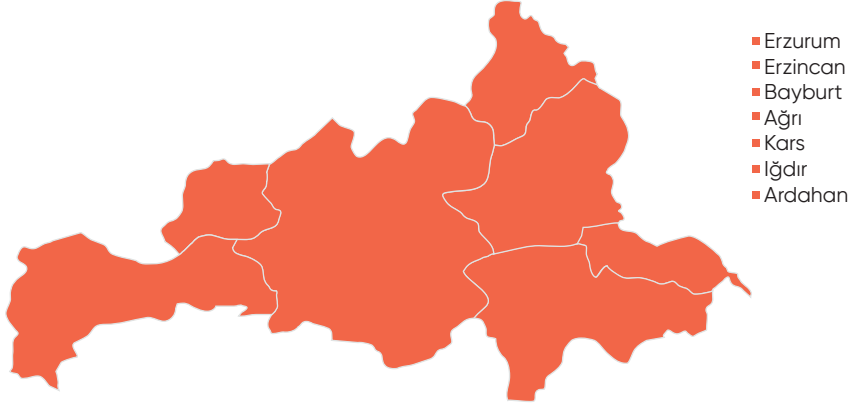
Kriz Alanına İlişkin Politika: Bölgedeki mevcut altyapının iyileştirilmesi ve yeni imar çalışmaları ile çevre koşullarına uyumlu sürdürülebilir gelişmeyi destekleyen inşaa süreci başlatılmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Mevcut halk için düzenli yapılaşmanın artırılmasına yönelik çarpık yapılaşmadan düzenli yapılaşmaya geçmek adına yerel yönetimler tarafından ar-ge çalışmaları destekleyecek hibe çağrıları yayınlanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Yerel yönetimlere kota yolu ile altyapı ve şehircilik sıralaması oluşturularak yaptıkları faaliyetlere yönelik bildirimlerde bulunulmalı ve devamında Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bağlı olarak takip edilmesi gerekmektedir. Bölgede planlı şehirleşme ve altyapı kalitesini olumsuz yönde etkileyecek girişimleri engellemek için imar yönetmelikleri günümüz standartlarına çekilmeli ve gerektiği yerlerde güncellenmelidir.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgede afete uğramış yerleşim alanları ve sel felaketinin en yoğun görüldüğü şehirleri bünyesinde barındırdığından, altyapının iyi çalışır olması hayati önemdedir. Altyapının yanında dere çevresi yerleşimleri ve heyelan riski altındaki yerleşimlerde önlem ve caydırma faaliyetleri yürütmelidir. Bu faaliyetlerin yürütülmesinde ikna timleri oluşturulmalıdır.

KUZEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

TRA-Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan olmak üzere toplamda 7 ilden oluşmaktadır.

»» Varlık Alanı: Hayvancılık

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: Türkiye’de hayvancılığın yoğun şekilde yapıldığı bölgelerin başında Doğu Anadolu Bölgesi gelmektedir. Bölge Türkiye’deki büyükbaş hayvan varlığının yaklaşık %24,4’üne ve küçükbaş hayvan varlığının ise %34,3’üne sahiptir.³⁵ Ülkemizde tarımsal istihdamın oranı %39 gibi oldukça yüksek bir düzeydedir. Bu oran ABD’de %2,8 ve AB’de %5’dir. Tarımın GSMH’deki payı ülkemizde %14 iken, ABD ve AB’de sırasıyla %1,7 ve %1,9 seviyelerindedir. Tüm bu göstergeler ülkemiz açısından tarımın ne kadar önemli ve sorunlarının çözümünün de ne kadar zor olduğunu göstermektedir. Örneğin, Avrupa Birliği’nde tarımsal üretimde hayvancılık sektörünün payı ortalama %50 civarındadır. Bazı ülkelerde bu oran %75’e hatta %80’e kadar çıkmaktadır. Türkiye’de ise bu oran %25 civarındadır. Ayrıca, Türkiye’de sadece hayvancılık yapan ihtisaslaşmış işletmelerin sayısı çok azdır. Hayvancılık sektörü, Türkiye ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. 2006 yılında tarımsal üretim değerinin %30’unu hayvansal üretim değeri oluşturmaktadır.³⁶ Diğer yandan bu sektör kırsal alandan kente nüfus göçünü önlemek için oldukça elverişli bir alandır. Türkiye, böylesine önemli bir sektörün gelişmesi bakımından yeterli ekolojik ve doğal kaynaklara sahiptir. Ancak hayvancılığa yönelik politikaların yetersiz oluşu ve bunun sonucu olarak hayvancılık faaliyetinin doğaya bağlı geleneksel yöntemlerden tam olarak kurtulamaması, hayvan başına verimliliğin düşük oluşu ve sektörde oluşan yapısal bozukluklar sonucunda, hayvancılık sektöründe istenilen düzeye ulaşılamamıştır.³⁷ Doğu Anadolu Bölgesi yedi bölgeli sınıflandırmaya göre ülkemizin coğrafi olarak en büyük bölgesidir (163.000 km). Bölge son 20 yılda yoğun göç vermiştir. Göçün temel sebepleri arasında bölgenin terör olaylarından etkilenmesinin yanı sıra bu soruna bağımlı olarak iktisadi gelişmenin yetersiz düzeyde olması, uygulanan politikalardan istenen sonuçların alınamaması sayılabilir.

³⁵ Anonim. Tarımsal Yapı ve Üretim. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü: Ankara 2004; Yayın No: 3032.

³⁶ Saçlı, Yurdakul, (2007), AB’ye Dönüşüm Sürecinde Hayvancılık Sektörünün Dönüşüm İhtiyacı. DPT Uzmanlık Tezi, Yayın No: 2707, Ankara.

³⁷ Kabukçu, M., A., (1985), Türkiye’de Hayvancılığın Önemi, Bugünkü Durumu, Geleceği, Sorunları ve Gelişmesi İçin Öngörülen Önlemler. Doğu Anadolu Hayvancılık Sempozyumu (19-20 Aralık), Elazığ

gelişmenin yetersiz düzeyde olması, uygulanan politikalardan istenen sonuçların alınamaması sayılabilir. Bölgenin yüksek düzeyde göç vermesi, bölge halkının bölgenin iktisadi ve sosyal koşullarına ilişkin memnuniyetsizliğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu çerçevede, bu çalışmanın temel amacı; Doğu Anadolu Bölgesinde hayvancılık sektörünün temel problemlerini teşhis etmek ve uygulanabilir politika önerileri geliştirmektir.

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: Tarımın bir kolu olan hayvancılık; ekonomik değeri olan hayvanların yetiştirilmesi, çeşitli şekillerde yararlanılması ve pazarlanması olayıdır. Kırsal kesimlerde hayvancılık tarımın sigortası durumundadır. Doğu Anadolu Bölgesinde iklim ve yer şekillerinin tarımsal faaliyetleri olumsuz etkilemesinden dolayı bölgede birinci ekonomik faaliyet hayvancılıktır. Türkiye hayvan varlığı fazla olan bir ülkedir. Ancak hayvanlarımızın et, süt, yumurta, yapağı verimleri düşüktür. Süt ve besi sığırcılığı çeşitli ürünleri ile gerek insan beslenmesi ve sağlığı gerekse çeşitli endüstrilerini temin etmesiyle ülke ekonomilerinde önemli rol alır. Mandacılık, eski önemini kaybetmektedir ve hayvan sayısı giderek azalmaktadır.

İş gücünden yararlanan at, eşek, katırın, motorlu araçların gelişimiyle önemi ve hayvan sayıları azalmıştır. Yurdumuzda değişik bölgelerde yani Karadeniz'de yetiştirilen koyun ırkları birbirinden farklılık gösterir. Batı Anadolu ve sahil bölgelerinde genellikle ince kuyruklu yerli koyunlar; Orta Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ise yağlı kuyruklu yerli koyunlar yetiştirilmektedir. Türkiye'de hüküm süren kurak iklim ve buna bağlı yetersiz otlaklar, gelir düzeyi çok iyi olmayan halkın elindeki hayvanların yetersiz beslenmesi nedeniyle, hayvanların çoğunluğunu, küçük yapılı, düşük verimli olmasına neden olmuştur. Hayvancılık sektörü; et, süt, yün, tiftik, kıl ve deri gibi geniş ürün potansiyeline rağmen, yeterince desteklenmemesi, hızla daralan ve yok olan mera alanlarından yararlanamama, hayvancılığın bilgi ve teknolojinin en az girdiği dal olması, hayvancılık sektördeki üreticilerin eğitim düzeyi ve mali durumlarının yetersizliği gibi nedenlerle giderek daralmaktadır.³⁸

Varlık Alanına İlişkin Politika: Hayvancılıkta kazancın katma değerini yükseltmek adına çeşitli türde hayvansal gıdaların işlenerek ithalatı gerçekleştirilmelidir.

Uygulama Stratejisi 1: Bölgede hayvan çiftlikleri kurularak hayvan yetiştiriciliği yapıp ardından bu hayvanların etinden ve sütünden yararlanarak işlenmiş ürün yapıp ithalat yaparak ekonomik kalkınma yaparken Doğu Anadolu Bölgesinde yaşayan genç neslin işsizlik sorununa da büyük ölçüde çözüm bulunabilir. Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı kontrolünde süreç takip edilmelidir.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgedeki hayvancılık yetiştiriciliği doğru noktalarda gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda hayvancılık yetiştiriciliğine uygun mekân ve bölgeler belirlenmelidir. Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü tarafından uygun alanlar tespit edilmeli ve iş sahiplerine duyurulmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Hayvancılık alanında çalışan işsizlerin birçoğu bölge istihdamına kayıtlı değildir. Kırsal kesimde yaşanan istihdam sorunları ve kayıt dışı istihdamın kontrol edilebilmesi için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve İşkur denetimlerini artırmalı ve kontrolü sağlanmalıdır.

³⁸ <https://www.turkcebilgi.com/hayvanc%C4%B1%C4%B1k>

»» İhtiyaç Alanı 1: İstihdam Üzerine Yetersiz Kamu Kuruluşları

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan iller Elazığ, Erzincan, Erzurum, Malatya, Tunceli, Kars, Iğdır, Ardahan, Van, Bingöl, Hakkari, Bitlis, Ağrı ve Muş'tur. Toplam 14 ilin bulunduğu Doğu Anadolu Bölgesinde sadece Elazığ ilinde bir özel istihdam bürosu faaliyette bulunmaktadır. Bu nedenle, Doğu Anadolu Bölgesinde ve Elazığ ilinde özel istihdam bürolarının dağılımını belirleyen değişkenlerin neler olduğu araştırılmış ve bu değişkenlerin özel istihdam bürolarının dağılımına etkisi alt başlıklar içinde ele alınmıştır.³⁹ Bölge genelinde Özel İstihdam Bürolarının Dağılımını Belirleyen Değişkenler Türkiye'de Türkiye İş Kurumu verilerine göre 2005 yılı sonu itibariyle merkez şubeleri esas alındığında özel istihdam bürolarının Adana, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bursa, Elazığ, Eskişehir, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kayseri, Konya, Manisa, Mersin, Muğla, Sakarya ve Tekirdağ illerinde faaliyette bulunduğu görülmektedir. Faaliyetine devam eden 195 özel istihdam bürosunun bölgeler itibariyle dağılımına baktığımızda, bölgenin sosyoekonomik gelişme düzeyi ile özel istihdam bürolarının dağılımı ve sayısı arasında doğrusal bir ilişki olduğu dikkat çekmektedir. Bölgesel kalkınma politikasının amaçlarından birisinin, bölgesel düzeyde istihdamı artırmak olduğu dikkate alındığında bölge düzeyinde özel istihdam bürolarının faaliyete geçmesi ile bölgesel gelişme arasında bağlantı kurmak mümkündür.⁴⁰ Türkiye'de özel istihdam bürolarının bölgeler itibariyle dağılımında en yüksek sosyoekonomik gelişmişlik düzeyine sahip Marmara Bölgesi 146 büro ile ilk sırayı almakta; bunu 16 büro ile Ege Bölgesi, 14 büro ile İç Anadolu Bölgesi ve 12 büro ile Akdeniz Bölgesi, 6 büro ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve 1 büro ile Doğu Anadolu Bölgesi takip etmektedir.⁴¹

İhtiyaç Alanına İlişkin Arka Plan: İŞKUR bünyesinde gerçekleşen özel istihdam büroları belirtildiği üzere bölgenin gelişmişlik düzeyi yükseldikçe sayı artış göstermiştir. Diğer yönden bakıldığında işsizlik oranlarının en yüksek olduğu iki bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi'dir. Görüldüğü üzere iki bölge işsizlik ile ciddi mücadele vermekte ve çevre bölgelere yoğun göç vermektedir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: Kuzeydoğu Anadolu Bölgesinde istihdamını artırmak amacı ile İŞKUR'un bölgeye özel politika geliştirmeli ve ters ilişki kurarak ihtiyaca göre istihdam bürosu açmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: İŞKUR bünyesinde faaliyet gösteren özel istihdam büroları sistemin farklı yaş gruplarına göre ayrılmalı ve 18-29 yaş arası gençlik istihdamına yönelik uygulama hizmeti geliştirilmelidir. Büro, bölgedeki genç nüfusun istihdamı ile ilgilenen uzman ve faaliyet programı kendi içinde oluşturmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Kuzeydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Kars, Iğdır ve Ardahan illeri içerisinde en az 4 istihdam bürosu hizmet vermelidir.

³⁹ Kuzgun, İ.K. (2008) Doğu Anadolu Bölgesi ve Özel İstihdam Büroları, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 22 Sayı: 2, s. 103.

⁴⁰ DPT (2007), Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü. Yeni Bölgesel Gelişme Politika ve Uygulamaları. Ankara, Haziran, 2007.

⁴¹ İŞKUR, Türkiye'de Özel İstihdam Bürolarının Bölgeler İtibariyle Dağılımı (2005).

Uygulama Stratejisi 3: Doğu Anadolu Bölgesinde sadece Elazığ ilinde faaliyet gösteren özel istihdam bürosu Kuzeydoğu Anadolu Bölgesindeki Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ile iş birliği içerisinde bölge vatandaşlarına hizmet vermelidir. Bu kapsamda mesafe farkı yüzünden birebir ilişki mümkün olmadığı için online ortak bir platform üzerinden iş veren ve iş arayanları bir araya getirmeli ayrıca danışmanlık hizmeti sağlamalıdır.

»» İhtiyaç Alanı 2: Eko-Turizm

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: Ülke genelinde doğu kesimlerine doğru gidildikçe coğrafi ve sosyo-ekonomik koşulları başlı işgücü piyasası ve gücü ve çeşitliliği azalmaktadır. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi fiziki coğrafya şartları, soğuk iklim ve elverişsiz yeryüzü şekilleri yüzünden işgücü potansiyelini artırmamakta ve sermaye-yatırım faaliyetlerinde tercih edilmemektedir. Bu kapsamda bölge kültürünü koruyarak fiziki şartlara uygun sektör alanları oluşturulmalıdır.

İhtiyaç Alanına İlişkin Arka Plan: Kuzeydoğu Anadolu bölgesi yükselmekte olan eko-turizm alanı için oldukça elverişli bir yapıya sahiptir. Eko-turizm faaliyetleri için büyük işletmelere ve teknolojiye ihtiyaç duyulmamaktadır. Hatta doğa turizmine dayanan bu tür seyahat süreçlerinde yerel kaynakları kullanarak lüks konfordan uzak durmaktadır. Bu yüzden bölgede yer alan yerel yönetim, özel sektör ve girişimciler eko-turizmi bir fırsat görerek faaliyetlerini artırmalıdır.

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: Bölgedeki işgücü potansiyelini ve sermaye akışını artırmak amaçlı eko-turizme dayanan yeşil turizm, alternatif turizm, doğa turizm, yabanıl turizm, macera turizmi ve kültürel turizm gibi alt turizmlerin faaliyet alanları geliştirilmelidir.

Uygulama Stratejisi 1: Bölgede doğa turizmine uygun olan köy ve yerleşkelerde yerel halk düşük bütçeler ile konaklama işletmeleri kurabilir. KOSGEP ve özel banka kredileri gibi küçük ölçekli hibe desteği ve krediler ile eko-turizm faaliyetleri desteklenmelidir.

Uygulama Stratejisi 2: Eko-turizmin bölgede yaygınlaşması birçok sektörü de harekete geçirecektir. Eko-turizmi çeşitlendirmek için yeşil turizm, doğa turizm, yabani hayat turizmi, macera turizmi ve kültürel turizm bölgede ayrı ayrı ele alınmalıdır. Bu sürecin rehberliğini bölgedeki Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri üstlenmeli ve talep eden genç girişimci adaylara mentörlük yaparak faaliyet alanının seçmelerine yardımcı olmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgedeki yerel yönetimler eko-turizm odaklı tesis inşaları kurmalı ve sermaye harcamaları gerçekleştirmelidir. Bu uygulama hem bölgedeki girişimciler için örnek teşkil edecek ve ekonomik faaliyetleri artıracaktır.

»» Kriz Alanı: Bölgenin Gelişmişlik Düzeyinin Düşük Olması

Kriz Alanına İlişkin Gösterge: Ülkemizde yedi coğrafi bölge ve bu bölgelere dahil gelişmişlik endeksi verilmiştir. Bu endekse göre Marmara Bölgesi ülkenin en gelişmiş bölgesidir. Türkiye’de Doğu Anadolu Bölgesinin yükseklik, bitki örtüsü ve yüzey şekilleri bakımından diğer bölgelere oranla daha dezavantajlı olduğu görülmektedir. Ülkenin en dağlık bölgesi olan bölgenin ortalama yüksekliği 1500 metre civarındadır. Burada yüksekliğin fazla olması iklimi çok sert kılmış ve bölgenin bitki örtüsü fakir kalmıştır. Büyük kısmı otlaklarla kaplı olan bölgede ormanlar oldukça az, arazi ise ekime elverişli değildir. Bütün bunlar coğrafi açıdan bölgesel eşitsizliğin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Son yıllarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerine yapılmakta olan barajlar, bölgenin iklimini ve ulaşım imkanlarını kısmen de olsa değiştirmiştir. Diğer nedenlerde olduğu gibi Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi kültürel açıdan da gelişmemiştir. Söz konusu bölgelerde Osmanlı döneminden beri süre gelen aşiret yapısı, varlığını hala sürdürmektedir. Bu olgu bölgedeki üretim ve insan ilişkilerini oldukça etkilemektedir. Ağalık, şeyhlik ve aşiret reisliği gibi ağır basan kurumlar yaşam biçimine yön vermektedir. Ülkemizin birçok yerinde aşiret, beylik geleneğinin yavaş yavaş ortadan kalkmasına rağmen Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da varlıklarını, özellikle Mardin, Siirt ve Urfa gibi yörelerde, sürdürdükleri bilinmektedir. Buralarda iktisadi ve sosyal faaliyetlerin şekillenmesinde önemli ölçüde ağa, şeyh ve aşiret reislerinin görüşleri etkili olmaktadır.⁴² Bir toplumda sosyal gelişmenin ortaya çıkabilmesinin ve insan unsurunun fiziki çevreyi işleyebilmesi, o toplumun sahip olduğu kültürün yaratıcılığına bağlanmaktadır. Az gelişmişlik sorununun çözümünde ve bölgelerarası dengesizliğin azaltılmasında, eğitim düzeyinin yükseltilmesi ve işgücünün yetenek ve kabiliyetlerinin geliştirilmesi hayati öneme sahiptir.

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: Türkiye’nin doğu ve batı bölgeleri arasında önemli oranda sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel fark bulunmaktadır. Bu farkın bugün var olan kaynaklar ve bir şekilde sürdürülen politikalarla kapanması söz konusu olmadığı gibi, artarak devam edeceği muhakkaktır. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü’nün (OECD) hazırladığı ve ülkelere ait bilgileri içeren karşılaştırmalı verilerde, Türkiye, bölgelerarası en fazla kişi başı gelir eşitsizliği olan ülke durumundadır. Toplam milli gelirin yalnızca %8’ini alan ve Türkiye ortalamasına göre az gelişmiş olarak kabul edilen Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri, gelirlerini artırmada kültür ve doğa temelli turizmi bir araç olarak kullanabilirler. Zira gerek Doğu ve gerekse Güneydoğu Anadolu Bölgesi hem kültürel değerler hem de doğa temelli turizm değerleri açısından oldukça zengin bir potansiyele sahiptirler.⁴³ Türkiye, tarih boyunca coğrafyasından kaynaklanan fırsatlarla ödüllenen ve sınırlılıklarla nispeten geri kalan coğrafi bölgelere sahip nadir ülkelerden biridir. Bugün gelinen nokta itibarı ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri hem sosyo-ekonomik hem de sosyo-kültürel açıdan geri kalmış bölgeleridir. Her iki bölgenin ekonomik ve sosyal göstergelerine ilişkin birçok değer Türkiye ortalamasının altındadır. Şüphesiz bu durumu değiştirmenin birçok yolu vardır. Ancak bu tabloyu olumluya çevirmek ve kalkınmayı gerçekleştirmenin en rasyonel yolu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bütüncül bir yaklaşımın sergilenmesi zorunluluğudur. Bir bütün olarak ele alınması gereken bu yaklaşım, altyapı, tarımsal yapı, ulaştırma, sanayi, eğitim, sağlık vb. tüm konuların birbiriyle bağlantılı ve birbirini desteklemesi esasına dayanmalıdır. Her ne kadar Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri çekicilikler noktasında yeterli olsa da sermaye, kalifiye insan gücü, turizm altyapısı, kentsel altyapı vb. konularda var olan kaynakları kalkınma hedeflerini gerçekleştirmede yeterli değildir.

⁴² Gündüz, A. Y. (2006) *Bölgesel Kalkınma Politikası, Ekin Kitabevi, Bursa*

⁴³ Faruk Alaeddinoğlu, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde Var Olan Sosyoekonomik ve Sosyo-kültürel Sorunların Aşılmasında Bir Araç: Kültür ve Doğa Temelli Turizm*, s. 451.

Dolayısıyla turizm yatırımlarının gerçekleştirilmesi için çeşitli kurumlar ve araçlar kullanılmalıdır. Bunun için de öncelikle her iki bölgenin ekonomik potansiyelinin ortaya çıkarılması ve her bölgenin kendine has üstün özelliklerinin ortak kullanımı ile daha hızlı bir kalkınma sürecinin başlatılabilmesi sağlanmalıdır. Şüphesiz bu yapılırken de çekicilikleri bir pakette toplayıp bunları çeken, sürükleyen olarak pazarlama yoluyla kırsal bir turizm ürünü geliştirmeye çalışılmalıdır. Türkiye’de özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri için uygulanmalı ve bir yaklaşım olarak ele alınmalıdır. Şüphesiz bunun anlamı, her iki bölgede de kültür ve doğa temelli turizmin hem ekonomik hem de sosyal göstergeleri olumluya çevirecek en temel kalkınma aracı olduğu gerçeğidir.⁴⁴

Kriz Alanına İlişkin Politika: Bölgenin gelişmişlik düzeyini artırmak için bölgeyi bir bütün olarak ele alarak eğitim, sanat, sağlık ve altyapı gibi birçok alanda topyekûn bir kalkınma süreci başlatılmalıdır.

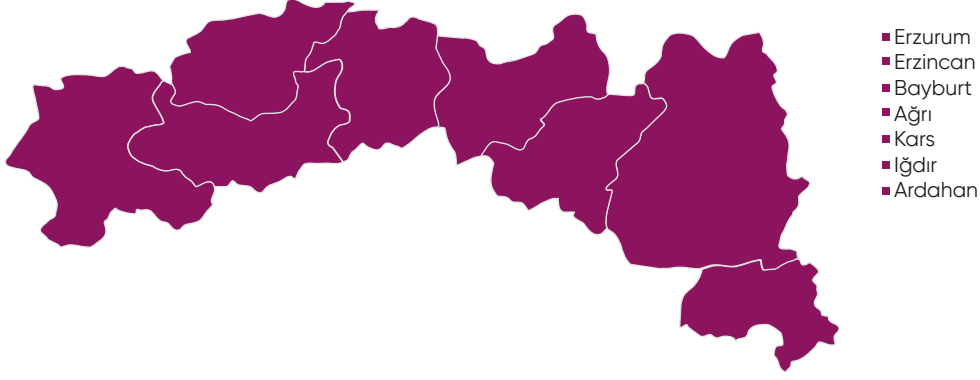
Uygulama Stratejisi 1: Bölge içerisindeki eğitim ve yükseköğretim kurumlarının akademik puan sıralaması ülke genelinde en alt sırada yer almaktadır. Özellikle üniversitelerin diğer bölge üniversitelerine göre puan ve başarı sıralamasının oldukça düşük olması eğitim seviyesinin yetersizliğinden kaynaklanmamaktadır. Bölgenin gelişmişlik düzeyi, elverişsiz kentsel altyapı, yetersiz sosyal ve eğlence mekânları ve terör gibi etkenler bölge üniversitelerinin tercih edilmeme sebeplerinde başta gelmektedir. Bu yüzden yerel yönetimler üniversite çevrelerindeki kentsel dönüşüm faaliyetleri ile gençlerin öğrenim hayatlarını sürdürebilecekleri sosyal alan inşası gerçekleştirmelidir.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgede kültür-sanat faaliyetlerinin artması ve gençler ile doğru mekânda bir araya gelmek için gençlik merkezleri konum olarak belirlenmelidir. Bölgedeki gençlik merkezleri ve STK’lar sinema, sergi, tiyatro, söyleşi, festival gibi kültür-sanat faaliyetleri sürekli ve düzenlik aralıklarla olacak şekilde etkinlikler gerçekleştirilmelidir.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgedeki vasıfsız işgücü gelişmişlik düzeyini zorlamakta ve istihdamı daraltmaktadır. Bu kapsamda bölge gençlerinin meslek sahibi olmaları ve yeterli yetkinlikleri edinebilmesi büyük önem arz etmektedir. Bölgenin işgücü piyasasında yüksek orana sahip ve gelecek vadeden iş alanları ile uyumlu meslek liseleri ve pilot okullar kurulmalı veya var olan okullar alan değişikliği gerçekleştirmelidir.

⁴⁴ Holland, J., Burion, M., Dixey, L (2003), *Tourism in Poor Rural Areas (Diversifying the product expanding the benefits in rural Uganda and the Czech Republic)*

ORTADOĞU ANADOLU BÖLGESİ

TRB- Ortadoğu Anadolu Bölgesi Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Muş, Bitlis, Hakkari olmak üzere toplamda 8 ilden oluşmaktadır.

»» Varlık Alanları

Varlık Alanı 1: Genç Nüfus

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: Ortadoğu Anadolu bölgesinde bulunan illerin (Bitlis, Elazığ, Hakkâri, Malatya, Tunceli, Van) 15-24 yaş genç nüfus sayısının ilin toplam nüfus sayısına oranı;

- Bitlis için %20,2
- Elazığ için %16,4 Hakkâri için %23,4
- Malatya için %16,0
- Tunceli için %12,8
- Van için %20,6'dır.

ADNKS'ye göre 2020 yılında genç nüfus oranının en yüksek olduğu il %23,4 oranıyla Hakkâri belirlenmiştir. Bu ili %22,5 ile Şırnak ve %21,8 ile Siirt izledi.

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre 2020 yılı sonu itibarıyla Türkiye'nin toplam nüfusu 83 milyon 614 bin 362 kişi mevcuttur. 15-24 yaş grubundaki genç nüfus 12 milyon 893 bin 750 kişiyle toplam nüfusun %15,4'ünü oluşturmaktadır. Genç nüfusun %51,3'ünü erkek nüfus, %48,7'sini ise kadın nüfus tamamlamaktadır. Yaş gruplarına göre genç nüfus oranına baktığımızda ise 15-17 yaş grubu %28,6, 18-19 yaş grubu %19,8, 20-22 yaş grubu %31,3 ve 23-24 yaş grubu ise %20,4 oranıyla yerlerini almaktadır.⁴⁵

Varlık Alanına İlişkin Politika: Bölgedeki genç nüfus yoğunluğunun ihtiyaç duyulan sektöre dahil ederek işgücü piyasasını güçlendirilmesi gerekmektedir.

⁴⁵ TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2007-2020

Uygulama Stratejisi 1: Bölgede yaşayan gençlerin gerek eğitim gerekse de nitelik olarak ne durumda olduğunu ortaya koyan bir çalışma bölgesel genç istihdamının kalkınmasına direkt etki edecektir. Bu kapsamda bölgedeki Üniversitelerdeki ar-ge birimleri ortak çalışması ile "Ortadoğu Anadolu Bölgesi 15-29 Yaş Gençlik Profili Tespit Anketi" adı altında çalışmada gençlerin hem mesleki alanda hem de toplumsal yaşamda hangi yeteneklere sahip olduğu araştırılmalıdır. Diğer yandan bölge gençlerinin yönelimleri ve talepleri göz önünde bulundurularak bölgesel bazda gençlik profili oluşturulacaktır. Böylece gençlerin genel olarak eksik olduğu veya iyi olduğu alanlar hakkında bir sonuç ortaya çıkacaktır. Ortaya çıkan sonuçlar kamu kuruluşları, eğitim kurumları, ar-ge çalışma merkezler ve STK'lar ile paylaşılmalı ve veriler bir rehber niteliğinde kullanılmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Her yaş grubuna hitap edecek yol gösterecek sivil toplum kuruluşlarının rehberlik etmesi gerekmektedir. Başta manevi rehberliğin olması gerekmektedir. Gençlik merkezleri o bölgede aktif çalışmalıdır. İlk olarak genç nüfusun eğilimi olan şeyleri belirli aktiviteler ile öğrenmeye çalışmalı, sonra bu eğilimin doğruluğu ve yanlışlığına göre projeler üretilmelidir. Sonrası için bu gençleri başka bölgeler de sahaya indirerek oradaki gençler için çalışma yapmasına imkân verilmelidir. Ayrıca meslek alanları ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır. Gençlerin ilgi istek ve ihtiyaçlarına ve aynı zamanda bölgenin kültürü ve sosyolojik yapısına uygun çalışmalar yapılmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Birçok genç gelecek kaygısı ile iş hayatlarını belirli bölgelerde sürdürmektedir. Bu anlamda bölgedeki genç nüfusun dışarıya göç vermemesi için yerel yönetimler bölge içerisinde iyileştirme faaliyetleri yürütmelidir. Bölge gençlerin tercih edildiği, yaşam standartların arttığı potansiyel bir bölge haline getirilmelidir. Bölgedeki her yerel yönetim genç nüfus için ihtiyaç ve gerekliliklere göre özel politikalar üretmeli ve örnek bir misyon çizmeli.

Varlık Alanı 2: Yeraltı Kaynakları

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: Demir yatağı madeni Malatya ili Hekimhan ilçesinin 17 km kuzeybatısında yer almaktadır. Sahada ilk çalışmalara 1936 yılında başlanmıştır. Sahada çalışmalar günümüze kadar değişik yıllarda etüt ve sondajlı aramalar şeklinde yürütülmüştür. Sahada toplam metrajı 9194,45 m olan 33 adet sondaj yapılmıştır. Cevher minerali hematit ve manyetitten ibarettir. Bu çalışmalar sonucunda %54 demir tenörlü 1.300.000 ton ve %40 demir tenörlü 13 400 000 ton rezerv hesaplanmıştır. Diğer yandan Saha Malatya'nın Kuluncak ilçesi, Bıdır mevkiinde olup, sahada yapılan araştırmalarda %4248 Cr2O3 tenörlü 320.000 ton kromit bulunmaktadır. Ayrıca Malatya ilinde kömürde bulunmaktadır.⁴⁶

Elazığ ilini de içine alan bölge, Doğu Toros orojenik kuşağında yer almaktadır. Bölge aynı zamanda Doğu Anadolu Fay Zonu (DAF) üzerindedir ve bu nedenle oldukça karmaşık bir jeolojiye sahiptir. Elazığ ili ve çevresi, özellikle metalik maden yatakları açısından Türkiye'nin en önemli bölgelerinden bir tanesidir. Türkiye'de bulunan iki ferrokrom tesisinden biri Guleman'da yer almaktadır. Bölgedeki en önemli kurşun-çinko yataklarından biri Keban-Simli Kurşun-Çinko yatağıdır. Bu yatakta, %4.51 Pb, % 5.28 Zn ve 100 gr/ton Ag değerleri saptanmış olup, 86.800 ton görünür, 48.000 ton muhtemel ve 1.000.000 ton mümkün rezerv belirlenmiştir.⁴⁷

⁴⁶ <http://www.malatyakultur.com/malatya-tanitim/dogal-kaynaklar>

⁴⁷ https://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/bilgi-merkezi/maden_potansiyel_2010/Elazig_Madenler.pdf

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: Malatya ve Elazığ illerinde potansiyel maden yatakları mevcuttur. Bu kapsamda sondaj çalışmalarının artırılması ve mevcut potansiyel kaynakları en verimli şekilde kullanılması gerekmektedir.

Varlık Alanına İlişkin Politika: Bölgedeki yeraltı kaynaklarının kullanım kapasitesi artırılmalı ve yatırım faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.

Uygulama Stratejisi 1: Bölgede bulunan yeraltı kaynaklarının çıkarılması için devlet ve özel sektör iş birliği gerçekleştirilmelidir. Yeraltı kaynakları çıkarıldıktan sonra bu kaynakların buldukları bölgede işlenmesi birinci ilke olmalı ve bölgedeki ilgili potansiyel genç nüfus bu sektöre dahil edilmelidir. Bu kaynakların katma değerli ürünlere dönüştürülebilmesi için gerekli olan altyapı yine bölgedeki üniversitelerden sağlanmalıdır. Bu altyapının sağlanması için gerekli maddiyat bölgeye yatırım yapan şirket tarafından, gerekli bilgi ise bölgedeki üniversiteler tarafından sağlanmalıdır. Devlet ise bu ortaklık içerisinde özel şirketlere yol açan ve yol gösteren bir konumda olmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Elazığ ve Malatya illerinde bulunan değerli madenler MTA tarafından destek alarak bölgedeki maden varlığı tespit edilmelidir. Aynı zamanda buradaki çalışmalar gerçekleştirildikten sonra maden, malzeme ve makine mühendisleri aracılığıyla çıkarılan cevherin işlenebilirliği ortaya konularak, işlenmesi için gerekli tesislerin kuruluşunda devletten destek alınmalıdır. Ayrıca bölge üniversitelerinde madenleri işleme yönünden teknik eğitimler verilmelidir.

Uygulama Stratejisi 3: Üniversitelerin maden mühendisliği bölümü ve liselerin maden teknolojileri alanının bölgede kontenjanlarının artırılıp staj ve uygulama derslerinin Maden İşleri Genel Müdürlüğü ortaklığıyla maden sahalarında gerçekleştirilmesi ve sonrasında tecrübe sahibi gençlerin maden sektöründe iş bulmada öncelik tanınması süreci kolaylaştıracaktır.

»» İhtiyaç Alanı: Yüksek Kalite Altyapı

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: Elâzığ'da 2020 yılında olan depremde merkez binaları sağlam inşa edilmediğinden deprem sonrası feci derecede etkilenmiştir. Depreme dayanıklı ev konusu, deprem kuşağında yer alan ve geçmişinde Gölcük, Van, Erzincan, Elazığ ve yakın dönemde ise İzmir gibi depremlerin yarattığı yıkımlara şahit olan ülkemiz için önem arz etmektedir. Böylesine ciddi bir risk, hem ikamet edecek olan insanlar için hem de inşaat firmaları için, dayanıklı yapılara ağırlık verilmesi açısından göz önüne alınması gereken başlıca faktörlerdendir. İnşaat esnasında kullanılan demir, çelik ve beton gibi malzemelerin kaliteli olması ve yeterli düzeyde kullanılması, ayrıca bu konuda denetlemelerin de yapılmış olması, depreme dayanıklı ev konusunda en kritik faktörlerdendir.

Hâlihazırda inşa edilmiş olan bir yapıdan bahsediyorsak ve bu yapı yakın zamanda bir deprem tehlikesi geçirmişse, söz konusu yapı için deprem hasar raporu almak elzemdir. Bu rapor, binanın ne durumda olduğu, bakıma ihtiyacı olup olmadığı ve elbette ileride yıkılma riski taşıyıp taşımadığı gibi soruları yanıtlamak açısından gereklidir. İnşa edilmiş ve bir süredir kullanılan yapıların depreme dayanıklılık kontrollerinden geçmiş olması ve sağlamlığının test edilmesi, dayanıklı olup olmadığı konusunda belirleyici bir unsurdur. Yetkili merciler tarafından yapılan incelemeler ve testler, içinde yaşanan evlerin ve diğer alanların güvenli olup olmadığına dair önemli sonuçlar ortaya koymaktadır.⁴⁸

⁴⁸ <https://salmanyapi.com.tr/depreme-dayanikli-yapilar/>

İhtiyaç Alanına İlişkin Arka Plan: Hayatımızın önemli bir kısmını geçirdiğimiz evlerin deprem dayanıklılığı açısından yeterli olup olmadığı, ayrıca bir evi deprem konusunda yüksek risk grubuna dâhil eden özelliklerin neler olduğu gibi detaylara hâkim olmak, bu tehlikeli ve önlenemez afetin olumsuz sonuçlarından kaçınmamızı ve daha bilinçli olmamızı sağlayacaktır. Depreme dayanıklı bir yapının projesinin işinin ehli olan mimar ve mühendisler tarafından oluşturulması ve bu projelerin tüm imar yönetmeliklerine uygun olarak uygulanması, sağlam ve güvenilir evlerin inşası için oldukça gereklidir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: Bölgedeki altyapı sistemleri üzerine gerekli mekânlarda iyileştirme çalışmaları yapılmalı ve yeni inşa çalışmaları yüksek kalite gözetilmelidir.

Uygulama Stratejisi 1: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na bağlı bölgedeki il müdürlükleri bölgede bulunan yeni veya eski evlerin depreme dayanıklılığı test edilmelidir. Bu evlerden deprem dayanıklı olmayanların alım satımları durdurulmalıdır. Ardından bu evleri inşa eden işletmeler eğer evleri hatalı olarak inşa etmişlerse depreme dayanıksız evler yerine yeni evler yapılması zorunlu hale getirilmelidir. Aksi halde cezai yaptırım uygulanmalıdır. Eğer binalar zaman aşımından dolayı depreme dayanıksız hale gelmişlerse bu sefer yeni binaların yapımından mal sahipleri sorumlu tutulmalıdır. Bu tür binalar için devlet maliyeti mal sahibine ait olacak şekilde TOKİ aracılığıyla yenileme teklifi sunulmalıdır. Mal sahipleri binalarını belirlenen sürede yenilemezler ise deprem sonucunda oluşacak bütün hasardan sorumlu hale getirilmelidir. Devlet burada gerekli kanunları çıkartarak ve gerek maddi gerekse de başka konularda hem vatandaşa hem de özel şirketlere destek vererek bu süreci kolaylaştırmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bölgede yaşayan mimar, mühendis, şehir plancısı ve müteahhitlerden oluşan bir kurul oluşturulmalıdır. Bu kurula afet bilinci vb. eğitimler verilerek farkındalık çalışmaları yapılmalıdır. Depremi olumsuz etkilerini minimuma indirmek amacıyla şehir planı ve yapılandırmalar oluşturulurken Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile bu kurulun temsilcileri tarafından yeni yapılacak olan inşaatların çok yönlü olarak kontrol etmesi sağlanacaktır. Bu eğitimi alan mimar, mühendis ve müteahhitlere iş piyasasında öncelik tanınacak belge vb. avantajlar sağlanarak güvenli yapılanmanın önü açılmış olacaktır.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgede kapsamlı bir araştırma yapabilecek, depremin etkilerini ve sonuçlarını araştırabilecek ve deprem tedbirlerinin artırılmasını sağlayacak bir bölgesel deprem araştırma merkezi (Ar-Ge) kurulmalıdır. Bu araştırma merkezi bölgedeki üniversitelerden uzman, akademisyenlerin ve öğrencilerin katılımıyla oluşturulmalıdır.

»» Kriz Alanları

Kriz Alanı 1: Kuzey Anadolu Fay Hattı (KAF) ve Doğu Anadolu Fay Hattı (DAF)

Kriz Alanına İlişkin Gösterge: Saroz Körfezi'nden başlayan KAF, Marmara Denizi, Sapanca Gölü, Adapazarı, Tosya ve Erzincan üzerinden Van Gölü kuzeyine kadar uzanır. Dünyanın en hızlı hareket eden ve en aktif sağ-yanal atımlı faylarından biridir. KAF sistemi, Anadolu Levhasının, güneyde Arap Levhası ve kuzeyde Avrasya Levhası'nın arasında kalması ve bu sebeple batıya doğru açılma şeklinde hızla hareket etmesi sebebiyle yüksek sismik aktivite göstermektedir.

⁴⁹ <https://www.haberler.com/turkiye-de-kac-deprem-fay-hatti-var-deprem-riski-14541658-haberi/>

Doğu Anadolu Fay Hattı (DAF) ise Hatay grabeninden başlayarak, K. Maraş, Adıyaman, Malatya ve Elazığ ovalarından geçerek Bingöl'e kadar sokulur. Ölü Deniz Çatlağının kuzey sonunda Maraş Üçlü Bitişme 'sinden başlayarak kuzeydoğu istikametinde işler ve Karlıova Üçlü Bitişme 'sinde sona erer ki burada Kuzey Anadolu Fay Hattı ile buluşur.⁵⁰

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: 23 Ekim 2011 günü meydana gelen Van-Erciş merkezli deprem ve 9 Kasım 2011 günü yaşanan Van-Edremit merkezli deprem; Van ve ilçelerinde çok kuvvetli bir şekilde hissedilmiş olup, bölgenin yapı stoku nedeniyle yıkıcı hasar yaratmış ve çok sayıda can kaybına yol açmıştır. 23 Ekim ve 9 Kasım 2011 depremlerinde toplam 644 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 1.966 vatandaşımız yaralanmış, 252 vatandaşımız ise en kazılardan sağ olarak kurtarılmıştır.⁵¹

Kriz Alanına İlişkin Politika: Bölge kritik pay hattı alanlarından yer almasından dolayı önlem planı hazırlayarak depremin yıkıcı etkileri azaltmaya çalışılmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Bölgedeki üniversitelerde Acil Yardım ve Afet Yönetimi ön lisans bölümünü açmak ve buradan mezun olan gençleri 'Yaşam Ofisi' adlı bilinçlendirme, eğitim ve seminer programların düzenleneceği birimlere atamak hem olası bir deprem anında halkın bilinç düzeyini artıracak hem de istihdama katkı sağlayacaktır.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgede devlet izni ve deprem kontrolü olmadan yerleşim planı yapılması yasaklanmalıdır. Alanında uzman kişilerden yardım alınarak yeni yapılacak olan yerleşim alanlarında depreme dayanıklılığın kontrol edilmesi ve dayanıklılığı artırıcı malzemeler kullanılması teşvik edilmelidir. Depremün büyüklüğünün, yapının dayanıklılığını yıkabilecek olma ihtimali ile ortaya çıkacak yıkımı en aza indirmek adına AFAD'ın yönlendirmesiyle yerleşim alanlarında belirli mesafeler oluşturulmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Zemin iyileştirmesi ve yapıların deprem etkisine karşı izole edilip edilmediğini kontrol etmek adına gerekli bilimsel araştırmalar yapılarak somut sonuçlar elde edilmelidir. Bölgedeki mühendis ve adaylar sürece dahil edilmeli ve ilgili görevlendirmeler yapılmalıdır.

⁵⁰ <https://www.okulhaberleri.net/turkiye-deprem-haritasi-fay-hatlari-5118510>

⁵¹ Afet ve Acil Yönetim Başkanlığı (AFAD), Van Depremi Hakkında, <https://www.afad.gov.tr/van-depremi-hakkinda>

Kriz Alanı 2: Terör Yapılanması

Kriz Alanına İlişkin Gösterge: Doğu Anadolu bölgesi, Ağustos 1984 tarihinde fiili olarak başlayan PKK terörüne sahne olmuştur. 1978 yılında silahlı mücadele anlayışıyla kurulan PKK terör örgütü, benimsediği strateji ile bölgenin bazı zafiyetlerini, coğrafi yapıyı ve ekonomik şartlardaki yetersizlikleri istismar ederek örgütün saldırı hedefleri doğrultusunda kullanmıştır. PKK, günümüzde KCK yapılanması adı altında başta Türkiye olmak üzere, Irak, İran ve Suriye'deki devlet yapılarını tahrip etmeyi amaçlayan bir terör örgütüdür. Bu yönüyle örgüt, bölgesel ve dolayısıyla uluslararası barış ve güvenliğe karşı bir tehdit haline gelmiştir. PKK'nın böylesi bir tehdit unsuru haline gelmesine rağmen bu örgüte karşı yürütülen mücadeleye bakıldığında Türkiye'nin uluslararası alanda genelde yalnız kaldığı görülmekte ve bu durum mücadeleyi olumsuz şekilde etkilemektedir. Oysaki PKK terör örgütü, DAESH ve El-Kaide terör örgütleri gibi insanlığa karşı suç işleyen bir örgüttür. Nitekim PKK, sivil katliamları, intihar saldırıları, silahlı çatışmalarda çocukların kullanılması, zorla örgüte katma, etnik temizlik ve zorunlu göç ettirme gibi terör eylemlerine sık sık başvurmaktadır. Buradan hareketle, PKK terör örgütü günümüzde insanlığın ortak kıymeti olarak kabul gören insani ve demokratik değerlere karşı önemli bir tehdit teşkil etmektedir.⁵²

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: Bölgenin sahip olduğu coğrafi konumun sağladığı jeopolitik avantajlarının yanında dezavantajları da vardır. Bölgenin ülkede en çok sınır kapısına sahip bölge niteliğinde olması, bölgedeki kültürel farklılığı destekleyici özellikteyken diğer yandan komşu ülkelerin içerisinde bulunduğu siyasi ve askeri ortam ve bölgede faaliyet gösteren terör örgütlerinin varlığı göz önüne alındığında bölgenin geleceğini tehdit eden unsurlardır.

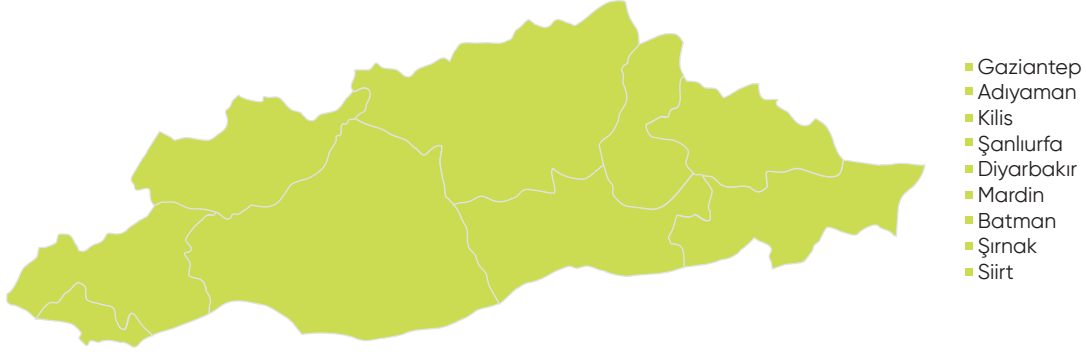
Kriz Alanına İlişkin Politika: Bölgenin huzur ve refahı artırılması için bölgedeki terör faaliyetlerinin önüne geçilmeli ve güvenli bölge haline getirilmelidir.

Uygulama Stratejisi 1: Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, Kalkınma Ajansları ve özel sektörlerin işbirliğiyle genç girişimcilerin kendi coğrafyalarında hayata geçirebileceği fikirlere ek hibe ve finansal yardımlar sağlanmasıdır. Mevcut finansal yatırım ve teşvikler vardır ancak hala birçok genç bu kaynaklardan yararlanamamaktadır. Bölge gençlerinin desteklenmesiyle bölgede terörün yol açtığı işsizlik, güvenlik meselesi, gençlerin örgütler tarafından ele geçirilmesi, göç vb. sıkıntılarla savaşılmış olacak; bölge böylece refah seviyesi yükselen ve ekonomik olarak canlı bir cazibe merkezi haline gelecektir.

Uygulama Stratejisi 2: PKK terör örgütünün tespit edilen gizli faaliyet ve gizli amaçları, devlet tarafından halka açık olarak ilan edilmelidir. Bölge halkı PKK terör örgütünün toprağı ucuzlatarak daha sonra satın alma politikasına ilişkin bilinçlendirilmeli, özellikle devlet kurumları ve bölgedeki üniversiteler tarafından bu konuya ilişkin açıklamalar yapılmalıdır.

⁵² Buğra Sarı ve Murat Tinas (2018), İnsanlığa ve Demokrasiye Terör Tehdidi: PKK Örneği, Polis Akademisi Yayınları, Sayı 57 Rapor No:16.

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

TRC- Güneydoğu Anadolu Bölgesi Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt olmak üzere toplamda 9 ilden oluşmaktadır.

»» Varlık Alanları

Varlık Alanı 1: Sanayi ve Ticaret

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden Aralık 2020'de yeni tip Pandemi (Covid-19) salgınına rağmen 1 milyar 29 milyon 85 bin dolarlık ihracat gerçekleştirildi. Hem 2020 yılı toplam ihracatı, hem de Aralık 2020 verilerine göre Gaziantep en çok ihracat yapan 5. il olarak ülke ihracatındaki konumunu korumaktadır. 2004-2011 döneminde ortalama yıllık büyüme hızı en yüksek olan TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) bölgesinde 1995 yılında yüzde 13 olan sanayinin payı 2011 yılında yüzde 29'a yükselmiştir.⁵³ Güneydoğu Anadolu'da ihracat artış oranlarının Türkiye ortalamasının üzerinde olması ayrıca dikkat çekmektedir. Bölgede, 2002- 2012 dönemi arasında tarımsal ürünlerin ihracat artış oranının Türkiye ortalamasının iki katının üzerinde olması ve Irak ile yapılan 2002 yılında sıfır olan Türkiye ihracatının 2012 yılında 11 milyar dolara yaklaşması iki gelişmeyi ön plana çıkarmaktadır. Bunlar, GAP projesi ile artan tarımsal ürün miktarı ve Kuzey Irak ile gelişen ticari ilişkilerdir. İmalat sanayide Güneydoğu Anadolu Bölgesi hem işyeri sayısı hem de istihdamda ülke ortalamasının üzerinde büyüyen bölgelerden olmuştur. Gaziantep'in yer aldığı TRC1 Bölgesinde istihdamın payı yüzde 2,6'dan yüzde 2,9'a yükselmiştir.⁵⁴

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: Bölge küçük imalat sanayinin yoğunlaştığı Gaziantep'te Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatının (KÜSGET) oluşturduğu örnek sanayi sitesinde seri üretime dönük eğitim ve geliştirme çalışmaları sürdürülmektedir. Bu kesimdeki gelişme özellikle metal ana sanayi, metal işleme, elektrikli malzeme araç ve gereçleriyle otomotiv sanayinde gözlenmektedir. Büyük imalat sanayinde Gaziantep önemli paya sahiptir ve diğer illerde işletmeleri vardır. Antep fıstığı, zeytinyağı, bitkisel yağ, et ve süt mamullerini üretmektedirler.⁵⁵

⁵³ <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/guneydogu-anadoludan-rekor-ihracat/2099088>

⁵⁴ Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2014-2023, Kalkınma Bakanlığı, 2014.

⁵⁵ Erdoğan S. Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Ekonomik Yapısı, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 5.

Varlık Alanına İlişkin Politika: Bölgede sanayi ve ticaret alanında gelişmiş, kalkınmasını sürdüren iller ile diğer iller arasında bilgi alışverişi gerçekleşmeli, bölgede iç ve dış ticarete yönelik eğitim paketleri sunulmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Bölge illerinde bulunan organize sanayi kuruluşları ile mesleki teknik lise ve yüksekokulları birbirine entegre edilmelidir. Mesleki eğitim gören öğrencilere sanayi kuruluşlarında ders, staj ve eğitim imkânları sunulmalı ve bu yöntem eğitim müfredatında yer almalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgede ticaret sektörünün gelişmesi ve entegre olabilmesi için online olarak ticaret ağı haritası uygulaması geliştirilmelidir. Bölgedeki genç nüfus özelinde kullanılacak bu ticaret ağının üretim yapan gençlerin ürettiği ürünleri pazarlayabileceği online platform haline getirilmelidir. Uygulama yerel yönetimler yürütücülüğünde gerçekleştirerek kamuya açık olmalıdır.

Uygulama Stratejisi 3: Bölgeye ait olan antep fıstığı, zeytinyağı, bitkisel yağ, et ve süt mamulleri ve pamuk gibi ürünlerin seri üretime geçmesi için gençlere sermaye olacak teşvik ve kolaylaştırıcı bütçe uygulamaları sağlanmalıdır. Ürünlerin genç nüfus tarafından üretiminin sağlanması ve dış piyasaya sunulması bölgeyi kalkındırırken işsizlik oranında ise düşüş sağlayacaktır. İlk 8 ay boyunca belirlenen para ödemesi sayesinde genç işletme sahipleri sermayelerini kullanarak kurumsal kapasitelerini geliştirecek ve sistemlerini kuracaktır. Bu sermaye ile sanayi ve ticaret alanında iş olanağına sahip olan genç bireylere bölgenin ekonomik kalkınmasına fayda sağlayacaktır.

Varlık Alanı 2: Tarım ve Hayvancılık

Varlık Alanına İlişkin Gösterge: Güneydoğu Anadolu bölgesinin verimli tarım arazilerinin olması, iklim koşullarının tarıma uygun olması, tarım için gerekli genç iş gücünün bulunması, tarihi İpek Yolu konumuna sahip olması, başta Irak, Suriye ve İran olmak üzere Ortadoğu pazarına yakın olması, yüksek sayıda büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığı ve yenilenebilir enerji olanaklarına sahip olması ile oldukça verimli bir bölgedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi hayvancılık potansiyelinin akılcı plan, strateji ve desteklemelerle geliştirilmesi geçmişte olduğu gibi canlı hayvan ve hayvansal ürünler bakımından bölgeyi yeniden ihracatçı konuma getirecektir.

Varlık Alanına İlişkin Arka Plan: Güneydoğu Anadolu bölgesinde organik tarıma uygun arazi yapısının bulunması ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte bu arazilerin ileri tarım teknikleri kullanılarak ekilmesi Güneydoğu Anadolu Bölgesi için hem üretim hem de istihdama önemli bir katkı sağlayacaktır. Bölge'de hayvancılık ve yem bitkileri üretiminin geliştirilmesi, gelecek 10 yılda Türkiye'deki nüfus ve gelir artışına paralel olarak ortaya çıkacak olan hayvansal ürünler (et, süt, yumurta) talep artışını karşılayacaktır. Aynı zamanda kültürel ve ticari bağlantısı olan Orta Doğu-Kuzey Afrika (WANA) ve Orta Asya devletlerinde ortaya çıkması beklenen üretim açığının kısmen kapatılmasına ve dolayısıyla da önemli bir döviz girdisinin sağlanmasına neden olacaktır.

Varlık Alanına İlişkin Politika: Tarım ve hayvancılıkla uğraşan genç bireylerin üretim olanakları ve pazarlama alanları desteklenmeli ve sosyal güvenlik hakları güvence altına alınmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Güneydoğu Anadolu Projesinin (GAP) uygulanmasından önce halkın bilinçlendirilmesi gerekmektedir fakat bu konuda yaşanan eksiklikler neticesinde proje amacına ulaşamamıştır. Bu bağlamda GAP Başkanlığı öncülüğünde yapılan projelerin daha fazla sürdürülebilir olması, bölge halkının adaptasyonunun sağlanması ve projenin hayata geçtikten sonra takibinin sağlanması gerekmektedir.

Uygulama Stratejisi 2: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, İŞKUR, Ziraat Odası ve Üniversitelerin iş birliği ile oluşturulacak Genç Ziraatçılar Birliği kurumu oluşturulmalıdır. Tarım ve hayvancılık alanında aktif rol üstlenmesi gereken bu kurum, özellikle teknolojik gelişmeleri takip ederek sürekli kendini geliştirmek ve bölgedeki sorunlara çözüm üretmek isteyen gençlerin en önemli destekçisi olmalıdır. Gençler üretim çeşitliliğini ve kapasitesini artırmak, ürün kalitesini iyileştirmek ve kontrol etmek gibi birçok alanda ar-ge çalışmaları yürütmelidir.

Uygulama Stratejisi 3: Tarım ve hayvancılığın teknoloji ve dijital çağa adaptasyonu için Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Kalkınma Ajansları desteği ile genç gruplarına özel eğitim programı ve beceri atölyeleri gerçekleştirilmelidir. Gençlere tarım ve hayvancılık alanları ile ilgili teknik bilgiler ve yenilikçi uygulamalar hakkında bilgi aktarılmalıdır. Örnek olarak biyokütle enerji tesislerinin hayvansal ve bitkisel atıklar değerlendirilmesi veya dikey tarım gibi güncel uygulamalar gündeme getirilmelidir.

»» İhtiyaç Alanı: Turizm Alanında Tanıtım Eksikliği

İhtiyaç Alanına İlişkin Gösterge: Türkiye turizm bakımından oldukça fazla kaynağa sahip olmasına rağmen arzu edilen turist sayısına ve gelirine ulaşamamış olmasının temel nedeni uluslararası turizm pazarına yeterince açılmamış olmasıdır. Türk turizminin uluslararası turizm pazarında istenen yerde olamamasının önünde ciddi manada sorunların olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda ilgili literatür incelendiğinde Türk turizminin tanıtım sorunlarının ortaya çıkmasında en önemli unsurların; net tanıtım politikalarının ortaya konulamaması, yetersiz finansal kaynaklar ve özerk bir turizm yönetim yapısının olmayışı gibi sorunların olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak bu durum turist sayısını, turizmden elde edilen geliri ve ortalama turist harcamalarını olumsuz etkileyebilmektedir.

Turizm hassas bir sektördür. Bu alanda mesafe kat etmek fevkalade zahmetli ve pahalı, mevzi kaybetmek ise bir o kadar kolay ve yüksek maliyetlidir. Ulaştığımız turizm potansiyeline uygun yeni açılımların yapılması gerekmektedir. Şu anda, içindeki devlet katkısı sadece 2 milyar dolar olan bu 40 milyar dolarlık yatırımın meyvelerini yiyoruz. Bugün yapılması gereken yatırımları ihmal edilirse gelecekte turizm sektöründe iddiasını sürdürme şansı kalmayacaktır. Örneğin bölgede henüz Diyarbakır, Gaziantep, Şanlıurfa gibi illeri başta olmak üzere bu markaları hakkıyla kullanılabilmiş değildir. Bölge markasını değerlendirebilmek için özel bir çalışma yapmak gerekmektedir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Arka Plan: Güneydoğu Anadolu bölgesi açısından baktığımızda turizm tanıtımı ihtiyacı olduğunu görüyoruz çünkü günümüze kadar yapılan araştırmalarda Güneydoğu Anadolu bölgesinin tarih, inanç, el sanatları ve gastronomi alanlarında yüksek bir turizm potansiyeli taşıdığı görülmektedir.

⁵² İnanır, A. (2019). Türk Turizminde Tanıtım Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, Sayı 1, s. 58-65

Buna rağmen bu turizm alanları yeterli ilgiyi görmemektedir bunun başlıca sebeplerinin bölgede yaşanan terör olaylarının turistlerde olumsuz imaj bırakması ve bölgedeki birçok turizm alanının bilinirliğinin az olması olduğu söylenebilir. Bu durumu iyileştirmek amacıyla etkin reklam ve tanıtım çalışmaları başlatılmalıdır. Tanıtım çalışmalarının uygulanması aşamasında iletişim, enformasyon, halkla ilişkiler, reklam, satış geliştirme, propaganda ve lobicilik faaliyetleri tanıtım yapmakta kullanılan başlıca tekniklerdir. Aynı zamanda tanıtım çalışmalarının yapılması canlanan turizm sektöründe ve turizm tanıtımlarının yapılması aşamasında gençlere istihdam sağlayacak fırsatlar ortaya çıkarabilir.

İhtiyaç Alanına İlişkin Politika: Turistik bölgelerin mevsimlik turizm algısından çıkarılıp yine bölgenin sahip olduğu turistik alanlar ulusal ve uluslararası platformda tanıtılmalıdır.

Uygulama Stratejisi 1: Bölgede yaşayan 10 – 25 yaş arasındaki çocuk ve gençlere yönelik illerdeki gençlik merkezleri aracılığıyla yaş gruplarına uygun olacak şekilde bölgeyi ve ili tanıtıcı turizm bilincini oluşturmaya yönelik kısa eğitimler verilmeli ve eğitimi başarıyla tamamlayan çocuklara ve gençlere bölgeyi tanıtıcı, turizm bilincini yaratmaya uygun şekilde geziler sunulmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgede yer alan turistik alanlarda sosyal imkânların artırılması gereklidir. Sosyal imkânları sağlayacak tesislerin kurulmasıyla genç istihdam oranı artarken turistlerin bölgeye ilgisi artacaktır. Örnek olarak Şanlıurfa'da yer alan Baz'da mağaralarında kamp imkânları sağlanabilir. Turistik bir alan olan Baz'da mağaralarında aynı zamanda kamp turizmi işletmesinin bulunması yine turistik alanda istihdamın oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bu tarz turistik alanlar Kültür ve Turizm Bakanlığınca tespit edilip belirlenen konular yerel yönetim ve STK iş birliği ile yürütülmelidir.

Uygulama Stratejisi 3: Havaalanlarında Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan turizm alanlarımız için danışma ofisleri kurmak ve bu ofislerde çalışacak ve bölgeyi en iyi şekilde temsil edecek gençleri dahil ederek hem bölgenin tanıtımını hem de gençlerin istihdamını sağlanmalıdır.

»» Kriz Alanları

Kriz Alanı 1: Terör ve Güvenlik

Kriz Alanına İlişkin Göstergeler: Güneydoğu Anadolu Bölgesi, büyük pazar merkezlerine uzak olması ve bölgede yaşanan terör olayları sonucu Türkiye ortalamasına göre az gelişmiş seviyededir.⁵⁸ Bu gelişmişlik farkının bir diğer nedeni de 2001 yılında yaşanan "Teröre Karşı Küresel Mücadele" ve 2011 yılında başlayan Suriye Krizi'nin bölge ekonomisine etkileridir.⁵⁹ Ortaya çıkan güvenlik meselesinde Orta Doğu bölgelerinde iç savaş ve etnik/mezhep çatışmalarını artırdığı ve Türkiye'yi adeta ateş çemberi gibi çevrelediği görülmektedir. Bu çatışma ortamının en belirgin görüldüğü bölgelerden biri Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir. Bu bölgede PKK terör örgütü çoğunlukla kırsal alanda, zaman zaman kent merkezlerinde terör eylemlerine devam ettiği görülmektedir.

⁵⁸ Gündüz, A.Y. (2013). Türkiye'de Azgelişmiş Bölgelerin Kalkındırılmasına Bölgesel Kalkınma Ajansları ve TRB1 Bölgesi, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdare Bilimler Dergisi, Cilt:27, Sayı:2.

⁵⁹ Bayır, F. (2021) Arap Baharı Sürecinde Türkiye'nin Güvenlik Operasyonlarının Bütçeye Etkisi, Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi, Cilt:31, Sayı:1, s. 25-54.

Suriye ve Irak'taki iç savaş sonucu oluşan otorite boşluğu, PKK/PYD ve DEAŞ terör örgütlerinin bölgede daha baskın olmasına neden olmuştur. Çatışmaların ve şiddetin arttığı Güneydoğu Anadolu Bölgesinde terör örgütlerinin kent merkezlerini ele geçirmemesi için bazı iç güvenlik operasyonları başlamıştır. Örneğin Hendek operasyonu ile bölge kentlerinde terör örgütü ile mücadele edilmiştir. Bu mücadele kentlere çok büyük hasarlar vermiştir ve şiddeti büyük ölçüde artırmıştır. Hasar alıp zarara uğrayan yerler gençlere istihdam sağlayan yerler olması, kentlerin tahrip edilmesi, bölgede yaşayan genç nüfusun da bölgeden göç etmesine sebep olmaktadır. Şehirlerin güvensiz hale gelmesi gelen ziyaretçilerin sayısının azalmasına sebep olmuştur.

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: Güneydoğu Anadolu bölgesinin coğrafi konumu itibari ile hem terör olaylarına yakın hem de büyük pazar merkezlerine uzak kalması gelişmişlik açısından olumsuz etkilemiştir. Aynı zamanda son 10 yıl içerisinde olan Suriye'nin iç savaşı da bölgenin ekonomisinin üstünde olumsuz etkileri olmuştur. Terör örgütleri uzun yıllardır örgütleri çeşitlenerek ve güçlerini artırarak bölgeye zarar vermeye devam etmiştir. Zararların bir kısmı da istihdamın gerçekleştiği iş yerlerine olmuştur. Durum böyle olunca bölgeden göç etme artmış ve şehirler güvensiz hale getirilerek turizm açısından da olumsuz bir durum oluşmuştur. Son yıllarda İçişleri Bakanlığının yapmış olduğu terör ile mücadele çalışması kapsamında ciddi yol alındığının altını çizmek gerekir.

Kriz Alanına İlişkin Politika: Güneydoğu Anadolu bölgesinin terör olaylarından kaynaklanan güvenlik sorunu 2018 yılından itibaren nispeten çözülmüş olmasına rağmen insanların hala Güneydoğu Anadolu Bölgesine karşı olan önyargılarını yıkma ve bölgeyi güvenilir bir imaj oluşturma girişimleri gerçekleştirilmelidir.

Uygulama Stratejisi 1: Bölgede güvenlik endişeleri nedeniyle yatırım yapmaktan çekinen yatırımcılara devlet belirli bir süreliğine vergi indirimini sağlayarak bölgeye yatırımcı çekmelidir. Diğer yandan yatırım gerçekleştirecek iş insanlarının 2 yıl içerisinde güvenlik veya terör nedeniyle yaşayacağı zarar ve mali kayıpların zararının bir kısmını karşılama güvencesi verilmelidir. Böylelikle yatırımcılara sağlanan teşvik ve güven garantisi ile yatırımların artırılması sağlanmalıdır.

Uygulama Stratejisi 2: Bölgede güvenlik sorunu olduğundan yatırım yapmaktan çekinen ve bölgeye finansman sağlamak istemeyen iş adamları ile İçişleri bakanlığı, yerel ve bölgesel yönetimler birebir diyaloglar geliştirilmelidir. Bölgede iş olanaklarını artıracak, finansman sağlayacak çalışmaların başlatılmasıyla genç istihdamı artma eğilimi gösterecektir.

Uygulama Stratejisi 3: Güneydoğu Anadolu Bölgesine karşı olan önyargılarını yıkma adına bölgede kamu, yerel yönetim ve medya kuruluşları arasındaki iş birliği içerisinde güvene dayalı bir imaj çalışması gerçekleştirilmeli ve ortak akıl ile hareket edilmelidir. Bölgenin güvenlik ortamını zedeleyecek her türlü asılız habere karşı eş zamanlı olarak tekzip yayınlatma hakkı kullanılmalıdır.

Kriz Alanı 2: Göç krizi

Kriz Alanına İlişkin Gösterge: Türkiye geçmişi itibariyle ve coğrafi konumundan dolayı her zaman mülteci hareketlerinin merkezi halinde olmuştur. Günümüzde de Türkiye mülteci hareketliliğine uzun yıllardır ev sahipliği yapmaktadır. Göç durumunda ülkenin her bölgesi etkilenirken sınırlarda yer alan ve sınıra yakın illerle iş imkânlarının en fazla olduğu şehirlerde mülteci oranı daha fazladır.

2011 yılı itibarıyla ülkemize Suriye'den kitlesel mülteci göçlerinin yaşanması, uluslararası göç ve göçmenler konusunun ülkemizin önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Bu sorun Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu bölgesinde dikkat çekecek düzeydedir. Türkiye'deki mültecilerin büyük orana sahip olan Suriyeli mülteciler olup, Ağustos 2019 itibarıyla Suriyeli mülteci sayısı 3.643.870'tir. Bu rakam ile Suriyeli mülteciler 82 milyonluk Türkiye nüfusunun %4,44'üne denk gelmektedir.⁶⁰

Suriyeli mülteciler sınırda yer alan illerle iş imkânlarının fazla olduğu şehirlerde yoğunlaşmışlardır. 31.10.2019 tarihli son verilere göre Suriyeli mülteci sayısının en fazla olduğu 10 il; İstanbul 549.903, Gaziantep 452.101, Hatay 440.920, Şanlıurfa 429.717, Adana 240.178, Mersin 204.770, Bursa 177.075, İzmir 146.885, Kilis 116.492 ve Konya 109.800'dür. Kamp dışı yaşayan Suriyelilerin en çok nüfusa sahip olduğu illerin başında, Hatay (60 bin), Gaziantep (80 bin), Şanlıurfa (45 bin) ve Mardin (35 bin) gelmektedir. Verilerde görüldüğü gibi mülteci nüfusunun büyük çoğunluğuna Güneydoğu Anadolu bölgesinde ev sahipliği yapılmaktadır.⁶¹

Kriz Alanına İlişkin Arka Plan: Dünya genelinde en fazla göçmen ve mülteci üreten bölgeler iç savaşların, terörün ve bunların bir sonucu olarak fakirliğin ortaya çıktığı Asya, Ortadoğu ve Afrika ülkeleridir. Göçmenler Türkiye'yi hem transit geçiş ülkesi hem de hedef ülke olarak görmektedir. Türkiye'nin ekonomik açıdan sağladığı gelişme ve uyguladığı açık kapı politikası, mültecileri ümitlendirmiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin doğusundaki ülkelerde bekleyen milyonlarca mültecinin Türkiye'ye akma ihtimali söz konusudur. Halen dünyada en fazla mülteci barındıran ülke Türkiye'dir. Avrupa Birliği'nin sınırlarını büyük ölçüde mültecilere kapatması nedeniyle, mültecilerin sayısı artmakta ve Türkiye'ye olan maliyetleri yükselmektedir.⁶²

Uygulama Stratejisi 1: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı göç ve mülteci akımını daha sistematik, tek merkezden ve bir yönergeye göre kontrol etmelidir. Ülke genelinde mültecilerin gerçekleştirdiği düzensiz yerleşimler sosyo-ekonomik birçok sorunun beraberinde getirmektedir. Bu kapsamda mülteci ve sığınmacılar her ilin kapasitesine göre belirli bir oranda Göç İdaresi Başkanlığı'nın yönlendirmesi ile şehir veya ilçe değiştirmelidir.

Uygulama Stratejisi 2: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ülkede bulunan tüm göçmen, mülteci ve sığınmacıları online platform üzerinden kayıt altında alınmalı ve bilgi arşivi oluşturulmalıdır. Bu platform İçişleri Bakanlığı'nın ilgili birimleri ile entegre edilmeli ve bir göçmenin ikametgâh yeri, istihdam durumu, hanedeki kişi sayısı değişikliklerine kadar tüm hareketlenmeler bu platforma yansıtılmalıdır. Diğer yandan kayıt altında olan göçmen, mülteci veya sığınmacı bireylerin eğitim durumu, meslek ve iş durumlarına göre İŞKUR iş birliği ile kişiler ihtiyaç duyulan işletme ve şirketlere yönlendirilmelidir. Ülke geleceğine katkı sunacak potansiyel her aday değerlendirilmeli ve ülkeye fayda sağlayacak bir konuma getirilmelidir.

⁶⁰ İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, *Geçici Koruma* <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

⁶¹ Diyar Karademir ve Mesut Doğan (2019), *Suriyeli Mültecilerin Mekânsal Analiz: Şanlıurfa Örneği*, *Coğrafya Dergisi*, Cilt:39, s. 111-124.

⁶² Arınç K. (2018) *Doğu Sınırdan Türkiye'ye Yaya Mülteci Akını ve Ortaya Çıkan Sorunlar*, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sayı 22, s. 1469.

Uygulama Stratejisi 3: Ülke genelinde artan kayıt dışı istihdamın en büyük nedenlerinden biri göçmen ve mülteci bireylerin resmiyet dışı ucuz ücretler ile çalıştırılmalarıdır. İşverenlerin sığınmacı ve göçmenleri ucuz işgücü kaynağı olarak görmeye devam etmesi kamu politikaları ve yönergeler ile önlenmesi gerekmektedir. İşleri Bakanlığı, Göç İdaresi Başkanlığı, İŞKUR ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ortak hareket ederek kayıt dışı istihdamı denetim ve yaptırımlar ile azaltmalıdır. Diğer yandan her istihdam edilmiş göçmen, sığınmacı veya mülteci diğer işçi ile aynı ücreti almalı ve aynı özlük haklarına sahip olmalıdır. İşgücü piyasasının mülteciler üzerinden sağladığı avantajlar yok edilmeli ve her birey için eşit bir düzen oluşturulmalıdır.

»» SONUÇ ««

Gençlik Fısıltıları projesi insan hayatının en verimli dönemi olan gençlik döneminin daha iyi değerlendirilmesi ve gençlik refahının artırılmasını hedefleyen bir girişimin sonucudur. Kuşkusuz ki gençlik toplumun kaderidir. Bir ulusun kalkınması ve ilerlemesi ülke gençlerinin donanımlı ve iyi yetişmiş olmasına bağlıdır. Gençliğin dinamikliği doğru kullanıldığı takdirde uzun vadede topluma büyük katma değerler katacakken, ne yazık ki günümüzde bu güçten yeterince istifade edilemiyor. Genç işsizliği bugün sadece Türkiye'nin değil gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş fark etmeksizin bütün ülkelerin en büyük sorunlarından biridir. Ancak özellikle Türkiye için genel bir gençlik istihdam politikası oluşturmak çok zor. Çünkü Türkiye'deki her bölge farklı bir coğrafi özelliğe, iklime, ekonomiye ve kültüre sahip. Bu nedenle proje, İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) Düzey 1'e göre 12 bölge özelinde gerçekleştirilerek her bölgeye özgü stratejik bir eylem planı ortaya çıkarılmıştır.

Ensar Vakfı tarafından hazırlanan "Gençlik Fısıltıları" projesi başlıca;

- Gençlik sorunlarına yönelik yenilikçi ve yapıcı çözüm ve öneriler sunarak politika reformuna destek olmayı,
- Gençlik İstihdamı konusunda gençleri karar vericiler, uzmanlar, sivil toplum çalışanları, iş inşaları, akademisyenler, girişimciler ve yerel yöneticiler gibi gençlik çalışanları ile buluşturarak yapısal bir diyalog ortamı oluşturmayı,
- Gençlerin demokratik hayata ve gençlik istihdamına yönelik karar alma süreçlerine katılmalarını,
- Gençlik istihdam sorunlarına bölgesel boyutta inceleyerek, politika yapıcılar ve gençler arasında kurulan diyalog sayesinde "Bölgesel Gençlik İstihdam Politikası" oluşturmayı,
- Gençlerini kişisel gelişimlerini destekleyerek gelecekleri hakkında söz sahibi olmalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda ortaya çıkan rapor, 12 bölgenin sahip olduğu potansiyel alanları, ihtiyaç noktaları ve krize dönüşmüş hususları saptayarak gençlik istihdamına farklı bakış açıları sunmaktadır. Şu an bu çalışma son şeklini almış ve istişare edilmeye hazırdır. Amaç her bir gencin kendi şehrinde gelecek hayal edebildiği, topyekûn kalkınmış bir Türkiye.

»» BÖLGESEL ANKET ÇALIŞMASI ««

Proje katılımcıları tarafından bölgesel bazlı gerçekleştirilen bu anket çalışması Türkiye'deki bölgesel gençlik istihdamı hakkında, planlı ve standart biçimde bilgi almak için geliştirilmiştir. Böylece katılımcılar politika belgelerini hazırlarken kendi verisini üretmiştir. Anket çalışmasının, belirlenen bölgelerde gençlik istihdamı üzerine elde edilen bilgilerle yeni varsayımlara kapı aralaması düşünülmüştür.

Her katılımcı kendi grubu içinde bu üç tespit alanından birine yoğunlaşmış olsa da her katılımcı kendi bölgesinde yaptığı anketlerde aynı soruları sormuştur. Proje ekibi ve eğitimciler tarafından belirlenen sorular, Türkiye'nin on iki bölgesinde 700 farklı kişiye yöneltilmiştir. Her bir katılımcı temsil ettiği şehirden;

- a. 18-29 yaş arası 2 genç,
- b. Yaş aralığı fark etmeksizin 2 işveren,
- c. 40 yaş üstü 1 yetişkin

ile anket yapmıştır. Yani her bir katılımcı toplamda 5 kişi ile bu anketi gerçekleştirmiştir. Türkiye'nin 81 ilinden yaklaşık 700 farklı kişi ile bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Hedef gurubunun eğitim düzeyinin en az lise veya lisans olması hedeflenmiştir. Ankete katılan işveren, genç ve diğer yetişkinlere yöneltilen sorular aşağıdaki gibidir:

Soru-1: Bölgenizde gençlerin istihdamına katkı sağlayan ilk üç iş alanları/ sektör hangisidir?

Soru-2: Bölgenizde hizmet, ziraat, eğitim ve sanayi alanlarında genç nüfusun istihdamını artıracak, gençliğin bölge dışına göç etmesini azaltacak ihtiyaçlar var mıdır? Varsa hangileri öncelikli ihtiyaçtır?

Soru-3: Bölgenizde gençlerin istihdamını önleyen problemler (varsa) nelerdir? Sizce gençleri iş bulmak için bu bölgeden başka yerlere göç ettiren sebepler (varsa) nelerdir?

Soru-4: Dijital dönüşüm ile ortaya çıkan 21. yüzyıl becerilerine Türk genci uyum sağlayabildi mi? Siz günümüz gençlerinin yeni düzende işgücü piyasasının arz ve taleplerine cevap verebilecek niteliklere sahip olduğunu düşünüyor musunuz?

Soru-5: Meslek liselerinin genç istihdama katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Meslek liselerinden mezun olanların normal lise mezunlarından daha avantajlı olduğunu düşünüyor musunuz?

Soru-6: Gençlerin istihdamında rekabet, fırsat eşitliği ve liyakat eksiği görüyor musunuz? Bunlar eksik ise sizce nasıl sağlanabilir?

»» SONUÇ VE DEĞERLENDİRME ««

Türkiye'nin farklı bölgelerinden gençlerin katılımıyla gerçekleştirilen Gençlik Fısıltıları projesinin sonucunu ortaya koyan bu rapor gene olarak şu sorulara cevap bulmaya çalışmıştır:

1. Ülkemizde gençlerin iş bulması hangi sebeplere bağlı olarak kolay veya zor olmaktadır?
2. Yeni nesil işçi sınıfının tercihini şekillendiren sebepler ve çevre şartları nedir?
3. Gençlik ve istihdam söz konusu olduğunda bölgeler arasındaki farklılıklar nelerdir?

Bu çalışmaya katılan gençler, giriş bölümünde sunduğumuz anket sorularını kendi bölgelerinde yaşayan farklı yaş ve statü sahibi vatandaşlara yöneltmiştir. Aşağıda kısaca anket analizi olarak sunduğumuz bu cevaplarda farklı bölgelerden aynı cevaplar karşımıza çıktığı gibi aynı bölgeden farklı görüşler de görmekteyiz.

Üniversite gençliğinin yaşadığı bölgedeki ekonomik yapıya ve genç neslin istihdamında karşılaşılan zorluklar ve imkanlara nasıl baktığı, anketlerde neler tespit edebildikleri bizzat gençler tarafından ortaya konduğu için önem arz etmektedir. Anketlerin kısa analizi şöyledir:

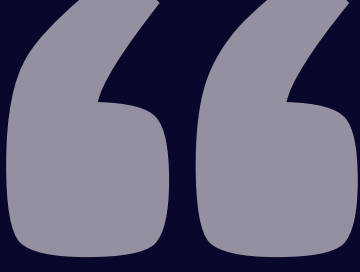
- »» **TR1- İstanbul** bölgesinde gerçekleşen anket verilerimize göre gençlerin iş bulma konusundaki tercihlerini belirleyen çevre şartlarının zor olduğudur. Genç nüfus hayli fazla olmakla birlikte bazıları kuryelik veya sosyal medya işlerine yönelirken istediği işi bulamayanlar yurt dışına gitmek istemektedir.
- »» **TR2- Batı Marmara Bölgesi** Edirne ilinde gerçekleşen anket verilerine göre bölgedeki istihdam açığının en çok görüldüğü alan hizmet sektörü yani ara eleman eksikliğidir. Birçok işveren yeterli iş gücüne ulaşamadıkları için sorun yaşadığını iletmektedir.
- »» **TR3- Ege** bölgesinden İzmir'de gerçekleşen anketimize verilen cevapların özeti: İzmir, göç veren değil göç alan bir bölgede yer almaktadır ve gençler için çeşitli iş fırsatları sunmaktadır. Diğer illerde gerçekleşen anket çalışmasına bakılırsa Muğla'dan 2 kişi ile Denizli, Manisa ve Aydın'dan 1'er kişiye olmak üzere 5 kişiye sorulan anket sorularına verilen cevapların özeti: gençleri yönlendiren eğitim stratejileri genel olarak verimsizdir. Bölgedeki turizm ve ziraat gibi varlık alanları bölge insanından ziyade dışarıya hizmet sunmaktadır.
- »» **TR4- Doğu Marmara** bölgesinden Bursa'da gerçekleşen anketimize verilen cevapların özeti: Bursa sanayide ve ziraat alanlarında ilerlemiş bir bölgede yer aldığından gençlere ve iş arayan herkese imkanların bol olduğu bir şehirdir. Dışarıya göç vermeyip dışarıdan göç almaktadır. Ancak nitelikli işçi konusunda ve işçinin istikrarlı olarak sektörde tutulmasına dair tartışmalar yaşandığı görülmektedir.

- »» **TR5- Batı Anadolu Bölgesi ve TR-7 Orta Anadolu Bölgesinde Kayseri'den 4 ve Konya'dan 2 olmak üzere 6 kişiye sorulan anket sorularımıza verilen cevaplar özetle: Eğitim ve işe alım sürecinde uygulanan yöntemler geliştirilmelidir.**
- »» **TR6- Akdeniz Bölgesi Adana ili, TR-B Ortadoğu Anadolu Bölgesi Van ili ve TR-8 Batı Karadeniz Bölgesi Zonguldak ilinden anketimize katılanların ortak görüşü bu illerdeki imkanların yatırımı kazanıp yararlı hale dönüştürülemediğidir. Ankete katılanlardan biri Adana'nın medyada kötü tanıtıldığına dikkat çekmiştir.**
- »» **TR8- Batı Karadeniz Bölgesi Karabük'te gerçekleşen anket verilerimize göre bölgede istihdam alanı genel olarak sanayiye bağlı işlerden oluşuyor. Meslek eğitimine sahip olan gençler iş bulabiliyor ancak genel olarak iş ve kariyer hayatları bağlı oldukları kurum yöneticisinin inisiyatifinde gerçekleştiği öne sürülüyor.**
- »» **TR9- Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Trabzon'da gerçekleşen anketimize verilen cevapların özeti: Trabzon ili sanayinin eksikliği başta olmak üzere istihdam imkanlarının sınırlı bulunmasından ötürü gençlerin diğer bölgelere göç ettiği bir bölgede yer alıyor. Bu bölgede de liyakate daha fazla önem verilmesi gerektiği savunuluyor.**
- »» **TRA- Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi Kars'ta gerçekleşen anket verilerine göre gençler buldukları il ve bölgede yeterli istihdam gerçekleşemediği ve düşük çalışma şartlarından dolayı büyük şehirlerde gelecek planı kurduklarını ilettiler.**
- »» **TRB- Ortadoğu Anadolu Bölgesi Malatya'da gerçekleşen anketimize verilen cevapların özeti: tekstil ve ziraat alanında istihdam oluşturan Malatya ilinde gençlerin genel olarak önlere çıkan işleri kazançlı görmeyişi ilk fırsatta dışa göçü düşünmelerine yol açtığı düşünülmelidir.**
- »» **TRC- Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden Urfa'da gerçekleşen anketimize verilen cevapların özeti: genel kanı itibari ile bölgenin geçim kaynağı ziraata dayalıdır. Bölgedeki gençler ziraat sektörünü kazançlı bir iş olarak görmedikleri için aile meslekleri devam etmiyor. Dolayısıyla gençler mevcut işgücü piyasasının revaçta olduğu alanlara yönelerek birbirinden çok farklı işlerde çalışıyor ve böylece uzmanlık alanı oluşturamıyor. Ayrıca bölgenin kendine has bazı özellikleri (iş alanlarında ücretlerin düşüklüğü, iklim ve coğrafi şartlar) gençleri Batı'ya göç etmeye teşvik ediyor.**

Bu araştırma esnasında genel olarak ülkemizin farklı bölgelerinden anketimize katılanların savunduğu ana fikir şu olmuştur: ülkemizin istihdam süreçlerinde uygulanan yöntemlerin asil rekabet ve liyakate dayalı olarak gerçekleşmesi gerektiğidir. Ülkemizde bulunan her bölge için şeffaflık ve yerindelik ilkelerine dayalı istihdam süreci uygulanmalıdır.

Diğer taraftan günümüz gençleri iş bakarken kısa sürede çok kazanmayı hedeflemektedir ve gençlerin pek çoğu bu yüzden kolayca iş beğenmemektedir. İçinde yaşadığı bölgedeki imkanlardan yararlanamayan gençler dışarıya göçü hedeflemektedir. İşverenlerin mesai saatleri ile maaş uyumuna dikkat etmeyişi de işçi haklarında yaşanan zorlukları göstermekte olup işçinin ilk fırsatta çalıştığı işten ayrılmaya odaklanmasına yol açmaktadır.

Gençlik Fısıltıları projesinin sonucu olan bu rapor pek çok soruya cevap aramış olsa da nihayetinde yeni sorulara kapı aralayarak yeni araştırma alanlarına alt yapı oluşturmuştur. Anket çalışması ile ortaya çıkan ve dikkat çekici bir mesele olarak görülen işçinin iş seçme davranışı ve işverenin işçi seçme stratejileri ülkemizde istihdam anlayışının analizi ayrı bir çalışma alanı olmalıdır. Bu çalışma ağırlıklı olarak lisans öğrencileri ile gerçekleştirilerek, gençlerin gelecekleri hakkında birçok fikir ve söylem üretmelerine zemin hazırlamıştır.

»» **PROJE KATILIMCILARI** ««

- Abdul Samet Yalvaç
- Abdullah Aykut Kılıç
- Adile Sevim
- Ahmet Buğra Can
- Ahmet Salih Aydınolu
- Ahmet Karahancı
- Ayşe Ahsen Batı
- Ayşegül Kandemir
- Ayşenur Çoban
- Berkay Karakaş
- Betül Ebrar Kayıklık
- Betül Serra Aksel
- Beyza Nur Bulut
- Bilal Demir
- Bilal Göl
- Bilge Özelce
- Burakhan Katdar
- Büşra Argüç
- Büşra Batır
- Büşra Bilen
- Büşra Esentürk
- Cansel Öztürk
- Cennet İnce
- Çiğdem Açar
- Edanur Dursun
- Emel Aydın
- Emine Oğuz
- Emirhan Gür
- Emirhan Şahin
- Emirhan Yılmaz
- Enes Karataşlar
- Esmâ Adıgüzel
- Esmâ Günay
- Esra Eryılmaz
- Esra Koç
- Esra Öner
- Eyüp Ensar Uludağlı
- Faruk Dundar
- Fatma Nazlı Şeyhanlı
- Fatma Nur Görer
- Ferit Babayev
- Furkan Deniz
- Furkan Topak
- Gizem Yalçın
- Habibe Keleş
- Hafsa Koçer
- Halime Arslanlar
- Halis Aküzüm
- Hasret Çiçek
- Hasret Türkan
- Hatice Erdem
- Hatice Hoçer
- Hatice Ravza Güvenç
- Hatice Rumeysa Kılınç
- Hayrunnisa Ayvaz
- Hikmet Eren Çelenk
- Hilal Karaoğlan
- Hüseyin Murat Uysal
- İbrahim Türkan
- İleyna Savuk
- İlham Rûveyda Bayrakçioğlu
- İsmail Ünal
- Kübra Gezer
- Kübra Kahya
- Mehmet Güler
- Mehmet Karaçay
- Melek Ada Ayaz
- Melek Kalender
- Meral Çetin
- Meral Dağlılar
- Mert Döğücü
- Merve Aygün
- Merve Ergin
- Merve Nur Çakal
- Merve Sedef Öztürk
- Meryem Merve Güler
- Metin Yılmaz
- Mohammad Golam Maola
- Muhammed Kamer Kılıç
- Muhammet Furkan Kılıç
- Muhammet Raşit Taner
- Musa Gündüz
- Mustafa Akyüz
- Mücahit Mürşit Akyol
- Nimet Tuğba Akar
- Nur Evşan Akışık
- Ömer Faruk Sönmez
- Ömer Sezer
- Özlem Özoğlu
- Polat Ali İşçi
- Rabia Nur Şenlik
- Recep Yeşil
- Resul Akıncı
- Rukhsar Sohaily
- Rumeysa Bekdemir
- Rumeysa Girgin
- Rumeysa Çelik
- Rumeysa Şuzan Kaçkın
- Sabır Solak
- Saliha Nur Çetinkaya
- Samet Ziki
- Selenay Erdoğan
- Sema Güneşlik
- Sena Akbulut
- Sena Nur Tınaz
- Serhat Akarsu
- Simendam Rûveyda Doğan
- Sülbiye Şerifoğlu
- Sümeyye Erdem
- Sümeyye Sayar
- Şevval Akkaya
- Şeyma Çelik
- Şeyma Keskin
- Tuvana Baytaş
- Ummahan Özer
- Ümmügülsüm Sönmez
- Ümmügülsüm Şeker
- Yakup İşik
- Yusuf Nedim Ayhan
- Zeynep Eroğlu
- Zeynep Özgü Özgür
- Zeynep Sevim

»» PROJEYE KATILIM GÖSTEREN «« KURUM VE KURULUŞLAR

1. Bölgesel İstihdama Genç Bakış Çalıştayı (Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi)

- Rize Valiliği
- KOSGEP
- Bilişim Vadisi
- Hitit Üniversitesi
- Aksaray İşkur İl Müdürlüğü
- Samsun İşkur İl Müdürlüğü
- Samsun Genç Müsiad
- Ankara Genç Müsiad
- Seta Vakfı

2. Bölgesel İstihdama Genç Bakış Çalıştayı (Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgesi)

- Türkiye Ulusal Ajansı
- İstanbul Üniversitesi
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
- Uşak Belediyesi
- Bağcılar Belediyesi
- Dumlupınar Üniversitesi
- İstanbul Ticaret Odası
- İstanbul İşkur İl Müdürlüğü
- Sakarya İşkur İl Müdürlüğü
- Afyonkarahisar İşkur İl Müdürlüğü
- İzmir Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü
- Osmaniye Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
- Gebze Genç Müsiad

3. Bölgesel İstihdama Genç Bakış Çalıştayı (Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi)

- Hazine ve Maliye Bakanlığı
- T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi İnsan Kaynağı ve Kariyer Planlama Dairesi
- TBMM / Malatya
- Girişimci İş Adamları Vakfı
- Mardin Artuklu Üniversitesi
- Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
- Muş Alparslan Üniversitesi
- Bingöl Üniversitesi
- Adıyaman Belediyesi
- Muş Belediyesi
- Erzincan İşkur İl Müdürlüğü
- Siirt İşkur İl Müdürlüğü
- Gaziantep İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Tesekkürler

Gençlik Fıstıkları
BÖLGESEL İSTİHDAMA
«« GENÇ BAKIŞ

 /gncfisiltlari /genclikfisiltlari